תּורה נבֿיאים וכתובֿים

תּרגום ייִדיש פֿון יהואש

דִבְרֵי הַיָמִים ב

א 1 און שלמה דער זון פֿון דודן האָט זיך באַפֿעסטיקט אין זײַן
מלוכה, און יהוה זײַן גאָט איז געווען מיט אים, און האָט אים
הויך געגרייסט. 2 און שלמה האָט גערעדט צו גאַנץ ישׂראל, צו די
הויפּטלײַט פֿון די טויזנטן און די הונדערטן, און צו די ריכטער, און
צו איטלעכן פֿירשט אין גאַנץ ישׂראל, די הויפּטן פֿון די
פֿאָטערהײַזער. 3 און שלמה און די גאַנצע אײַנזאַמלונג מיט אים
זײַנען געגאַנגען צו דער בָמָה וואָס אין גִבְ־עוֹן, וואָרום דאָרטן איז
געווען דער אוהל-מוֹעד פֿון גאָט, וואָס משה דער קנעכט פֿון גאָט
האָט געמאַכט אין מדבר. 4 נאָר דעם אָרון פֿון גאָט האָט דוד
אַרויפֿגעבראַכט פֿון קִרַית-יעָרים אַהין ווּ דוד האָט צוגעגרייט פֿאַר
אים, וואָרום ער האָט אויפֿגעשטעלט פֿאַר אים אַ געצעלט אין
ירושָלַיִם. 5 אָבער דער קופּערנער מזבח וואָס בצַלאֵל דער זון פֿון
אורי דעם זון פֿון חורן האָט געמאַכט, האָט מען אַוועקגעשטעלט
פֿאַר דעם מִשכּן פֿון גאָט; און שלמה און די אײַנזאַמלונג האָבן זיך צו
אים געווענדט. 6 און שלמה האָט אויפֿגעבראַכט דאָרטן אויפֿן
קופּערנעם מזבח פֿאַר גאָט וואָס בײַם אוֹהל-מוֹעד; און ער האָט
אויפֿגעבראַכט אויף אים טויזנט בראַנדאָפּפֿער.

7 אין יענער נאַכט האָט זיך גאָט באַוויזן צו שלמהן, און ער האָט צו
אים געזאָגט: בעט וואָס איך זאָל דיר געבן. 8 האָט שלמה געזאָגט צו
גאָט: דו האָסט געטאָן גרויס חסד מיט מײַן פֿאָטער דודן, און האָסט
מיך געמאַכט פֿאַר אַ מלך אויף זײַן אָרט. 9 אַצונד, גאָט דו האַר, זאָל
באַוואָרט ווערן דײַן צוזאָג צו מײַן פֿאָטער דודן, וואָרום דו האָסט

מיך געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער אַ פֿאָלק אַזוי פֿיל ווי דער שטויב פֿון
דער ערד. 10 אַצונד גיב מיר חכמה און קענשאַפֿט, אַז איך זאָל
אַרויסגיין און אַרײַנגיין פֿאַרויס פֿאַר דעם דאָזיקן פֿאָלק, וואָרום ווער
קען משפּטן דאָס דאָזיקע גרויסע פֿאָלק דײַנס?

11 האָט גאָט געזאָגט צו שלמהן: ווײַל דאָס איז אין דײַן האַרצן, און
ניט דו האָסט געבעטן עשירות, גיטער, און כּבֿוד, אָדער דאָס לעבן
פֿון דײַנע פֿײַנט, און ניט צו מאָל פֿיל טעג האָסטו געבעטן, נײַערט דו
האָסט דיר געבעטן חכמה און קענשאַפֿט, כּדי זאָלסט קענען משפּטן
מײַן פֿאָלק וואָס איך האָב דיך געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער אים –
12 ווערט דיר אי געגעבן חכמה און קענשאַפֿט, אי איך וועל דיר געבן
עשירות און גיטער און כּבֿוד, וואָס אַזוי-וואָס איז ניט געווען בײַ די
מלכים וואָס פֿאַר דיר, און אַזוי-וואָס וועט ניט זײַן נאָך דיר.

13 און שלמה איז צוריקגעקומען פֿון גיין צו דער בָּמָה וואָס אין
גִבְעוֹן, פֿון פֿאַר דעם אוֹהל-מוֹעד, קיין ירושָלַיִם; און ער האָט
געקיניגט איבער ישׂראל.

14 און שלמה האָט אָנגעזאַמלט רײַטוועגן און רײַטער, און ער האָט
געהאַט טויזנט און פֿיר הונדערט רײַטוועגן און צוועלף טויזנט
רײַטער. און ער האָט זיי אַוועקגעשטעלט אין די שטעט פֿאַר
רײַטוועגן, און בײַם מלך אין ירושָלַיִם.

15 און דער מלך האָט געמאַכט זילבער און גאָלד אין ירושָלַיִם אַזוי
ווי שטיינער, און צעדערן האָט ער געמאַכט אַזוי ווי די ווילדע
פֿײַגנביימער וואָס אין דער נידערונג, אין פֿילקייט.

16 און דער אַרויסקום פֿון די פֿערד וואָס שלמה האָט געהאַט, איז
געווען פֿון מִצרַיִם און פֿון קוֶא; די סָוחרים פֿון דעם מלך פֿלעגן זיי
קריגן פֿון קוֶא פֿאַר געצאָלט. 17 און זיי האָבן אַרויפֿגעבראַכט און
אַרויסגעפֿירט פֿון מִצרַיִם אַ רײַטוואָגן פֿאַר זעקס הונדערט
זילבערשטיק, און אַ פֿערד פֿאַר הונדערט און פֿופֿציק; און דאָס
גלײַכן פֿאַר אַלע מלכים פֿון די חִתּים, און די מלכים פֿון אַרָם, פֿלעגט
מען אַרויסברענגען דורך זייער האַנט.

18 און שלמה האָט געהייסן בויען אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון גאָט,
און אַ הויז פֿאַר זײַן מלוכה.

ב 1 און שלמה האָט געציילט זיבעציק טויזנט מאַן לאַסטטרעגער,
און אַכציק טויזנט מאַן שטיינהעקער אין די בערג, און
אויפֿזעער איבער זיי, דרײַ טויזנט און זעקס הונדערט.

2 און שלמה האָט געשיקט צו חורם דעם מלך פֿון צוֹר, אַזוי צו זאָגן:
אַזוי ווי דו האָסט געטאָן מיט מײַן פֿאָטער דודן, וואָס דו האָסט אים
געשיקט צעדערן צו בויען פֿאַר זיך אַ הויז אויף צו וווינען דערין,
3 איז, אָט בוי איך אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון יהוה מײַן גאָט, כּדי עס
צו הייליקן צו אים, און צו רייכערן פֿאַר אים ווײַרויך פֿון
שמעקעדיקע געווירצן, און פֿאַר דער שטענדיקער אויסלייגונג פֿון
דעם הייליקן ברויט, און פֿאַר די בראַנדאָפּפֿער אין דער פֿרי און אין
אָוונט, אין די שבתים, און אום ראֹש-חודש, און אין די יָום-טוֹבֿים
פֿון יהוה אונדזער גאָט, וואָס דאָס איז אייביק אַ חובֿ אויף ישׂראל.
4 און דאָס הויז וואָס איך בוי, דאַרף זײַן גרויס, וואָרום גרויס איז
אונדזער גאָט איבער אַלע געטער. 5 און ווער האָט בכּוח אים צו
בויען אַ הויז, אַז די הימלען און די הימלען פֿון די הימלען קענען אים
ניט אַרײַננעמען? 6 און ווער בין איך, אַז איך זאָל אים בויען אַ הויז,
סײַדן אויף צו רייכערן פֿאַר אים? און אַצונד, שיק מיר אַ קלוגן מאַן
צו אַרבעטן אין גאָלד, און אין זילבער, און אין קופּער, און אין אײַזן,
און אין פּורפּל און קאַרמין און בלאָער וואָל, און אַזאַ וואָס
פֿאַרשטייט צו קריצן קריצונגען – אין איינעם מיט די קלוגע לײַט
וואָס בײַ מיר אין יהודה און אין ירושָלַיִם, וואָס מײַן פֿאָטער דוד
האָט אָנגעגרייט. 7 און שיק מיר צעדערהאָלץ, ציפּרעסן, און
סאַנדאַלהאָלץ, פֿון לבָ־נון, וואָרום איך ווייס אַז דײַנע קנעכט
פֿאַרשטייען צו האַקן געהילץ פֿון לבָ־נון; און אָט וועלן מײַנע קנעכט
זײַן מיט דײַנע קנעכט, 8 אָנצוברייטן פֿאַר מיר אַ סך האָלץ, וואָרום
דאָס הויז וואָס איך בוי, דאַרף זײַן גרויס און וווּנדערלעך. 9 און אָט
גיב איך די העקער, די וואָס שנײַדן דאָס געהילץ, געשטויסענע ווייץ
פֿאַר דײַנע קנעכט, צוואַנציק טויזנט כּוֹר, און גערשטן צוואַנציק
טויזנט כּוֹר, און ווײַן צוואַנציק טויזנט בַת, און אייל צוואַנציק טויזנט
בַת.

10 און חורם דער מלך פֿון צוֹר האָט געענטפֿערט אין אַ געשריפֿטס,
און געשיקט צו שלמהן: ווײַל יהוה האָט ליב זײַן פֿאָלק, האָט ער דיך
געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער זיי. 11 און חורם האָט געזאָגט: געלויבט
איז יהוה דער גאָט פֿון ישׂראל וואָס האָט געמאַכט דעם הימל און די

ערד, פֿאַר וואָס ער האָט געגעבן דעם מלך דוד אַ קלוגן זון, געניט
אין שׂכל און פֿאַרשטאַנדיקייט, וואָס וועט בויען אַ הויז פֿאַר יהוה,
און אַ הויז פֿאַר זייַן מלוכה. 12 און אַצונד, שיק איך דיר אַ קלוגן
מאַן, געניט אין פֿאַרשטאַנדיקייט, מייַן הויפּטמייַנסטער חורם,
13 דעם זון פֿון אַ פֿרוי פֿון די טעכטער פֿון דָן, וואָס זייַן פֿאָטער איז
אַ מאַן פֿון צוֹר; ער פֿאַרשטייט צו אַרבעטן אין גאָלד, און אין
זילבער, אין קופּער, אין אייַזן, אין שטיינער, און אין האָלץ, אין
פּורפּל, אין בלאָער וואָל, און אין פֿייַנלייַנען, און אין קאַרמין, און צו
קריצן יעטוועדער קריצונג, און אויסקינצלען יעטוועדער קונציקע
אַרבעט וואָס וועט אים געגעבן ווערן – אין איינעם מיט דייַנע קלוגע
לייַט, און מיט די קלוגע לייַט פֿון מייַן האַר, דייַן פֿאָטער דודן.
14 און אַצונד, די ווייץ און די גערשטן, און דאָס אייל, און דעם ווייַן,
וואָס מייַן האַר האָט געזאָגט, זאָל ער שיקן צו זייַנע קנעכט;
15 און מיר וועלן האַקן געהילץ פֿון לבָנוֹן לויט אַל דייַן באַדאַרף, און
וועלן עס ברענגען צו דיר אויף טראַפּטן מיטן ים קיין יָפוֹ, און דו
וועסט עס אַרויפֿברענגען קיין ירושָלַיִם.

16 און שלמה האָט איבערגעציילט אַלע פֿרעמדע מענטשן וואָס אין
לאַנד ישׂראל, נאָך דער ציילונג וואָס זייַן פֿאָטער דוד האָט זיי
געציילט. און עס האָבן זיך געפֿונען הונדערט און דרייַ און פֿופֿציק
טויזנט און זעקס הונדערט. 17 און ער האָט געמאַכט פֿון זיי זיבעציק
טויזנט לאַסטטרעגער און אַכציק טויזנט שטיינהעקער אין די בערג;
און דרייַ טויזנט און זעקס הונדערט אויפֿפּאַסערס צו מאַכן אַרבעטן
דאָס פֿאָלק.

ג 1 און שלמה האָט אָנגעהויבן בויען דאָס הויז פֿון גאָט אין
ירושָלַיִם אויפֿן באַרג מוֹרִיָה וואָס איז אויסגעקליבן געוואָרן פֿון
זייַן פֿאָטער דודן, אין דעם אָרט פֿון דודן וווּ ער האָט צוגעגרייט, אין
דעם שייַער פֿון אָרנָן דעם יבוּסי. 2 און ער האָט אָנגעהויבן בויען אין
צווייטן חודש, אין צווייטן טאָג, אין פֿירטן יאָר פֿון זייַן מלוכה.

3 און דאָס זייַנען די גרונטפֿעסטן וואָס זייַנען געלייגט געוואָרן פֿון
שלמהן בייַם בויען דאָס הויז פֿון גאָט: די לענג אין איילן לויט דער
פֿריערדיקער מאָס זעכציק איילן, און די ברייט צוואַנציק איילן.

4 און דער פֿאָליש וואָס פֿאָרנט – די לענג, פֿאַר ברייט פֿון דעם הויז,
איז געווען צוואַנציק איילן, און די הייך הונדערט און צוואַנציק; און
ער האָט עס איבערגעצויגן פֿון אינעווייניק מיט ריינעם גאָלד.
5 און דאָס גרויסע הויז האָט ער באַדעקט מיט ציפּרעסהאָלץ, און
האָט עס באַלייגט מיט גוטן גאָלד, און אויסגעאַרבעט דערויף
טייטלביימער און קייטלעך. 6 און ער האָט באַזעצט דאָס הויז מיט
טײַערע שטיינער פֿון שיינקייט וועגן, און דאָס גאָלד איז געווען
גאָלד פֿון פּרוָיִם. 7 און ער האָט באַדעקט דאָס הויז, די באַלקנס,
די שוועלן, און זײַנע ווענט, און זײַנע טירן, מיט גאָלד, און
אויסגעקריצט כּרובֿים אויף די ווענט.

8 און ער האָט געמאַכט דאָס הויז פֿון דעם קָדשֵי-קָדשים; זײַן לענג,
פֿאַר ברייט פֿון דעם הויז, צוואַנציק איילן; און זײַן ברייט צוואַנציק
איילן; און ער האָט עס באַדעקט מיט גוטן גאָלד, זעקס הונדערט
צענטנער. 9 און די וואָג פֿון די נעגל איז געווען פֿופֿציק שֶקל גאָלד.
און די אויבערקאַמערן האָט ער באַדעקט מיט גאָלד.

10 און ער האָט געמאַכט אין דעם הויז פֿון קָדשֵי-קָדשים צוויי
כּרובֿים פֿון בילדערווערק, און מע האָט זיי איבערגעצויגן מיט גאָלד.
11 און די פֿליגלען פֿון די כּרובֿים, זייער לענג איז געווען צוואַנציק
איילן: אַ פֿליגל פֿון איינעם, פֿון פֿינף איילן, גרייכנדיק ביז דער וואַנט
פֿון הויז, און דער אַנדער פֿליגל פֿון פֿינף איילן גרייכנדיק ביזן פֿליגל
פֿון דעם אַנדער כּרובֿ. 12 און אַ פֿליגל פֿון דעם אַנדער כּרובֿ, פֿון
פֿינף איילן, האָט אָנגערירט די וואַנט פֿון הויז, און דער אַנדער
פֿליגל פֿון פֿינף איילן איז געווען באַהעפֿט צו דעם פֿליגל פֿון
דעם אַנדער כּרובֿ. 13 די פֿליגלען פֿון די דאָזיקע כּרובֿים
פֿאַנאַנדערגעשפּרייטערהייט זײַנען געווען צוואַנציק איילן; און זיי
זײַנען געשטאַנען אויף זייערע פֿיס, מיט זייערע פּנימער אינעווייניק
צו.

14 און ער האָט געמאַכט דעם פָּרוֹכֶת פֿון בלאָער וואָל, און פּורפּל,
און קאַרמין, און פֿײַנלײַנען; און ער האָט אויסגעאַרבעט דערויף
כּרובֿים.

15 און ער האָט געמאַכט פֿאַרן הויז צוויי זײַלן, פֿינף און דרײַסיק
איילן די הייך; און די קרוין וואָס אויף זייערע קעפּ, פֿינף איילן.

16 און ער האָט געמאַכט קייטן אין דבֿיר, און אַרויפֿגעטאָן אויף די
קעפּ פֿון די זײַלן; און ער האָט געמאַכט הונדערט מילגרוימען און
אַרײַנגעטאָן אין די קייטן.

17 און ער האָט אויפֿגעשטעלט די זײַלן פֿאַר דעם הֵיכל, איינעם פֿון
דער רעכטער זײַט, און איינעם פֿון דער לינקער זײַט; און ער האָט
גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם רעכטן יָכִין, און דעם נאָמען פֿון
דעם לינקן בוֹעַז.

ד 1 און ער האָט געמאַכט אַ קופּערנעם מזבח; צוואַנציק איילן זײַן
לענג, און צוואַנציק איילן זײַן ברייט, און צען איילן זײַן הייך.

2 און ער האָט געמאַכט דעם ים אַ געגאָסענעם, צען איילן פֿון ראַנד
צו ראַנד, קײַלעכדיק רונד אַרום, און פֿינף איילן די הייך; און אַ שנור
פֿון דרײַסיק איילן האָט אים אַרומגערינגלט רונד אַרום.
3 און אונטער אים איז געווען די געשטאַלט פֿון רינדער וואָס האָבן
אים אַרומגערינגלט רונד אַרום, צען איילן, אַרומצירקלענדיק דעם
ים רונד אַרום. אין צוויי צײלן זײַנען געווען די רינדער, אויסגעגאָסן
אין איין גוס מיט אים. 4 ער איז געשטאַנען אויף צוועלף רינדער,
דרײַ געקערט צו צפֿון, און דרײַ געקערט צו מערבֿ, און דרײַ געקערט
צו דָרום, און דרײַ געקערט צו מזרח; און דער ים איז געווען איבער
זיי פֿון אויבן; און אַלע זייערע הינטערלײַבער זײַנען געווען
אינעווייניק צו. 5 און זײַן גרעב איז געווען אַ האַנטברייט; און זײַן
ראַנד איז געווען אַזוי ווי די אַרבעט פֿון דעם ראַנד פֿון אַ בעכער, ווי
אַ בלום פֿון אַ ליליע; דרײַ טויזנט בַת האָט ער געהאַלטן.

6 און ער האָט געמאַכט צען האַנטפֿאַסן, און אַוועקגעשטעלט
פֿינף פֿון דער רעכטער זײַט, און פֿינף פֿון דער לינקער זײַט, אויף צו
וואַשן דרינען; די זאַכן פֿון בראַנדאָפּפֿער פֿלעגט מען אָפּשווענקען
אין זיי; אָבער דער ים איז געווען פֿאַר די כּהנים זיך צו וואַשן דרינען.

7 און ער האָט געמאַכט צען גילדערנע מנוֹרות לויט זייער דין, און
אַרײַנגעשטעלט אין הֵיכל, פֿינף פֿון דער רעכטער זײַט, און פֿינף פֿון
דער לינקער זײַט.

8 און ער האָט געמאַכט צען טישן, און אַוועקגעשטעלט אין הֵיכל,
פֿינף פֿון דער רעכטער זײַט, און פֿינף פֿון דער לינקער זײַט. און ער
האָט געמאַכט הונדערט גילדערנע שפּרענגבעקנס.

9 און ער האָט געמאַכט דעם הויף פֿון די כּהנים, און דעם גרויסן
פֿאָרהויף, און די טירן צו דעם פֿאָרהויף; און ער האָט איבערגעצויגן
זייערע טירן מיט קופּער.

10 און דעם ים האָט ער אַוועקגעשטעלט פֿון דער רעכטער זײַט
צו מזרח, אַקעגן דָרום.

11 און חורם האָט געמאַכט די טעפּ, און די שופֿלען, און די
שפּרענגבעקנס.

אַזוי האָט חורם געענדיקט מאַכן די אַרבעט וואָס ער האָט געהאַט צו
מאַכן פֿאַר דעם מלך שלמה אין גאָטס הויז: 12 די צוויי זײַלן, און די
בעקנס, די צוויי בעקנס פֿון די קרוינען וואָס אויף די קעפּ פֿון די
זײַלן; און די צוויי נעצן צו באַדעקן די בעקנס פֿון די קרוינען וואָס
אויף די קעפּ פֿון די זײַלן; 13 און די פֿיר הונדערט מילגרוימען פֿאַר
די צוויי נעצן, צוויי ציילן מילגרוימען פֿאַר איטלעכער נעץ, צו
באַדעקן די צוויי בעקנס פֿון די קרוינען וואָס איבער די זײַלן.
14 און ער האָט געמאַכט די געשטעלן, און געמאַכט די האַנטפֿאַסן
אויף די געשטעלן; 15 דעם איין ים, און די צוועלף רינדער אונטער
אים; 16 און די טעפּ, און די שופֿלען, און די גאָפּלען, און אַלע זייערע
כּלים, האָט חורם זײַן הויפּטמייַנסטער געמאַכט פֿאַר דעם מלך
שלמה פֿאַר גאָטס הויז, פֿון בלאַנקן קופּער. 17 אין דער געגנט פֿון
יַרדן האָט זיי דער מלך אויסגעגאָסן, אין געדיכטער ערד, צווישן
סוכּות און צווישן צרֵדָה. 18 און שלמה האָט געמאַכט פֿון אַלע די
דאָזיקע כּלים זייער פֿיל, ווײַל די וואָג פֿון דעם קופּער איז ניט געווען
צו באַרעכענען.

19 און שלמה האָט געמאַכט אַלע כּלים וואָס אין גאָטס הויז, און
דעם גילדערנעם מזבח, און די טישן וואָס אויף זיי איז דאָס ברויט
פֿון אָנגעזיכט; 20 און די מנורות מיט זייערע רערלעך, כּדי זיי זאָלן
ברענען אַזוי ווי דער דין פֿאַרן דבֿיר – פֿון עכטן גאָלד; 21 און די
בלומען, און די רערלעך, און די צווענגלעך, פֿון גאָלד, און דאָס פֿון
בעסטן גאָלד; 22 און די שנײַצמעסערס, און די שפּרענגבעקנס, און

די שאָלן, און די פֿײַערפֿאַנען, פֿון עכטן גאָלד; און דער אײַנגאַנג פֿון
הויז, זײַנע אינעווייניקסטע טירן צום קָדשֵי-קָדשים, און די טירן פֿון
הויז צום הֵיכל, פֿון גאָלד.

ה

1 און די גאַנצע אַרבעט וואָס שלמה האָט געמאַכט פֿאַר גאָטס
הויז איז געענדיקט געוואָרן. און שלמה האָט געבראַכט די
געהייליקטע זאַכן פֿון זײַן פֿאָטער דודן, און האָט דאָס זילבער, און
דאָס גאָלד, און אַלע כּלים אַרײַנגעגעבן אין די שאַצקאַמערן פֿון
גאָטס הויז.

2 דענצמאָל האָט שלמה אײַנגעזאַמלט די עלטסטע פֿון ישׂראל, און
אַלע הויפּטן פֿון די שבֿטים, די פֿירשטן פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון די
קינדער פֿון ישׂראל, קיין ירושָלַיִם, כּדי אַרויפֿצוברענגען דעם אָרון
פֿון גאָטס בונד פֿון דודס-שטאָט, דאָס איז צִיוֹן. 3 און אַלע מענער
פֿון ישׂראל האָבן זיך אײַנגעזאַמלט צום מלך אין דעם יָום-טובֿ, דאָס
איז אין זיבעטן חודש. 4 און אַלע עלטסטע פֿון ישׂראל זײַנען
געקומען, און די לוִיִים האָבן געטראָגן דעם אָרון. 5 און זיי האָבן
אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון, און דעם אֹוהל-מוֹעד, און אַלע הייליקע
כּלים וואָס אין געצעלט – די כּהנים און די לוִיִים האָבן זיי
אַרויפֿגעבראַכט. 6 און דער מלך שלמה און די גאַנצע עדה פֿון ישׂראל
וואָס זײַנען געווען אײַנגעזאַמלט אַרום אים פֿאַר דעם אָרון, האָבן
געשלאַכט שאָף און רינדער, וואָס האָבן ניט געקענט געציילט ווערן
און ניט באַרעכנט ווערן פֿון פֿילקייט. 7 און די כּהנים האָבן
אַרײַנגעבראַכט דעם אָרון פֿון גאָטס בונד אויף זײַן אָרט, אין דעם
דבֿיר פֿון הויז, אין קָדשֵי-קָדשים, אונטער די פֿליגלען פֿון די כּרובֿים.
8 וואָרום די כּרובֿים האָבן אויסגעשפּרייט זייערע פֿליגלען איבער
דעם אָרט פֿון אָרון, און די כּרובֿים האָבן איבערגעדעקט דעם אָרון
און זײַנע שטאַנגען פֿון אויבן. 9 און די שטאַנגען זײַנען געווען אַזוי
לאַנג, אַז די שפּיצן פֿון די שטאַנגען אַרויס פֿון אָרון זײַנען געזען
געוואָרן פֿאַרן דבֿיר, אָבער זיי זײַנען ניט געזען געוואָרן ווײַטער
אַרויס. און ער איז דאָרטן געבליבן ביז אויף הײַנטיקן טאָג.
10 גאָרנישט איז אין אָרון געווען, נאָר די צוויי לוחות וואָס משה
האָט אַרײַנגעטאָן אין חוֹרֵבֿ, בעת גאָט האָט געשלאָסן אַ בונד מיט די
קינדער פֿון ישׂראל, ווען זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם.

11 און עס איז געווען, ווי די כּהנים זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון
הײליקטום – וואָרום אַלע כּהנים וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען,
האָבן זיך געהאַט געהײליקט, ניט אַכטנדיק אויף די אָפּטײלונגען;
12 און די לוִיִם די זינגערס, זײ אַלע, אָסָף, הֵימָן, און ידותון, און
זײערע זין און זײערע ברידער, אָנגעטאָן אין פֿײַנלײַנען, מיט
צימבלען, און מיט גיטאַרן, און האַרפֿן, זײַנען געשטאַנען אין מזרח
פֿון מזבח, און מיט זײ הונדערט און צוואַנציק כּהנים
טרומײטערנדיק אויף טרומײטן – 13 איז, ווי די טרומײטערערס און
די זינגערס האָבן אין אײנעם אַרויסגעלאָזט אײן קָול צו לויבן און צו
דאַנקען גאָט, און ווי זײ האָבן אויפֿגעהויבן דעם קָול מיט טרומײטן,
און מיט צימבלען, און מיט כּלֵי-זֶמֶר, און געלויבט גאָט: "וואָרום ער
איז גוט, וואָרום אויף אײביק איז זײַן חסד", אַזוי איז פֿול געוואָרן
דאָס הויז מיט אַ וואָלקן – דאָס הויז פֿון גאָט. 14 און די כּהנים האָבן
ניט געקענט זיך שטעלן טאָן דעם דינסט פֿון וועגן דעם וואָלקן,
וואָרום די פּראַכט פֿון גאָט האָט אָנגעפֿילט דאָס הויז פֿון גאָט.

ו 1 דענצמאָל האָט שלמה געזאָגט:

גאָט האָט געזאָגט, אין וואָלקן צו רוען;
2 אָבער איך האָב דיר געבויט אַ הויז פֿאַר אַ וווינונג,
און אַן אָרט דיר צום זיצן אויף אײביק.

3 און דער מלך האָט אומגעדרײט זײַן פּנים, און האָט געבענטשט די
גאַנצע אײַנזאַמלונג פֿון ישׂראל, און די גאַנצע אײַנזאַמלונג פֿון
ישׂראל איז געשטאַנען. 4 און ער האָט געזאָגט: געלויבט איז יהוה
דער גאָט פֿון ישׂראל, וואָס האָט מיט זײַן מויל גערעדט צו מײַן
פֿאָטער דודן, און מיט זײַן האַנט דערפֿילט, אַזוי צו זאָגן: 5 פֿון דעם
טאָג וואָס איך האָב אַרויסגעצויגן מײַן פֿאָלק פֿון לאַנד מִצרַיִם, האָב
איך ניט אויסדערוויילט קײן שטאָט פֿון אַלע שבֿטים פֿון ישׂראל אויף
צו בויען אַ הויז, אַז מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן, און איך האָב ניט
אויסדערווײלט קײן מענטשן צו זײַן אַ פֿירשט איבער מײַן פֿאָלק
ישׂראל, 6 נאָר איך האָב אויסדערווײלט ירושָלַיִם, אַז מײַן נאָמען זאָל
דאָרטן זײַן, און איך האָב אויסדערווײלט דודן צו זײַן איבער מײַן
פֿאָלק ישׂראל. 7 און עס איז געווען אין האַרצן פֿון מײַן פֿאָטער דודן

צו בויען אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון יהוה דעם גאָט פֿון ישׂראל.
8 אָבער גאָט האָט געזאָגט צו מײַן פֿאָטער דודן: וואָס דו האָסט
געהאַט אין האַרצן צו בויען אַ הויז צו מײַן נאָמען, האָסטו גוט
געטאָן וואָס דו האָסט דאָס געהאַט אין האַרצן. 9 אָבער ניט דו
וועסט בויען דאָס הויז, נײַערט דײַן זון וואָס גייט אַרויס פֿון דײַנע
לענדן, ער וועט בויען דאָס הויז צו מײַן נאָמען. 10 און גאָט האָט
מקיים געווען זײַן צוזאָג וואָס ער האָט צוגעזאָגט, און איך בין
אויפֿגעשטאַנען אויף דעם אָרט פֿון מײַן פֿאָטער דודן, און איך האָב
זיך געזעצט אויף דעם טראָן פֿון ישׂראל, אַזוי ווי גאָט האָט
צוגעזאָגט, און איך האָב געבויט דאָס הויז צו דעם נאָמען פֿון יהוה
דעם גאָט פֿון ישׂראל. 11 און איך האָב אַהין אַרײַנגעטאָן דעם אָרון,
וואָס דאָרטן איז דער בונד פֿון גאָט, וואָס ער האָט געשלאָסן מיט די
קינדער פֿון ישׂראל.

12 און ער האָט זיך געשטעלט פֿאַר דעם מזבח פֿון גאָט, אַקעגן דער
גאַנצער אײַנזאַמלונג פֿון ישׂראל, און ער האָט אויסגעשפּרייט זײַנע
הענט. 13 וואָרום שלמה האָט געהאַט געמאַכט אַ קופּערן געשטעל,
און אים אַרײַנגעשטעלט אין מיטן פֿאָרהויף; פֿינף אײלן זײַן לענג,
און פֿינף אײלן זײַן ברייט, און דרײַ אײלן זײַן הייך; האָט ער זיך
דערויף געשטעלט, און ער האָט געקניט אויף זײַנע קני אַקעגן דער
גאַנצער אײַנזאַמלונג פֿון ישׂראל, און ער האָט אויסגעשפּרייט זײַנע
הענט צום הימל. 14 און ער האָט געזאָגט: יהוה דו גאָט פֿון ישׂראל,
ניטאָ אין הימל אָדער אויף דער ערד אַ גאָט ווי דו, וואָס האַלטסט
דעם בונד און די גענאָד צו דײַנע קנעכט וואָס גייען פֿאַר דיר מיט
זייער גאַנצן האַרצן; 15 וואָס האָסט געהאַלטן דײַן קנעכט, מײַן
פֿאָטער דודן, דאָס וואָס דו האָסט אים צוגעזאָגט; און מיט דײַן מויל
האָסטו גערעדט, און מיט דײַן האַנט דערפֿילט, אַזוי ווי הײַנטיקן
טאָג. 16 און אַצונד, יהוה דו גאָט פֿון ישׂראל, האַלט דײַן קנעכט, מײַן
פֿאָטער דודן, דאָס וואָס דו האָסט צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן: עס
וועט דיר ניט פֿאַרשניטן ווערן פֿון פֿאַר מיר אַ מאַן צו זיצן אויף
דעם טראָן פֿון ישׂראל, אויב נאָר דײַנע קינדער וועלן היטן זייער וועג,
צו גיין אין מײַן תּורה אַזוי ווי דו ביסט געגאַנגען פֿאַר מיר.
17 און אַצונד, יהוה דו גאָט פֿון ישׂראל, זאָל באַוואָרט ווערן דײַן
צוזאָג וואָס דו האָסט צוגעזאָגט דײַן קנעכט, דודן.

18 וואָרום קען אין דער אמתן גאָט וווינען מיט מענטשן אויף דער
ערד? אַז די הימלען און די הימלען פֿון די הימלען קענען דיך ניט
אַרײַננעמען, הײַנט ווי שוין דאָס דאָזיקע הויז וואָס איך האָב געבויט.
19 אָבער קער זיך, יהוה מײַן גאָט, צו דער תּפֿילה פֿון דײַן קנעכט,
און צו זײַן בקשה, צוצוהערן צו דעם געשריי און צו דער תּפֿילה
וואָס דײַן קנעכט איז מתפּלל פֿאַר דיר, 20 אַז דײַנע אויגן זאָלן זײַן
אָפֿן טאָג און נאַכט אויף דעם דאָזיקן הויז, אויף דעם אָרט וואָס דו
האָסט צוגעזאָגט צו טאָן דײַן נאָמען דאָרטן; צוצוהערן צו דער
תּפֿילה וואָס דײַן קנעכט וועט מתפּלל זײַן אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט.
21 און זאָלסט צוהערן צו די בקשות פֿון דײַן קנעכט, און פֿון דײַן
פֿאָלק ישׂראל, וואָס זיי וועלן מתפּלל זײַן אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט;
און דו זאָלסט הערן פֿון דעם אָרט פֿון דײַן וווינונג, פֿון הימל, און אַז
דו וועסט הערן, זאָלסטו פֿאַרגעבן.

22 אַז אַ מאַן וועט זינדיקן קעגן זײַן חבֿר, און מע וועט אַרויפֿלייגן
אויף אים אַ שבֿועה אים צו באַשווערן, און ער וועט קומען און
שווערן פֿאַר דײַן מזבח אין דעם דאָזיקן הויז, 23 זאָלסט דו צוהערן
פֿון הימל, און טאָן, און משפּטן דײַנע קנעכט, צו פֿאַרגעלטן דעם
שולדיקן, צו ברענגען זײַן וועג אויף זײַן קאָפּ; און צו מאַכן גערעכט
דעם גערעכטן, אים צו געבן לויט זײַן גערעכטיקייט.

24 און אַז דײַן פֿאָלק ישׂראל וועט געשלאָגן ווערן פֿאַרן פֿײַנט, ווײַל
זיי האָבן געזינדיקט צו דיר, און זיי וועלן תּשובֿה טאָן, און וועלן
באַקענען דײַן נאָמען, און וועלן מתפּלל זײַן און בעטן פֿאַר דיר אין
דעם דאָזיקן הויז, 25 זאָלסט דו צוהערן פֿון הימל, און פֿאַרגעבן די
זינד פֿון דײַן פֿאָלק ישׂראל, און זיי אומקערן אויף דער ערד וואָס דו
האָסט געגעבן זיי און זייערע עלטערן.

26 אַז דער הימל וועט זײַן פֿאַרשלאָסן, און עס וועט ניט זײַן קיין
רעגן, ווײַל זיי האָבן געזינדיקט צו דיר, און זיי וועלן מתפּלל זײַן
אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט, און וועלן באַקענען דײַן נאָמען, זיך
אומקערן פֿון זייערע זינד, ווען דו האָסט זיי געפּײַניקט, 27 זאָלסט דו
צוהערן אין הימל, און פֿאַרגעבן די זינד פֿון דײַנע קנעכט און דײַן
פֿאָלק ישׂראל, ווען דו וועסט זיי האָבן אָנגעוויזן אויף דעם גוטן וועג
וואָס זיי זאָלן אויף אים גיין; און זאָלסט געבן רעגן אין דײַן לאַנד,
וואָס דו האָסט געגעבן דײַן פֿאָלק פֿאַר אַ נחלה.

28 אַז עס וועט זײַן אַ הונגער אין לאַנד, אַז עס וועט זײַן מגפֿה, אַז
עס וועט זײַן אַ קאָרנבראַנד אָדער אַ וועלקעניש, אַ הײשעריק אָדער
אַ גראָזפֿרעסער; אַז זײַנע פֿײַנט וועלן אים באַלעגערן אין דעם לאַנד
פֿון זײַנע שטעט; וואָס נאָר פֿאַר אַ פּלאָג און וואָס נאָר פֿאַר אַ
קראַנקשאַפֿט; 29 וואָס נאָר פֿאַר אַ תּפֿילה, וואָס נאָר פֿאַר אַ בקשה,
עס וועט זײַן בײַ עמיצן אײנעם, אָדער בײַ דײַן גאַנצן פֿאָלק ישׂראל,
ווען איטלעכער פֿון זײ שפּירט זײַן פּלאָג און זײַן װײטאָק, און ער
שפּרײט אויס זײַנע הענט צו דעם דאָזיקן הויז, 30 זאָלסט דו צוהערן
פֿון הימל, דעם אָרט פֿון דײַן וווינונג, און זאָלסט פֿאַרגעבן, און געבן
איטלעכן לויט זײַנע וועגן, אַזוי ווי דו ווײסט זײַן האַרץ – וואָרום דו
אַלײן ווײסט דאָס האַרץ פֿון די מענטשנקינדער – 31 כּדי זײ זאָלן
מורא האָבן פֿאַר דיר, צו גײן אין דײַנע וועגן אַלע טעג וואָס זײ לעבן
אויף דער ערד, וואָס דו האָסט געגעבן אונדזערע עלטערן.

32 און אויך צו דעם פֿרעמדן וואָס איז ניט פֿון דײַן פֿאָלק ישׂראל, אַז
ער וועט קומען פֿון אַ ווײַטן לאַנד פֿון וועגן דײַן גרויסן נאָמען, און
דײַן שטאַרקער האַנט, און דײַן אויסגעשטרעקטן אָרעם, אַז זײ וועלן
קומען און וועלן מתפּלל זײַן אַקעגן דעם דאָזיקן הויז, 33 זאָלסט דו
צוהערן פֿון הימל, פֿון דעם אָרט פֿון דײַן וווינונג, און זאָלסט טאָן
אַלץ אום וואָס דער פֿרעמדער וועט רופֿן צו דיר; כּדי אַלע פֿעלקער
פֿון דער ערד זאָלן דערקענען דײַן נאָמען, און מורא האָבן פֿאַר דיר,
אַזוי ווי דײַן פֿאָלק ישׂראל, און וויסן אַז דײַן נאָמען ווערט גערופֿן
אויף דעם דאָזיקן הויז וואָס איך האָב געבויט.

34 אַז דײַן פֿאָלק וועט אַרויסגײן אויף מלחמה אַקעגן זײַנע פֿײַנט,
אויף דעם וועג וואָס דו וועסט זײ שיקן, און זײ וועלן מתפּלל זײַן צו
דיר אַקעגן דער דאָזיקער שטאָט וואָס דו האָסט זי אויסדערוויילט,
און דעם הויז וואָס איך האָב געבויט צו דײַן נאָמען, 35 זאָלסטו
צוהערן פֿון הימל זײער תּפֿילה און זײער בקשה, און טאָן זײער
רעכט.

36 אַז זײ וועלן זינדיקן צו דיר – וואָרום עס איז ניטאָ אַ מענטש
וואָס זאָל ניט זינדיקן – און דו וועסט צערענען אויף זײ, און זײ
איבערגעבן פֿאַרן פֿײַנט, און זײערע פֿאַנגערס וועלן זײ נעמען
געפֿאַנגען אין אַ ווײַטן אָדער נאָענטן לאַנד, 37 און זײ וועלן זיך נעמען
צום האַרצן אין דעם לאַנד וואָס זײ זײַנען גענומען געוואָרן געפֿאַנגען

אַהין, און זיי וועלן תּשובֿה טאָן, און וועלן בעטן צו דיר אין לאַנד פֿון
זייער געפֿאַנגענשאַפֿט, אַזוי צו זאָגן; מיר האָבן געזינדיקט, מיר
האָבן פֿאַרבראָכן, מיר האָבן געטאָן שלעכטס; 38 און זיי וועלן זיך
אומקערן צו דיר מיט זייער גאַנצן האַרצן, און מיט זייער גאַנצער
זעל, אין דעם לאַנד פֿון זייער געפֿאַנגענשאַפֿט וווּהין מע האָט זיי
גענומען געפֿאַנגען, און זיי וועלן מתפּלל זײַן אַקעגן זייער לאַנד, וואָס
דו האָסט געגעבן זייערע עלטערן, און דער שטאָט וואָס דו האָסט
אויסדערוויילט, און אַקעגן דעם הויז וואָס איך האָב געבויט צו דײַן
נאָמען, 39 זאָלסט דו צוהערן פֿון הימל, פֿון דעם אָרט פֿון דײַן
וווינונג, זייער תּפֿילה און זייערע בקשות, און טאָן זייער רעכט; און
זאָלסט פֿאַרגעבן דײַן פֿאָלק וואָס זיי האָבן צו דיר געזינדיקט.

40 אַצונד, מײַן גאָט, זאָלן, איך בעט דיך, דײַנע אויגן זײַן אָפֿן, און
דײַנע אויערן פֿאַרנעמיק צו דער תּפֿילה פֿון דעם דאָזיקן אָרט.

41 און אַצונד, שטיי אויף, גאָט דו האַר, צו דײַן רוונג,
דו און דער אָרון פֿון דײַן שטאַרקייט;
דײַנע כּהנים, גאָט דו האַר, זאָלן זיך אָנקליידן מיט הילף,
און דײַנע פֿרומע זאָלן זיך פֿרייען מיט גוטס.
גאָט דו האַר, שטויס ניט אָפּ דעם פּנים פֿון דײַן געזאַלבטן,
געדענק די חסדים פֿון דײַן קנעכט דודן.

ז 1 און ווי שלמה האָט געענדיקט מתפּלל זײַן, אַזוי האָט
אַראָפּגענידערט אַ פֿײַער פֿון הימל, און האָט פֿאַרצערט דאָס
בראַנדאָפּפֿער און די שלאַכטאָפּפֿער, און די פּראַכט פֿון גאָט האָט
אָנגעפֿילט דאָס הויז. 2 און די כּהנים האָבן ניט געקענט אַרײַנגיין אין
הויז פֿון גאָט, ווײַל די פּראַכט פֿון גאָט האָט אָנגעפֿילט דאָס הויז פֿון
גאָט. 3 און אַלע קינדער פֿון ישׂראל האָבן געזען ווי דאָס פֿײַער האָט
אַראָפּגענידערט, און די פּראַכט פֿון גאָט איז געווען איבערן הויז, און
זיי האָבן געקניט מיטן פּנים צו דער ערד אויף דער פֿלאַסטערונג, און
זיי האָבן זיך געבוקט, און האָבן געלויבט גאָט: „וואָרום ער איז גוט,
וואָרום אויף אײביק איז זײַן חסד.“

4 און דער מלך און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן געשלאַכט
שלאַכטאָפּפֿער פֿאַר גאָט. 5 און דער מלך שלמה האָט געשלאַכט
אַ שלאַכטאָפּפֿערונג פֿון צוויי און צוואַנציק טויזנט רינדער, און
הונדערט און צוואַנציק טויזנט שאָף. אַזוי האָט דער מלך און דאָס
גאַנצע פֿאָלק באַנײַט דאָס הויז פֿון גאָט.

6 און די כּהנים זײַנען געשטאַנען אויף זייערע וואַכן, און די לוִיִים
מיט כּלֵי-זֶמֶר פֿאַר דעם געזאַנג פֿון גאָט, וואָס דוד המלך האָט
געמאַכט אויף צו געבן אַ דאַנק צו גאָט, ווײַל אויף אייביק איז זײַן
חסד, מיט אַ לויבונג פֿון דודן, דורך זייער האַנט; און די כּהנים האָבן
געטרומייטערט אַקעגן זיי; און גאַנץ ישׂראל זײַנען געשטאַנען.

7 און שלמה האָט געהייליקט דעם מיטן פֿון הויף וואָס פֿאַר גאָטס
הויז; ווײַל ער האָט דאָרטן געמאַכט די בראַנדאָפּפֿער און דאָס פֿעטס
פֿון די פֿרידאָפּפֿער; וואָרום דער קופּערנער מזבח וואָס שלמה האָט
געמאַכט, האָט ניט געקענט אַרויפֿנעמען די בראַנדאָפּפֿער און די
שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס פֿעטס.

8 און שלמה האָט געמאַכט דעם יָום-טובֿ אין יענער צײַט זיבן טעג,
און גאַנץ ישׂראל מיט אים, אַ זייער גרויסע אײַנזאַמלונג, פֿון ווו מע
קומט קיין חמת ביז דעם טײַך פֿון מִצרַיִם. 9 און אויפֿן אַכטן טאָג
האָבן זיי געמאַכט אַ הייליקע אײַנזאַמלונג; וואָרום זיבן טעג האָבן זיי
געמאַכט די באַנײַונג פֿון מזבח, און דער יָום-טובֿ איז געווען זיבן
טעג. 10 און אויפֿן דרײַ און צוואַנציקסטן טאָג אין זיבעטן חודש
האָט ער אַוועקגעשיקט דאָס פֿאָלק צו זייערע געצעלטן פֿריילעך און
מיט אַן אויפֿגעראַמטן האַרצן איבער דעם גוטס וואָס גאָט האָט
געטאָן צו דודן, און צו שלמהן, און צו זײַן פֿאָלק ישׂראל.

11 אַזוי האָט שלמה פֿאַרענדיקט דאָס הויז פֿון גאָט, און דאָס הויז
פֿון מלך; און אַלץ וואָס איז געקומען שלמהן אויפֿן האַרצן צו מאַכן
אין הויז פֿון גאָט, אָדער אין זײַן הויז, האָט ער דורכגעפֿירט.

12 און גאָט האָט זיך באַוויזן צו שלמהן בײַ נאַכט, און האָט צו אים
געזאָגט: איך האָב צוגעהערט דײַן תּפֿילה, און איך האָב
אויסדערוויילט דעם דאָזיקן אָרט פֿאַר מיר, פֿאַר אַ הויז פֿון
אָפּפֿערונג. 13 אַז איך וועל פֿאַרשליסן דעם הימל, און עס וועט ניט
זײַן קיין רעגן, אָדער אַז איך וועל באַפֿעלן דעם היישעריק צו

פֿאַרצערן דאָס לאַנד, אָדער אויב איך וועל שיקן אַ מגפֿה צווישן מײַן
פֿאָלק, 14 און מײַן פֿאָלק וואָס מײַן נאָמען ווערט גערופֿן אויף אים,
וועט ווערן אונטערטעניק, און זיי וועלן מתפּלל זײַן און בעטן פֿאַר
מיר, און וועלן זיך אומקערן פֿון זייערע שלעכטע וועגן, וועל איך
צוהערן פֿון הימל, און וועל פֿאַרגעבן זייער זינד, און וועל אויפֿריכטן
זייער לאַנד. 15 אַצונד וועלן מײַנע אויגן זײַן אָפֿן, און מײַנע אויערן
פֿאַרנעמיק, צו דער תּפֿילה פֿון דעם דאָזיקן הויז. 16 און אַצונד האָב
איך אויסדערווײלט און האָב געהייליקט דאָס דאָזיקע הויז, אַז מײַן
נאָמען זאָל דאָרטן זײַן אויף אייביק, און מײַנע אויגן און מײַן האַרץ
וועלן דאָרטן זײַן אַלע טעג. 17 און דו, אויב דו וועסט גיין פֿאַר מיר,
אַזוי ווי דײַן פֿאָטער דוד איז געגאַנגען, צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס
איך האָב דיר באַפֿוילן, און מײַנע חוקים און מײַנע געזעצן וועסטו
היטן, 18 וועל איך אויפֿשטעלן דעם טראָן פֿון דײַן מלוכה, אַזוי ווי
איך האָב געשלאָסן אַ בונד מיט דײַן פֿאָטער דודן, אַזוי צו זאָגן: עס
וועט דיר ניט פֿאַרשניטן ווערן אַ מאַן וואָס געוועלטיקט אין ישׂראל.
19 אויב אָבער איר וועט זיך אָפּקערן, און איר וועט פֿאַרלאָזן מײַנע
חוקים און מײַנע געזעצן וואָס איך האָב געלייגט פֿאַר אײַך, און איר
וועט גיין און וועט דינען פֿרעמדע געטער, און וועט זיך בוקן צו זיי,
20 וועל איך זיי אויסרײַסן פֿון מײַן ערד וואָס איך האָב זיי געגעבן,
און דאָס דאָזיקע הויז וואָס איך האָב געהייליקט צו מײַן נאָמען, וועל
איך אַוועקוואַרפֿן פֿון מײַן פּנים, און איך וועל עס מאַכן פֿאַר אַ
שפּריכוואָרט און פֿאַר אַ געשפּעט צווישן אַלע פֿעלקער. 21 און דאָס
דאָזיקע הויז וואָס איז געווען דערהויבן, וועט איטלעכער וואָס גייט
אים פֿאַרבײַ זיך דערשרעקן; און אַז ער וועט זאָגן: פֿאַר וואָס האָט
גאָט אַזוי געטאָן צו דעם דאָזיקן לאַנד, און צו דעם דאָזיקן הויז?
22 וועט מען זאָגן: דערפֿאַר וואָס זיי האָבן פֿאַרלאָזן יהוה דעם גאָט
פֿון זייערע עלטערן, וואָס האָט זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם,
און זיי האָבן זיך געהאַלטן אָן פֿרעמדע געטער, און זיך געבוקט צו זיי
און זיי געדינט; דרום האָט ער געבראַכט אויף זיי אַל דאָס דאָזיקע
בייז.

ח 1 און עס איז געווען צום סָוף פֿון צוואַנציק יאָר וואָס שלמה
האָט געבויט דאָס הויז פֿון גאָט, און זײַן הויז, 2 און די שטעט
וואָס חורם האָט געגעבן שלמהן, זיי האָט שלמה געהאַט פֿאַרבויט,

און דאָרטן באַזעצט די קינדער פֿון ישׂראל, 3 איז שלמה געגאַנגען
קיין חֲמַת-צוֹבָה, און איז זי בייַגעקומען. 4 און ער האָט געבויט
תַּדמוֹר אין דער מדבר, און אַלע שפּייַכלערשטעט וואָס ער האָט
געבויט אין חמת. 5 און ער האָט אָפּגעבויט די אויבערשטע בית-
חוֹרוֹן און די אונטערשטע בית-חוֹרוֹן, פֿעסטונגשטעט מיט מויערן,
טירן, און ריגלען; 6 און בַּעֲלָת, און אַלע שפּייַכלערשטעט וואָס
שלמה האָט געהאַט, און אַלע שטעט פֿאַר רייַטוועגן, און שטעט פֿאַר
רייַטער, און יעטוועדער געלוסט וואָס שלמה האָט געגלוסט צו בויען
אין ירושָלַיִם, און אויפֿן לבָ־נוֹן, און אין גאַנצן לאַנד פֿון זייַן ממשלה.

7 דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס איז געבליבן פֿון דעם חִתּי, און דעם
אֱמוֹרי, און דעם פּרִזי, און דעם חִוִי, און דעם יבֿוּסי, וואָס זיי זייַנען
ניט פֿון ישׂראל – 8 פֿון זייערע קינדער וואָס זייַנען געבליבן נאָך זיי
אין לאַנד, וואָס די קינדער פֿון ישׂראל האָבן זיי ניט פֿאַרלענדט – זיי
האָט שלמה גענומען פֿאַר צינדזקנעכט ביז אויף הייַנטיקן טאָג.
9 אָבער פֿון די קינדער פֿון ישׂראל האָט שלמה ניט געמאַכט פֿאַר
קנעכט פֿאַר זייַן אַרבעט; נאָר זיי זייַנען געווען די מלחמה-לייַט, און
זייַנע אויבערלעטסטע, און די האַרן איבער זייַנע רייַטוועגן און זייַנע
רייַטער.

10 און דאָס זייַנען געווען די הויפּטגעשטעלטע וואָס דער מלך שלמה
האָט געהאַט: צוויי הונדערט און פֿופֿציק וואָס האָבן געוועלטיקט
איבער דעם פֿאָלק.

11 און פּרעהס טאָכטער האָט שלמה אַרויפֿגעבראַכט פֿון דודס-
שטאָט אין דעם הויז וואָס ער האָט פֿאַר איר געבויט, וואָרום ער
האָט געזאָגט: מייַנע אַ ווייַב זאָל ניט וווינען אין דעם הויז פֿון דוד
דעם מלך פֿון ישׂראל, וואָרום די ערטער זייַנען הייליק, ווייַל צו זיי
איז געקומען דער אָרון פֿון גאָט.

12 דענצמאָל האָט שלמה אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער צו גאָט אויף
דעם מזבח פֿון גאָט וואָס ער האָט געבויט פֿאַר דעם פֿאָדערהויז,
13 אַזוי ווי מע דאַרף אויפֿברענגען טאָגטעגלעך לויט דעם געבאָט פֿון
משהן, אין די שבתים, און אום ראָש-חודש, און אין די יָום-טוֹבים,
דרייַ מאָל אין יאָר, אין דעם יָום-טובֿ פֿון מצות, און אין דעם יָום-
טובֿ פֿון שבֿועות, און אין דעם יָום-טובֿ פֿון סוכּות. 14 און ער האָט

געשטעלט, לויט דעם געזעץ פֿון זײַן פֿאָטער דודן, די אָפּטיילונגען
פֿון די כּהנים אויף זייער דינסט, און די לוִיִים אויף זייערע וואַכן,
אויף צו לויבן און צו טאָן דעם דינסט לעבן די כּהנים, לויט דעם
טאָגטעגלעכן באַדאַרף; און די טויערלײַט לויט זייערע אָפּטיילונגען
בײַ איטלעכן טויער, וואָרום אַזוי איז געווען דער באַפֿעל פֿון דוד
דעם געטלעכן מאַן. 15 און מע האָט זיך ניט אָפּגעקערט פֿון דעם
מלכס באַפֿעל צו די כּהנים און די לוִיִים וועגן יעטוועדער זאַך, און
וועגן די שאַצן.

16 אַזוי איז צו שטאַנד געקומען שלמהס גאַנצע אַרבעט פֿון דעם
טאָג וואָס דער גרונטפֿעסט איז געלייגט געוואָרן פֿאַר גאָטס הויז, און
ביז ער האָט אין גאַנצן פֿאַרענדיקט דאָס הויז פֿון גאָט.

17 דענצמאָל איז שלמה געגאַנגען קיין עֶציוֹן-גֶבֶ־ר און קיין אֵילוֹת
אויפֿן ברעג ים אין לאַנד אֱדוֹם. 18 און חורם האָט אים געשיקט
דורך דער האַנט פֿון זײַנע קנעכט שיפֿן, און קנעכט וואָס קענען דעם
ים, און זיי זײַנען געקומען מיט שלמהס קנעכט קיין אוֹפֿיר, און האָבן
געקריגן פֿון דאָרטן פֿיר הונדערט און פֿופֿציק צענטנער גאָלד, און
געבראַכט צום מלך שלמה.

ט 1 און די מלכּה פֿון שבֿאָ האָט געהערט די הערונג פֿון שלמהן,
און זי איז געקומען צו פּרוּוון שלמהן מיט רעטענישן, קיין
ירושָלַיִם, מיט זייער אַ גרויסער מחנה, און קעמלען אָנגעלאָדן מיט
בשׂמים און גאָלד לרוֹב, און טײַער געשטיין. און זי איז געקומען צו
שלמהן, און האָט גערעדט צו אים וועגן אַלץ וואָס איז געווען בײַ
איר אין האַרצן. 2 און שלמה האָט איר געזאָגט אַלע אירע זאַכן, און
ניט געווען אַ זאַך פֿאַרהוילן פֿון שלמהן, וואָס ער זאָל איר ניט זאָגן.
3 און די מלכּה פֿון שבֿאָ האָט געזען די חכמה פֿון שלמהן, און דאָס
הויז וואָס ער האָט געבויט, 4 און דאָס עסן פֿון זײַן טיש, און דאָס
זיצן פֿון זײַנע הויפֿדינער, און דאָס שטיין פֿון זײַנע משָרתים מיט
זייערע מלבושים, און זײַנע טראַנקמײַנסטערס מיט זייערע מלבושים,
און זײַן אַרויפֿגאַנג וואָס ער פֿלעגט אַרויפֿגיין צו גאָטס הויז, און אין
איר איז מער ניט געבליבן קיין אָטעם. 5 און זי האָט געזאָגט צום
מלך: אמת איז דער קלאַנג וואָס איך האָב געהערט אין מײַן לאַנד

וועגן דײַנע פֿירונגען און וועגן דײַן חכמה. 6 און איך האָב ניט
געגלויבט זייערע ווערטער, ביז איך בין געקומען, און מײַנע אויגן
האָבן געזען; ערשט מיר איז צו מאָל אַ העלפֿט ניט דערציילט
געוואָרן פֿון דײַן גרויס חכמה; דו שטײַגסט אַריבער די הערונג וואָס
איך האָב געהערט. 7 וויל צו דײַנע לײַט, און וויל צו די דאָזיקע
קנעכט דײַנע וואָס שטייען פֿאַר דיר תּמיד, און הערן דײַן חכמה.
8 געלויבט איז יהוה דײַן גאָט וואָס ער האָט דיך באַגערט דיך
אַרויפֿצוזעצן אויף זײַן טראָן פֿאַר אַ מלך פֿון יהוה דײַן גאָט. ווײַל דײַן
גאָט האָט ליב ישׂראל, כּדי אים אויפֿצושטעלן אויף אייביק, דרום
האָט ער דיך געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער זיי, צו טאָן רעכט און
גערעכטיקייט.

9 און זי האָט געגעבן דעם מלך הונדערט און צוואַנציק צענטנער
גאָלד, און בשׂמים זייער פֿיל, און טײַערע געשטיין; און קיין מאָל איז
ניט געווען אַזעלכע בשׂמים ווי יענע וואָס די מלכּה פֿון שבֿאָ האָט
געגעבן שלמה המלך.

10 און אויך די קנעכט פֿון חורָמען, און די קנעכט פֿון שלמהן, וואָס
האָבן געבראַכט גאָלד פֿון אופֿיר, האָבן געבראַכט סאַנדאַלהאָלץ און
טײַערע שטיינער. 11 און דער מלך האָט געמאַכט פֿון דעם
סאַנדאַלהאָלץ שטעגן פֿאַר דעם הויז פֿון גאָט, און פֿאַר דעם הויז פֿון
מלך, און האַרפֿן און גיטאַרן פֿאַר די זינגערס; און אַזוי-וואָס איז ניט
געזען געוואָרן פֿריער אין לאַנד יהודה.

12 און שלמה המלך האָט געגעבן דער מלכּה פֿון שבֿאָ אַלע אירע
באַגערן וואָס זי האָט פֿאַרלאַנגט, אַחוץ פֿאַר דעם וואָס זי האָט
געבראַכט דעם מלך. און זי האָט זיך אומגעקערט, און איז
אַוועקגעגאַנגען אין איר לאַנד, זי מיט אירע קנעכט.

13 און די וואָג פֿון דעם גאָלד וואָס איז אַרײַנגעקומען שלמהן אין
איין יאָר, איז געווען זעקס הונדערט און זעקס און זעכציק צענטנער
גאָלד, 14 אַחוץ וואָס די אַרומפֿאָרער און די סוחרים האָבן
געבראַכט; און אַלע מלכים פֿון אַראַביע, און די לאַנדפֿירשטן האָבן
שלמהן געבראַכט גאָלד און זילבער.

15 און שלמה המלך האָט געמאַכט צוויי הונדערט פאַנצערס פֿון
געשלאָגענעם גאָלד; זעקס הונדערט שֶׁקל געשלאָגענע גאָלד איז

אַוועק אויף איין פֿאַנצער. 16 און דרייַ הונדערט שילדן פֿון
געשלאָגענעם גאָלד; דרייַ הונדערט גאָלדשטיק איז אַוועק אויף איין
שילד. און דער מלך האָט זיי אַרייַנגעשטעלט אין דעם הויז פֿון
לבָ־נון-וואַלד.

17 און דער מלך האָט געמאַכט אַ גרויסן טראָן פֿון עלפֿנביין, און
האָט אים איבערגעצויגן מיט ריינעם גאָלד. 18 און זעקס טרעפּ זייַנען
געווען צום טראָן, און אַ גילדערן פֿוסבענקל, באַפֿעסטיקט צום
טראָן; און הענטלעך זייַנען געווען אויף ביידע זייַטן פֿון דעם
אָרט צום זיצן, און צוויי לייבן זייַנען געשטאַנען בייַ די הענטלעך.
19 און צוועלף לייבן זייַנען געשטאַנען דאָרטן אויף די זעקס טרעפּ,
פֿון דער זייַט און פֿון דער אַנדער זייַט. אַזוי-וואָס איז ניט געמאַכט
געוואָרן אין קיין קיניגרייַך.

20 און אַלע טרינק-כּלים פֿון שלמה המלך זייַנען געווען פֿון גאָלד,
און אַלע כּלים פֿון דעם הויז פֿון לבָ־נון-וואַלד זייַנען געווען פֿון עכטן
גאָלד; זילבער האָט זיך אין די טעג פֿון שלמהן גערעכנט פֿאַר
גאָרנישט. 21 וואָרום דער מלך האָט געהאַט שיפֿן וואָס זייַנען
געגאַנגען קיין תּרשיש מיט די קנעכט פֿון חורָמען. איין מאָל אין דרייַ
יאָר פֿלעגן די תּרשיש-שיפֿן קומען אָנגעלאָדן מיט גאָלד און זילבער,
עלפֿנביין, און מאַלפּעס, און פּאַוועס.

22 און שלמה המלך איז געווען גרעסער פֿון אַלע מלכים פֿון דער
ערד אין עוֹשר און חכמה. 23 און אַלע מלכים פֿון דער ערד האָבן
געזוכט שלמהס פּנים, כּדי צו הערן זייַן חכמה וואָס גאָט האָט
אַרייַנגעגעבן אין זייַן האַרצן. 24 און זיי האָבן געבראַכט איטלעכער
זייַן מתּנה, זילבערנע כּלים, און גילדערנע כּלים, און קליידער, וואָפֿן,
און בשׂמים, פֿערד און מוילאייזלען, יאָר אין יאָר.

25 און שלמה האָט געהאַט פֿיר טויזנט שטאַלן פֿערד און רייַטוועגן,
און צוועלף טויזנט רייַטער, און ער האָט זיי אַוועקגעשטעלט אין די
שטעט פֿאַר רייַטוועגן, און בייַם מלך אין ירושָלַיִם.

26 און ער האָט געוועלטיקט איבער אַלע מלכים, פֿון דעם טייַך און
ביזן לאַנד פּלִשתּים, און ביז דעם געמאַרק פֿון מִצרַיִם. 27 און דער
מלך האָט געמאַכט זילבער אין ירושָלַיִם אַזוי ווי די שטיינער, און
צעדערן האָט ער געמאַכט אַזוי ווי די ווילדע פֿייַגנביימער וואָס אין

דער נידערונג, אין פּילקייט. 28 און פֿערד האָט מען אַרויסגעבראַכט
שלמהן פֿון מִצרַיִם און פֿון אַלע לענדער.

29 און די איבעריקע זאַכן וועגן שלמהן, די ערשטע אַזוי ווי די
לעצטע, זײ זײַנען שוין באַשריבן אין די ווערטער פֿון נָתָן דעם נבֿיא,
און אין דער נבֿואה פֿון אַחִיָה פֿון שילוֹ, און אין דער זעונג פֿון יֶעדוֹ
דעם זעער וועגן יָרָבֿעָם דעם זון פֿון נבֿ־טן.

30 און שלמה האָט געקיניגט אין ירושָלַיִם איבער גאַנץ ישׂראל
פֿערציק יאָר.

31 און שלמה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט אים
באַגראָבן אין דער שטאָט פֿון זײַן פֿאָטער דודן; און זײַן זון רחבֿעם
איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.

י 1 און רחבֿעם איז געגאַנגען קיין שכֶם, וואָרום קיין שכֶם זײַנען
געקומען גאַנץ ישׂראל אים צו מאַכן פֿאַר אַ מלך.

2 און עס איז געווען, אַז יָרָבֿעָם דער זון פֿון נבֿ־טן האָט דאָס
געהערט – וואָרום ער איז געווען אין מִצרַיִם, וווּהין ער איז אַנטלאָפֿן
פֿון דעם מלך שלמה – האָט זיך יָרָבֿעָם אומגעקערט פֿון מִצרַיִם. 3
און זײ האָבן געשיקט און אים גערופֿן; און יָרָבֿעָם און גאַנץ
ישׂראל
זײַנען געקומען, און האָבן גערעדט צו רחבֿעָמען, אַזוי צו זאָגן:
4 דײַן פֿאָטער האָט שווער געמאַכט אונדזער יאָך, און אַצונד
פֿאַרגרינגער דעם האַרטן דינסט פֿון דײַן פֿאָטער, וואָס ער האָט
אַרויפֿגעלייגט אויף אונדז, און מיר וועלן דיר דינען. 5 האָט ער צו זײ
געזאָגט: קומט ווידער צו מיר אין דרײַ טעג אַרום. און דאָס פֿאָלק
איז אַוועקגעגאַנגען.

6 האָט דער מלך רחבֿעם זיך געעֵצהט מיט די זקנים וואָס זײַנען
געשטאַנען פֿאַר זײַן פֿאָטער שלמהן, ווען ער האָט געלעבט, אַזוי צו
זאָגן: ווי עצהט איר צו געבן אַן ענטפֿער דעם דאָזיקן פֿאָלק? 7 האָבן
זײ צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן: אויב דו וועסט גײן מיט גוטן מיט

דעם דאָזיקן פֿאָלק, און וועסט זיי באַוויליקן, און וועסט רעדן צו זיי
גוטע רייד, וועלן זיי דיר זײַן קנעכט אויף אַלע טעג.

8 אָבער ער האָט פֿאַרלאָזן די עצה פֿון די זקנים וואָס זיי האָבן אים
געעֵצהט, און ער האָט זיך געעֵצהט מיט די ייִנגלעך וואָס זײַנען
אויפֿגעוואַקסן מיט אים, וואָס זײַנען געשטאַנען פֿאַר אים. 9 און ער
האָט צו זיי געזאָגט: וואָס עצהט איר, מיר זאָלן געבן אַן ענטפֿער
דעם דאָזיקן פֿאָלק, וואָס האָט צו מיר גערעדט, אַזוי צו זאָגן:
פֿאַרגרינגער דעם יאָך וואָס דײַן פֿאָטער האָט אַרויפֿגעלייגט אויף
אונדז? 10 האָבן צו אים גערעדט די ייִנגלעך וואָס זײַנען
אויפֿגעוואַקסן מיט אים, אַזוי צו זאָגן: אַזוי זאָלסטו זאָגן צו דעם
פֿאָלק וואָס האָט צו דיר גערעדט, אַזוי צו זאָגן: ”דײַן פֿאָטער האָט
שווער געמאַכט אונדזער יאָך, דרום פֿאַרגרינגער דו אונדז“ – אַזוי
זאָלסטו זאָגן צו זיי: מײַן מינדסטער פֿינגער איז דיקער פֿון מײַן
פֿאָטערס לענדן. 11 און אַצונד, מײַן פֿאָטער האָט אויף אײַך
אַרויפֿגעלאָדן אַ שווערן יאָך, און איך וועל נאָך צולייגן צו אײַער יאָך;
מײַן פֿאָטער האָט אײַך געשטראָפֿט מיט ריטער, און איך – מיט
דערנער.

12 און יָרָבְעָם און דאָס גאַנצע פֿאָלק זײַנען געקומען צו רחבֿעָמען
אויפֿן דריטן טאָג, אַזוי ווי דער מלך האָט געהייסן, אַזוי צו זאָגן:
קומט ווידער צו מיר אויפֿן דריטן טאָג. 13 און דער מלך האָט זיי
געענטפֿערט האַרט, און דער מלך רחבֿעם האָט פֿאַרלאָזן די עצה פֿון
די זקנים. 14 און ער האָט צו זיי גערעדט אַזוי ווי די עצה פֿון די
ייִנגלעך, אַזוי צו זאָגן: מײַן פֿאָטער האָט שווער געמאַכט אײַער יאָך,
און איך וועל נאָך צולייגן צו אים; מײַן פֿאָטער האָט אײַך געשטראָפֿט
מיט ריטער, און איך – מיט דערנער.

15 און דער מלך האָט זיך ניט צוגעהערט צום פֿאָלק, וואָרום דאָס
איז געווען באַשערט פֿון גאָט, כּדי גאָט זאָל מקיים זײַן זײַן וואָרט,
וואָס ער האָט גערעדט דורך אַחִיָהן פֿון שילו, צו יָרָבְעָם דעם זון פֿון
נבָ־טן.

16 און ווי גאַנץ ישׂראל האָבן געזען, אַז דער מלך האָט זיך ניט
צוגעהערט צו זיי, האָט דאָס גאַנצע פֿאָלק געענטפֿערט דעם מלך,
אַזוי צו זאָגן:

מיר האָבן ניט קיין חלק אין דודן,
און קיין ירושה אין דעם זון פֿון ישין.
איטלעכער צו דײַנע געצעלטן, ישׂראל!
אַצונד קוק זיך אום אויף דײַן הויז, דוד!

און גאַנץ ישׂראל איז אַוועקגעגאַנגען צו זײַנע געצעלטן. 17 נאָר די
קינדער פֿון ישׂראל וואָס זײַנען געזעסן אין די שטעט פֿון יהודה,
איבער זיי איז געבליבן מלך רחבֿעם.

18 און דער מלך רחבֿעם האָט אַרויסגעשיקט הַדוֹרָמען וואָס איבער
דעם צינז, און די קינדער פֿון ישׂראל האָבן אים פֿאַרוואָרפֿן מיט
שטיינער, און ער איז געשטאָרבן. און דער מלך רחבֿעם האָט זיך
געאײַלט אַרויפֿצוגײן אויף זײַן רײַטוואָגן, צו אַנטלויפֿן קיין ירושָלַיִם.

19 און ישׂראל האָט ווידערשפּעניקט אָן דעם הויז פֿון דוד ביז אויף
הײַנטיקן טאָג.

יא

1 און רחבֿעם איז געקומען קיין ירושָלַיִם, און ער האָט
אײַנגעזאַמלט דאָס הויז פֿון יהודה און בנימין, הונדערט און
אַכציק טויזנט געקליבענע קריגסלײַט, מלחמה צו האַלטן מיט
ישׂראל, כּדי אומצוקערן די מלוכה צו רחבֿעמען.

2 איז דאָס וואָרט פֿון גאָט געווען צו שמַעיָה דעם געטלעכן מאַן,
אַזוי צו זאָגן: 3 זאָג צו רחבֿעם דעם זון פֿון שלמהן, דעם מלך פֿון
יהודה, און צו גאַנץ ישׂראל אין יהודה און בנימין, אַזוי צו זאָגן:
4 אַזוי האָט גאָט געזאָגט: איר זאָלט ניט אַרויפֿגײן, און איר זאָלט
ניט מלחמה האַלטן מיט אײַערע ברידער; קערט אײַך אום איטלעכער
צו זײַן הויז, וואָרום פֿון מיר איז געשען די דאָזיקע זאַך.

און זיי האָבן צוגעהערט די ווערטער פֿון גאָט, און האָבן זיך
אומגעקערט פֿון צו גײן אויף יָרָבֿעָמען.

5 און רחבֿעם איז געזעסן אין ירושָלַיִם; און ער האָט געבויט שטעט
פֿאַר פֿעסטונגען אין יהודה. 6 און ער האָט איבערגעבויט בית-לֶחֶם,
און עֵיטָם, און תּקוֹעַ, 7 און בית-צור, און שׂוֹכוֹ, און עֲדוּלָם,

8 און גת, און מָרֵשָׁה, און זיף, 9 און אֲדוֹרַיִם, און לָכִיש, עֲזֵקָה,
10 און צָרעָה, און אַיָלוֹן, און חבֿרון, וואָס אין יהודה און בנימין,
אויף פֿעסטונגשטעט. 11 און ער האָט פֿאַרשטאַרקט די פֿעסטונגען,
און האָט אַרײַנגעזעצט אין זיי אָנפֿירער מיט שפּײַכלערס עסנוואַרג
און אײל און ווײַן. 12 און אין יעטוועדער שטאָט זײַנען געווען
פּאַנצערס און שפּיזן; און ער האָט זיי זייער שטאַרק באַפֿעסטיקט.
און יהודה און בנימין זײַנען געבליבן בײַ אים.

13 און די כּהנים און די לוִיִים וואָס אין גאַנץ ישׂראל האָבן זיך
געשטעלט פֿאַר אים פֿון זייער גאַנצן געמאַרק. 14 וואָרום די לוִיִים
האָבן פֿאַרלאָזן זייערע אָפֿענע ערטער און זייער אייגנטום, און זײַנען
אַוועק קיין יהודה און קיין ירושָלַיִם, ווײַל יָרָבעָם און זײַנע זין האָבן
זיי פֿאַרשטויסן פֿון צו טאָן דעם דינסט צו גאָט; 15 און ער האָט זיך
געשטעלט כּהנים צו די במות, און צו די שדים, און צו די קעלבער
וואָס ער האָט געמאַכט. 16 און נאָך זיי, זײַנען פֿון אַלע שבֿטים פֿון
ישׂראל וואָס האָבן אָפּגעגעבן זייער האַרץ צו זוכן יהוה דעם גאָט פֿון
ישׂראל, געקומען קיין ירושָלַיִם, כּדי צו שלאַכטן צו יהוה דעם גאָט
פֿון זייערע עלטערן. 17 און זיי האָבן געשטאַרקט די מלוכה פֿון
יהודה, און האָבן באַפֿעסטיקט רחבֿעם דעם זון פֿון שלמהן, דרײַ
יאָר; וואָרום זיי זײַנען געגאַנגען אין דעם וועג פֿון דודן און שלמהן
דרײַ יאָר.

18 און רחבֿעם האָט זיך גענומען פֿאַר אַ ווײַב מַחלַת די טאָכטער פֿון
ירימוֹת דעם זון פֿון דודן, פֿון אַבֿיהַיִל דער טאָכטער פֿון אֶליאָבֿ דעם
זון פֿון יִשַׁין. 19 און זי האָט אים געבאָרן זין: יְעוּשן, און שְׁמַריָהן, און
זַהַמען. 20 און נאָך איר האָט ער גענומען מַעֲכָה די טאָכטער פֿון
אַבֿשָׁלוֹמען, און זי האָט אים געבאָרן אַבֿיָהן, און עַתַּין, און זיזאָן,
און שלוֹמיתן. 21 און רחבֿעם האָט ליב געהאַט מַעֲכָה די טאָכטער
פֿון אַבֿשָׁלוֹמען מער פֿון אַלע זײַנע ווײַבער און זײַנע קעפּסווײַבער;
וואָרום אַכצן ווײַבער האָט ער גענומען, און זעכציק קעפּסווײַבער;
און ער האָט געבאָרן אַכט און צוואַנציק זין, און זעכציק טעכטער.
22 און רחבֿעם האָט אויפֿגעשטעלט אַבֿיָה דעם זון פֿון מַעֲכָהן פֿאַרן
הויפּט, פֿאַר דעם פֿירשט צווישן זײַנע ברידער, וואָרום זײַן מיין איז
געווען אים צו מאַכן פֿאַר אַ מלך. 23 און ער האָט געטאָן מיט שׂכל,
און האָט צעשפּרייט אַלע זײַנע זין איבער אַלע לענדער פֿון יהודה

און בנימין, אין אַלע פֿעסטונגשטעט, און ער האָט זיי געגעבן שפּייַז
לרָובֿ; און ער האָט פֿאַר זיי אויסגעזוכט אַ סך ווייַבער.

יב 1 און עס איז געווען, אַז רחבֿעָמס מלוכה האָט זיך
באַפֿעסטיקט, און ער איז געוואָרן שטאַרק, האָט ער פֿאַרלאָזן
די תּוֹרה פֿון גאָט, און גאַנץ ישׂראל מיט אים.

2 און עס איז געווען אין פֿינפֿטן יאָר פֿון דעם מלך רחבֿעם, איז
שישַק דער מלך פֿון מִצרַיִם אַרויפֿגעגאַנגען אויף ירושָלַיִם, ווײַל זיי
האָבן געפֿעלשט אָן גאָט; 3 מיט טויזנט און צוויי הונדערט רײַטוועגן,
און מיט זעכציק טויזנט רײַטער; און אָן אַ צאָל איז געווען דאָס
פֿאָלק וואָס איז מיט אים געקומען פֿון מִצרַיִם, לובים, סוכּיִים, און
כּושים. 4 און ער האָט באַצוווּנגען די פֿעסטונגשטעט פֿון יהודה, און
איז געקומען ביז ירושָלַיִם.

5 איז שמַעיָה דער נבֿיא געקומען צו רחבֿעמען, און צו די האַרן פֿון
יהודה, וואָס האָבן זיך אײַנגעזאַמלט קיין ירושָלַיִם פֿון וועגן שישַקן,
און ער האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט גאָט געזאָגט: איר האָט מיך
פֿאַרלאָזן, דרום האָב איך אויך אײַך איבערגעלאָזן אין דער האַנט פֿון
שישַקן.

6 און די האַרן פֿון ישׂראל און דער מלך זײַנען געוואָרן
אונטערטעניק, און זיי האָבן געזאָגט: גאָט איז גערעכט. 7 און ווי
גאָט האָט געזען אַז זיי זײַנען געוואָרן אונטערטעניק, איז דאָס וואָרט
פֿון גאָט געווען צו שמַעיָהן, אַזוי צו זאָגן: זיי זײַנען געוואָרן
אונטערטעניק, וועל איך זיי ניט אומברענגען; און איך וועל זיי געבן
אַ קליינע אַנטרינונג, און מײַן גרימצאָרן וועט ניט אויסגעגאָסן ווערן
אויף ירושָלַיִם דורך דער האַנט פֿון שישַקן. 8 נײַערט זיי וועלן זײַן
קנעכט צו אים; כּדי זיי זאָלן וויסן צווישן מײַן דינסט און דעם דינסט
פֿון די מלוכות פֿון די לענדער.

9 און שישַק דער מלך פֿון מִצרַיִם איז אַרויפֿגעקומען אויף ירושָלַיִם;
און ער האָט צוגענומען די אוֹצרות פֿון גאָטס הויז, און די אוֹצרות
פֿון מלכס הויז; אַלץ האָט ער צוגענומען. און ער האָט צוגענומען די
גילדערנע שילדן וואָס שלמה האָט געמאַכט. 10 און דער מלך רחבֿעם
האָט געמאַכט אָנשטאָט זיי קופּערנע שילדן, און האָט זיי
איבערגעגעבן אויף דער האַנט פֿון די הויפּטלײַט פֿון די לויפֿערס
וואָס האָבן געהיט דעם אײַנגאַנג פֿון מלכס הויז. 11 און עס איז
געווען, ווען נאָר דער מלך פֿלעגט קומען אין גאָטס הויז, זײַנען

געקומען די לויפֿערס און פֿלעגן זיי אַרויסטראָגן, דערנאָך פֿלעגן זיי זיי אומקערן אין דער קאַמער פֿון די לויפֿערס.

12 און אַז ער איז געוואָרן אונטערטעניק, האָט זיך אָפּגעקערט פֿון אים דער צאָרן פֿון גאָט, ניט אומצוברענגען אין גאַנצן; און אויך זײַנען געווען אין יהודה גוטע זאַכן.

13 און דער מלך רחבֿעם האָט זיך באַפֿעסטיקט אין ירושָלַיִם, און
האָט געקיניגט; וואָרום איין און פֿערציק יאָר איז רחבֿעם אַלט
געווען אַז ער איז געוואָרן מלך, און זיבעצן יאָר האָט ער געקיניגט
אין ירושָלַיִם, אין דער שטאָט וואָס גאָט האָט אויסדערוויילט פֿון
אַלע שבֿטים פֿון ישׂראל, צו טאָן זײַן נאָמען דאָרטן. און דער נאָמען
פֿון זײַן מוטער איז געווען נַעֲמָה די עַמוֹנית. 14 און ער האָט געטאָן
וואָס איז שלעכט, וואָרום ער האָט ניט געקערט זײַן האַרץ צו זוכן
גאָט.

15 און די זאַכן וועגן רחבֿעָמען, די ערשטע אַזוי ווי די לעצטע, זיי זײַנען שוין באַשריבן אין די ווערטער פֿון שמַעיָה דעם נבֿיא, און עִדוֹ דעם זעער, וועגן דעם יחוס. און מלחמות זײַנען געווען צווישן רחבֿעָמען און יָרָבֿעָמען אַלע טעג.

16 און רחבֿעם האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז באַגראָבן געוואָרן אין דודס־שטאָט. און זײַן זון אַבֿיָה איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.

יג

1 אין אַכצנטן יאָר פֿון דעם מלך יָרָבֿעָם איז אַבֿיָה געוואָרן
מלך איבער יהודה. 2 דרײַ יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם.
און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען מיכָיָהו די טאָכטער פֿון
אוריאֵלן פֿון גִבעָה.

און אַ מלחמה איז געווען צווישן אַבֿיָהן און צווישן יָרָבֿעָמען.
3 און אַבֿיָה האָט אָנגעקניפּט די מלחמה מיט אַ חיל פֿון מלחמה־
גיבוֹרים, פֿיר הונדערט טויזנט געקליבענע מענער; און יָרָבֿעָם האָט אָנגעריכט אויף אים די מלחמה מיט אַכט הונדערט טויזנט געקליבענע מענער, העלדישע גיבוֹרים.

4 און אַבֿיָה האָט זיך געשטעלט אויף דעם באַרג צמָרַיִם וואָס אין די
בערג פֿון אפֿרים, און ער האָט געזאָגט: הערט מיך צו, יָרָבֿעָם און
גאַנץ ישׂראל. 5 איר דאַרפֿט דאָך וויסן אַז יהוה דער גאָט פֿון ישׂראל
האָט געגעבן די מלוכה איבער ישׂראל צו דודן אויף אייביק, צו אים
און צו זײַנע קינדער, אין אַ בונד פֿון זאַלץ. 6 און יָרָבֿעָם דער זון פֿון
נבֿט־ן, דער קנעכט פֿון שלמה דעם זון פֿון דודן, איז אויפֿגעשטאַנען
און האָט ווידערשפּעניקט אָן זײַן האַר. 7 און עס האָבן זיך
אויפֿגעקליבן אַרום אים נישטיקע לײַט, נידערטרעכטיקע יונגען, און
זיי האָבן זיך געפֿעסטיקט אַקעגן רחבֿעם דעם זון פֿון שלמהן, און
רחבֿעם איז געווען יונג און ווייכהאַרציק, און האָט זיך ניט געקענט
שטאַרקן אַקעגן זיי. 8 און אַצונד ווילט איר זיך שטאַרקן אַקעגן דער
מלוכה פֿון יהוה אין דער האַנט פֿון די קינדער פֿון דוד; און איר זײַט
אַ גרויסער המון, און מיט אײַך זײַנען די גילדערנע קעלבער וואָס
יָרָבֿעָם האָט אײַך געמאַכט פֿאַר געטער. 9 פֿאַר וואָר, איר האָט
פֿאַרשטויסן די כּהנים פֿון יהוה, די קינדער פֿון אַהרן, און די לוִיִים,
און איר האָט אײַך געמאַכט כּהנים אַזוי ווי די פֿעלקער פֿון אַנדערע
לענדער; איטלעכער וואָס קומט דערפֿילן זײַן האַנט, מיט אַ יונגן
אָקס, און מיט זיבן ווידערס, ער ווערט אַ כּהן צו די אומגעטער.
10 אָבער מיר – אונדזער גאָט איז יהוה, און מיר האָבן אים ניט
פֿאַרלאָזן, און כּהנים וואָס דינען פֿאַר יהוה, זײַנען קינדער פֿון אַהרן,
און די לוִיִים זײַנען אויף דעם דינסט; 11 און זיי דעמפֿן צו יהוה
בראַנדאָפּפֿער פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן, און אָוונט אין אָוונט, און
ווײַרויך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, און די אויסלייגונג פֿון דעם ברויט
אויף דעם ריינעם טיש, און די גילדערנע מנוֹרה מיט אירע רערלעך
אויף צו ברענען אָוונט אין אָוונט. וואָרום מיר היטן די היטונג פֿון
יהוה אונדזער גאָט, און איר האָט אים פֿאַרלאָזן. 12 און אָט איז
פֿאַרויס מיט אונדז גאָט, און זײַנע כּהנים מיט שאַלטרומייטן צו
שאַלן אויף אײַך. קינדער פֿון ישׂראל, איר זאָלט ניט מלחמה האַלטן
מיט יהוה דעם גאָט פֿון אונדזערע עלטערן, וואָרום איר וועט ניט
באַגליקן.

13 אָבער יָרָבֿעָם האָט אויסגעדרייט די לויערער צו קומען אויף זיי
פֿון הינטן, אַזוי אַז זיי זײַנען געווען פֿאַר יהודה, און די לויערער
הינטער זיי. 14 און יהודה האָט זיך אומגעקוקט, ערשט די מלחמה
איז אויף זיי פֿון פֿאָרנט און פֿון הינטן; און זיי האָבן געשריען צו
יהוה, און די כּהנים האָבן געטרומייטערט אין טרומייטן. 15 און די

מענער פֿון יהודה האָבן אַרויסגעלאָזט אַ שאַלונג, און עס איז געווען,
ווי די מענער פֿון יהודה האָבן אַרויסגעלאָזט אַ שאַלונג, האָט גאָט
געשלאָגן יָרָבֿעָמען און גאַנץ ישׂראל פֿאַר אַבֿ־יָהן און יהודה. 16 און
די קינדער פֿון ישׂראל זײַנען אַנטלאָפֿן פֿאַר יהודה, און גאָט האָט זיי
געגעבן אין זייער האַנט. 17 און אַבֿ־יָה און זײַן פֿאָלק האָבן זיי
געשלאָגן אַ גרויסן שלאַק, און עס זײַנען געפֿאַלן דערשלאָגענע פֿון
ישׂראל פֿינף הונדערט טויזנט געקליבענע מענער. 18 און די קינדער
פֿון ישׂראל זײַנען אונטערטעניק געוואָרן אין יענער צײַט, און די
קינדער פֿון יהודה זײַנען געוואָרן שטאַרק, ווײַל זיי האָבן זיך
אָנגעלענט אויף יהוה דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן.

19 און אַבֿ־יָה האָט נאָכגעיאָגט יָרָבֿעָמען, און ער האָט באַצוווּנגען
פֿון אים שטעט: בית-אֵל מיט אירע טעכטערשטעט, און יְשָנָה מיט
אירע טעכטערשטעט, און עֶפֿרַיִן מיט אירע טעכטערשטעט. 20 און
יָרָבֿעָם איז מער ניט געקומען צו די כּוחות אין די טעג פֿון אַבֿ־יָהן;
און גאָט האָט אים געפּלאָגט, און ער איז געשטאָרבן.

21 און אַבֿ־יָה האָט זיך באַפֿעסטיקט. און ער האָט זיך גענומען
פֿערצן ווײַבער, און האָט געבאָרן צוויי און צוואַנציק זין, און זעכצן
טעכטער.

22 און די איבעריקע זאַכן וועגן אַבֿ־יָהן, און זײַנע פֿירונגען, און זײַנע
רייד, זײַנען פֿאַרשריבן אין דעם מֶדרַש פֿון עִדוֹ דעם נבֿיא.

23 און אַבֿ־יָה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט אים
באַגראָבן אין דודס-שטאָט. און זײַן זון אָסאָ איז געוואָרן מלך אויף
זײַן אָרט. אין זײַנע טעג איז דאָס לאַנד געווען רויִק צען יאָר.

יד 1 און אָסאָ האָט געטאָן וואָס איז גוט און רעכטפֿאַרטיק אין
די אויגן פֿון גאָט זײַן האַר. 2 און ער האָט אָפּגעטאָן די
פֿרעמדע מזבחות און די במות, און ער האָט צעבראָכן די
זײַלשטיינער, און האָט אָפּגעהאַקט די געצנביימער. 3 און ער האָט
אָנגעזאָגט יהודה צו זוכן יהוה דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן, און צו
טאָן די תּורה און דאָס געבאָט. 4 און ער האָט אָפּגעטאָן פֿון אַלע
שטעט פֿון יהודה די במות און די זונזײַלן. און דאָס קיניגרײַך איז

געווען רויִק אונטער אים. 5 און ער האָט געבויט פֿעסטונגשטעט אין
יהודה, וואָרום דאָס לאַנד איז געווען רויִק, און בײַ אים איז ניט
געווען קיין מלחמה אין יענע יאָרן, ווײַל גאָט האָט אים באַרוט.
6 און ער האָט געזאָגט צו יהודה: לאָמיר פֿאַרבויען די דאָזאקע
שטאָט, און אַרומרינגלען מיט אַ מויער און טורעמס, טירן און
ריגלען, אַזוי לאַנג דאָס לאַנד ליגט פֿאַר אונדז, ווײַל מיר האָבן
געזוכט יהוה אונדזער גאָט; מיר האָבן אים געזוכט, און ער האָט
אונדז באַרוט פֿון רונד אַרום. און זיי האָבן געבויט, און האָבן
באַגליקט.

7 און אָסאָ האָט געהאַט אַ חיל וואָס האָט געטראָגן פֿאַנצערס און
שפּיזן, פֿון יהודה דרײַ הונדערט טויזנט; און פֿון בנימין, די וואָס
האָבן געטראָגן אַ שילד און געשפּאַנט אַ בויגן, צוויי הונדערט און
אַכציק טויזנט. די אַלע זײַנען געווען העלדישע גיבּוֹרים.

8 איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן זיי זֶרַח דער כּושי מיט אַ חיל פֿון
טויזנט מאָל טויזנט, און רײַטוואָגן דרײַ הונדערט, און ער איז
געקומען ביז מָרֵשָׁה. 9 איז אָסאָ אַרויסגעגאַנגען זיי אַנטקעגן, און
זיי האָבן אָנגעריכט אַ מלחמה אין טאָל פֿון צפֿת בײַ מָרֵשָׁה.
10 און אָסאָ האָט גערופֿן צו יהוה זײַן גאָט, און ער האָט געזאָגט:
יהוה, ניטאָ אַחוץ דיר צו העלפֿן צווישן דעם מאַכטיקן און דעם וואָס
אָן כּוח; העלף אונדז, יהוה אונדזער גאָט, וואָרום אויף דיר לענען
מיר זיך אָן, און אין דײַן נאָמען זײַנען מיר געקומען אויף דעם דאָזיקן
גרויסן המון. דו ביסט יהוה אונדזער גאָט; זאָל ניט אַ מענטש
אויסהאַלטן אַקעגן דיר.

11 און גאָט האָט געשלאָגן די כּושים פֿאַר אָסאָן און פֿאַר יהודה, און
די כּושים זײַנען אַנטלאָפֿן. 12 און אָסאָ און דאָס פֿאָלק וואָס מיט
אים האָבן זיי נאָכגעיאָגט ביז קיין גרָר, און עס זײַנען געפֿאַלן פֿון די
כּושים, ביז פֿון זיי איז ניט געבליבן אַ לעבעדיקער; וואָרום זיי זײַנען
צעבראָכן געוואָרן פֿאַר גאָט און פֿאַר זײַן מחנה. און זיי האָבן
גענומען רויב זייער פֿיל. 13 און זיי האָבן געשלאָגן אַלע שטעט רונד
אַרום גרָר, וואָרום אַ פּחד פֿון גאָט איז געווען אויף זיי; און זיי
האָבן אויסגערויבט אַלע שטעט, וואָרום פֿיל רויב איז אין זיי געווען.
14 און אויך די פֿיגעצעלטן האָבן זיי געשלאָגן, און זיי האָבן

געפֿאַנגען שאָף אַ סך, און קעמלען, און האָבן זיך אומגעקערט קיין
ירושלים.

טו

1 און עֲזַריָהו דעם זון פֿון עוֹדֵדן, אויף אים איז געווען דער
גײַסט פֿון גאָט. 2 און ער איז אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן אָסאָן,
און האָט צו אים געזאָגט: הערט מיך צו, אָסאָ, און גאַנץ יהודה, און
בנימין: גאָט איז מיט אײַך, אַז איר זײַט מיט אים; און אַז איר וועט
אים זוכן, וועט ער זיך לאָזן געפֿינען פֿון אײַך; אָבער אַז איר וועט
אים פֿאַרלאָזן, וועט ער אײַך פֿאַרלאָזן. 3 און פֿיל טעג איז ישׂראל
געווען אָן דעם אמתן גאָט, און אָן אַ כּהן וואָס זאָל לערנען, און אָן אַ
תּוֹרה. 4 אָבער אַז זיי האָבן אין זייער נויט זיך אומגעקערט צו יהוה
דעם גאָט פֿון ישׂראל, און האָבן אים געזוכט, האָט ער זיך געלאָזט
געפֿינען פֿון זיי. 5 און אין יענע צײַטן איז ניט געווען קיין פֿריד פֿאַר
דעם אַרויסגייער און פֿאַר דעם אַרײַנגייער, וואָרום גרויסע מהומות
זײַנען געווען אויף אַלע באַוווינער פֿון די לענדער. 6 און זיי זײַנען
צעשלאָגן געוואָרן אַ פֿאָלק אָן אַ פֿאָלק, און אַ שטאָט אָן אַ שטאָט,
וואָרום גאָט האָט זיי פֿאַרטומלט מיט אַלערליי צרות. 7 אָבער איר
זײַט שטאַרק, און זאָלן ניט אָפּגעשלאַפֿט ווערן אײַערע הענט, וואָרום
אַ שׂכר איז דאָ פֿאַר אײַער טוּונג.

8 און ווי אָסאָ האָט געהערט די דאָזיקע ווערטער און די נבֿואה פֿון
עוֹדֵד דעם נבֿיא, האָט ער זיך געשטאַרקט, און האָט אָפּגעשאַפֿט די
אומווערדיקייטן פֿון גאַנצן לאַנד יהודה און בנימין, און פֿון די שטעט
וואָס ער האָט באַצוווּנגען פֿון באַרג אפֿרים; און ער האָט באַנײַט
דעם מזבח פֿון גאָט וואָס פֿאַר דעם פֿאָדערהויז פֿון גאָט. 9 און ער
האָט אײַנגעזאַמלט גאַנץ יהודה און בנימין און די וואָס האָבן זיך
אויפֿגעהאַלטן בײַ זיי פֿון אפֿרים און מנשה, און פֿון שמעון; וואָרום
אַ סך זײַנען צוגעפֿאַלן צו אים פֿון ישׂראל, ווען זיי האָבן געזען אַז
יהוה זײַן גאָט איז מיט אים. 10 און זיי האָבן זיך אײַנגעזאַמלט אין
ירושָלַיִם אין דריטן חודש, אין פֿופֿצנטן יאָר פֿון אָסאָס מלוכה.
11 און זיי האָבן געשלאַכט צו גאָט אין יענעם טאָג, פֿון דעם רויב
וואָס זיי האָבן געבראַכט, זיבן הונדערט רינדער, און זיבן טויזנט
שאָף. 12 און זיי זײַנען אַרײַן אין אַ בונד צו זוכן יהוה דעם גאָט פֿון
זייערע עלטערן מיט זייער גאַנצן האַרצן און מיט זייער גאַנצער זעל;

13 און אַז איטלעכער וואָס וועט ניט זוכן יהוה דעם גאָט פֿון ישׂראל,
זאָל געטייט ווערן, סײַ קליין סײַ גרויס, סײַ אַ מאַן סײַ אַ פֿרוי.
14 און זיי האָבן געשוואָרן צו גאָט אויף אַ הויכן קָול, און מיט
שאַלונג, און מיט טרומייטן, און מיט שופֿרות. 15 און גאַנץ יהודה
האָבן זיך געפֿרייט מיט דער שבֿועה; וואָרום מיט זייער גאַנצן האַרצן
האָבן זיי געשוואָרן, און מיט זייער גאַנצן רצון האָבן זיי אים געזוכט;
און ער האָט זיך געלאָזט געפֿינען פֿון זיי, און גאָט האָט זיי באַרוט
פֿון רונד אַרום.

16 און אויך מַעֲכָה די מוטער פֿון דעם מלך אָסאָן האָט ער אָפּגעטאָן
פֿון זײַן אַ האַרנטע, ווײַל זי האָט געמאַכט אַ פֿאַרזעעניש צו דער
אֲשֵׁרָה. און אָסאָ האָט אָפּגעהאַקט איר פֿאַרזעעניש, און צעמאָלן,
און פֿאַרברענט בײַם טײַך קִדרון. 17 אָבער די במות זײַנען ניט
אָפּגעטאָן געוואָרן פֿון ישׂראל; נאָר אָסאָס האַרץ איז געווען גאַנץ
אַלע זײַנע טעג.

18 און ער האָט געבראַכט די געהייליקטע זאַכן פֿון זײַן פֿאָטער, און
זײַנע אייגענע געהייליקטע זאַכן, אין גאָטס הויז, זילבער און גאָלד,
און כּלים.

19 און קיין מלחמה איז מער ניט געווען ביז דעם פֿינף און
דרײַסיקסטן יאָר פֿון אָסאָס מלוכה.

טז

1 אין זעקס און דרײַסיקסטן יאָר פֿון אָסאָס מלוכה, איז
בַּעְשָׁא דער מלך פֿון ישׂראל אַרויפֿגעגאַנגען אויף יהודה, און
ער האָט אַרומגעבויט רָמָה, כּדי ניט צו דערלאָזן אַן אַרויסגייער און
אַן אַרײַנגייער צו אָסאָ דעם מלך פֿון יהודה.

2 האָט אָסאָ אַרויסגענומען זילבער און גאָלד פֿון די אוֹצרות פֿון
גאָטס הויז און דעם מלכס הויז, און אַוועקגעשיקט צו בן-הֲדַד דעם
מלך פֿון אֲרָם, וואָס איז געזעסן אין דַרמֶשֶׂק, אַזוי צו זאָגן: 3 אַ בונד
איז צווישן מיר און צווישן דיר, און צווישן מײַן פֿאָטער און צווישן
דײַן פֿאָטער; אָט שיק איך דיר זילבער און גאָלד; גיי פֿאַרשטער דײַן
בונד מיט בַּעְשָׁא דעם מלך פֿון ישׂראל, כּדי ער זאָל אָפּציען פֿון מיר.

4 האָט בן-הֲדַד צוגעהערט צו דעם מלך אָסאָ, און ער האָט געשיקט זײַנע חיל-פֿירער אויף די שטעט פֿון ישׂראל, און זיי האָבן געשלאָגן עִיוֹן, און דָן, און אָבֵ־ל-מַיִם, און אַלע שפּײַכלערשטעט פֿון נפֿתּלי.

5 און עס איז געווען, ווי בעְשאָ האָט דערהערט, אַזוי האָט ער אויפֿגעהערט אַרומבויען רָמָה, און האָט אָפּגעשטעלט זײַן אַרבעט.
6 און דער מלך אָסאָ האָט גענומען גאַנץ יהודה, און זיי האָבן אַוועקגעטראָגן די שטיינער פֿון רָמָה, און אירע האָלצן, מיט וואָס בעְשאָ האָט געבויט. און ער האָט מיט זיי אַרומגעבויט גֶבַ־ע און מִצפָּה.

7 און אין יענער צײַט איז געקומען חנָני דער זעער צו אָסאָ דעם מלך פֿון יהודה, און האָט צו אים געזאָגט: ווײַל דו האָסט זיך אָנגעלענט אויף דעם מלך פֿון אַרָם, און האָסט זיך ניט אָנגעלענט אויף יהוה דײַן גאָט, דרום איז דער חיל פֿון דעם מלך פֿון אַרָם אַנטרונען געוואָרן פֿון דײַן האַנט. 8 זײַנען ניט די כּושים און די לובֿים געווען אַ גרויסער חיל מיט רײַטוועגן און מיט רײַטער זייער פֿיל? אָבער אַז דו האָסט זיך אָנגעלענט אויף גאָט, האָט ער זיי געגעבן אין דײַן האַנט.
9 וואָרום די אויגן פֿון גאָט וואַנדערן אום איבער דער גאַנצער ערד, זיך צו שטאַרקן פֿאַר די וואָס זייער האַרץ איז אים גאַנץ. דו ביסט נאַריש געווען אין דעם, וואָרום פֿון אַצונד אָן וועלן בײַ דיר זײַן מלחמות.

10 האָט אָסאָ געצערנט אויף דעם זעער, און ער האָט אים אַרײַנגעזעצט אין תּפֿיסה; ווײַל ער איז געווען אין כּעס אויף אים דערפֿאַר. און אָסאָ האָט געדריקט טייל פֿון דעם פֿאָלק אין יענער צײַט.

11 און אָט די זאַכן וועגן אָסאָן, די ערשטע אַזוי ווי די לעצטע, זיי זײַנען באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים פֿון יהודה און ישׂראל.

12 און אָסאָ איז קראַנק געוואָרן אויף זײַנע פֿיס אין נײַן און דרײַסיקסטן יאָר פֿון זײַן מלוכה; זײַן קראַנקשאַפֿט איז געווען זייער שטאַרק; אָבער אַפֿילו אין זײַן קראַנקשאַפֿט האָט ער ניט געפֿרעגט בײַ גאָט נײַערט בײַ די היילערס.

13 און אָסאָ האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און איז געשטאָרבן
אין איין און פֿערציקסטן יאָר פֿון זײַן מלוכה. 14 און מע האָט אים
באַגראָבן אין זײַן קבֿר וואָס ער האָט זיך געלאָזט גראָבן אין דודס-
שטאָט, און מע האָט אים אַרײַנגעלייגט אין אַ געלעגער וואָס מע
האָט אָנגעפֿילט מיט געווירצן און פֿארשידענע מינים, צובאַרייט דורך
בשׂמים-מאַכערײַ, און מע האָט פֿאַרברענט נאָך אים אַ גרויסע
פֿאַרברענונג ביז גאָר.

יז

1 און יהושָפֿט זײַן זון איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט, און האָט
זיך באַפֿעסטיקט אַקעגן ישׂראל. 2 און ער האָט געשטעלט חיל
אין אַלע באַפֿעסטיקטע שטעט פֿון יהודה, און געשטעלט וואַכן אין
לאַנד יהודה, און אין די שטעט פֿון אפֿרים וואָס זײַן פֿאָטער אָסאָ
האָט באַצוווּנגען. 3 און יהוה איז געווען מיט יהושָפֿטן, וואָרום ער
איז געגאַנגען אין די פֿריערדיקע וועגן פֿון זײַן פֿאָטער דודן, און ער
האָט ניט געזוכט די בעַל-געטער. 4 נאָר דעם גאָט פֿון זײַן פֿאָטער
האָט ער געזוכט, און אין זײַנע געבאָט איז ער געגאַנגען, און ניט אַזוי
ווי די מעשׂים פֿון ישׂראל. 5 און יהוה האָט באַפֿעסטיקט די מלוכה
אין זײַן האַנט, און גאַנץ יהודה האָט געגעבן מתּנות יהושָפֿטן, און
ער האָט געהאַט פֿיל עושר און כּבֿוד. 6 און זײַן האַרץ איז געווען
געהויבן אין די וועגן פֿון יהוה; דערצו נאָך האָט ער אָפּגעטאָן די
במות און די געצנביימער פֿון יהודה.

7 און אין דריטן יאָר פֿון זײַן מלוכה האָט ער געשיקט זײַנע האַרן:
בן-חיִלן, און עובֿבַ־דיָהן, און זכַריָהן, און נתַנאֵלן, און מיכָיָהון, צו
לערנען די שטעט פֿון יהודה. 8 און מיט זיי זײַנען געווען די לוִיִם
שמַעיָהו, און נתַניָהו, און זבַ־דיָהו, און עשָׂהאֵל, און שמירָמות, און
יהונָתָן, און אַדוניָהו, און טובֿ־יָהו, און טובֿ-אַדוניָה, די לוִיִם; און
מיט זיי, אֱלישָמָע און יהורָם, די כּהנים. 9 און זיי האָבן געלערנט אין
יהודה, און מיט זיי איז געווען דאָס בוך פֿון גאָטס תּורה; און זיי
זײַנען אַרומגעגאַנגען אין אַלע שטעט פֿון יהודה, און האָבן געלערנט
צווישן דעם פֿאָלק.

10 און אַ פּחד פֿון גאָט איז געווען אויף אַלע מלוכות פֿון די לענדער
וואָס אַרום יהודה, און זיי האָבן ניט מלחמה געהאַלטן מיט יהושָפֿטן.

11 און פֿון די פּלִשתּים האָט מען געבראַכט יהוֹשָפֿט, מתּנות, און
זילבער אַ לאָדונג; אויך די אַראַבער האָבן אים געבראַכט שאָף: זיבן
טויזנט און זיבן הונדערט ווידערס, און זיבן טויזנט און זיבן הונדערט
בעק. 12 און יהוֹשָפֿט איז געוואָרן אַלץ גרעסער, ביז גאָר הויך; און
ער האָט געבויט אין יהודה פֿאַלאַצן און שפּײַכלערשטעט. 13 און אַ
גרויסעווירטשאַפֿט האָט ער געהאַט אין די שטעט פֿון יהודה; און
מלחמה-לײַט, העלדישע גיבוֹרים, אין ירושָלַיִם.

14 און דאָס איז געווען זייער ציילונג לויט זייערע פֿאָטערהײַזער: פֿון
יהודה, הויפּטלײַט פֿון טויזנט: עַדנָה דער הויפּטמאַן, און מיט אים
העלדישע גיבוֹרים דרײַ הונדערט טויזנט; 15 און לעבן אים: יהוֹחנָן
דער הויפּטמאַן, און מיט אים צוויי הונדערט און אַכציק טויזנט;
16 און לעבן אים: עַמַסיָה דער זון פֿון זִכרין, וואָס האָט זיך
פֿרײַוויליק אָנגעבאָטן פֿאַר גאָט, און מיט אים צוויי הונדערט טויזנט
העלדישע גיבוֹרים. 17 און פֿון בנימין: אַ העלדישער גיבור, אֶליָדָע
און מיט אים באַוואָפֿנטע מיט בויגנס און שילדן, צוויי הונדערט
טויזנט; 18 און לעבן אים: יהוֹזָבָד, און מיט אים הונדערט און
אַכציק טויזנט געוואָפֿנטע צום קריג. 19 דאָס זײַנען די וואָס האָבן
באַדינט דעם מלך, אַחוץ וואָס דער מלך האָט געשטעלט אין די
פֿעסטונגשטעט אין גאַנץ יהודה.

יח

1 און יהוֹשָפֿט האָט געהאַט פֿיל עוֹשר און כּבֿוד; און ער האָט
זיך מתחתּן געווען מיט אַחאָבֿן. 2 און נאָך אַ פֿאַרלויף פֿון
יאָרן האָט ער אַראָפּגענידערט צו אַחאָבֿן קיין שוֹמרוֹן, און אַחאָבֿ
האָט געשלאַכט פֿאַר אים און פֿאַר דעם פֿאָלק וואָס מיט אים שאָף
און רינדער אַ סך, און ער האָט אים אײַנגערעדט אַרויפֿצוגיין קיין
רָמוֹת-גִלעָד. און אַחאָבֿ דער מלך פֿון ישׂראל האָט געזאָגט צו
יהוֹשָפֿט דעם מלך פֿון יהודה: ווילסטו גיין מיט מיר קיין רָמוֹת-גִלעָד?
האָט ער געזאָגט: אַזוי ווי דו אַזוי איך, און אַזוי ווי דײַן פֿאָלק מײַן
פֿאָלק, און אין איינעם מיט דיר אויף מלחמה.

4 און יהוֹשָפֿט האָט געזאָגט צו דעם מלך פֿון ישׂראל: פֿרעג הײַנט,
איך בעט דיך, דאָס וואָרט פֿון גאָט.

5 האָט דער מלך פֿון ישׂראל אײַנגעזאַמלט די נבֿיאים, פֿיר הונדערט
מאַן, און ער האָט צו זײ געזאָגט: זאָלן מיר גײן קײן רָמות-גִלעָד אויף
מלחמה, אָדער זאָל איך אָפּשטײן? האָבן זײ געזאָגט: גײ אַרויף, און
גאָט וועט זי געבן אין דער האַנט פֿון מלך.

6 האָט יהוֹשָפֿט געזאָגט: איז דאָ ניטאָ נאָך אַ נבֿיא פֿון גאָט, אַז מיר
זאָלן פֿרעגן בײַ אים? 7 האָט דער מלך פֿון ישׂראל געזאָגט צו
יהוֹשָפֿטן: פֿאַראַן נאָך אײן מאַן אויף צו פֿרעגן בײַ גאָט דורך אים,
אָבער איך האָב אים פֿײַנט, ווײַל ער זאָגט ניט אויף מיר נבֿיאות צום
גוטן, נײַערט אַלע זײַנע טעג צום שלעכטן; דאָס איז מיכָיהו דער זון
פֿון יִמלאָן. האָט יהוֹשָפֿט געזאָגט: זאָל דער מלך אַזוי ניט רעדן.

8 האָט דער מלך פֿון ישׂראל צוגערופֿן אַ הויפֿדינער, און האָט
געזאָגט: ברענג אויף גיך מיכָיהו דעם זון פֿון יִמלאָן.

9 און דער מלך פֿון ישׂראל און יהוֹשָפֿט דער מלך פֿון יהודה זײַנען
געזעסן איטלעכער אויף זײַן טראָן אָנגעקלײדט אין בגדֵי- מַלכות;
און זײ זײַנען געזעסן אין אַ שײַער בײַ דעם טויערארײַנגאַנג
פֿון שומרוֹן, און אַלע נבֿיאים האָבן נבֿיאות געזאָגט פֿאַר זײ.
10 און צִדקִיָהו דער זון פֿון כּנַעֲנָהן האָט זיך געמאַכט אײַזערנע
הערנער, און ער האָט געזאָגט: אַזוי האָט גאָט געזאָגט: מיט די
דאָזיקע וועסטו שטויסן די אַרַמים ביז זײ צו פֿאַרלענדן. 11 און אַלע
נבֿיאים האָבן נבֿיאות געזאָגט דאָס גלײַכן, אַזוי צו זאָגן: גײ אויף
רָמות-גִלעָד, און באַגליק, און גאָט וועט זי געבן אין דער האַנט פֿון
מלך.

12 און דער שליח וואָס איז געגאַנגען רופֿן מיכָיהון, האָט גערעדט צו
אים, אַזוי צו זאָגן: זע, די ווערטער פֿון די נבֿיאים זײַנען ווי אײן מויל
גוטס אויפֿן מלך; טאָ זאָל, איך בעט דיך, דײַן וואָרט זײַן אַזוי ווי פֿון
אײנעם פֿון זײ, און רעד גוטס. 13 האָט מיכָיהו געזאָגט: אַזוי ווי עס
לעבט יהוה, אַז דאָס וואָס מײַן גאָט וועט זאָגן, דאָס וועל איך רעדן!

14 און ווי ער איז געקומען צום מלך, האָט דער מלך צו אים געזאָגט:
מיכָה, זאָלן מיר גײן קײן רָמות-גִלעָד אויף מלחמה, אָדער זאָל איך
אָפּשטײן? 15 האָט ער געזאָגט: גײט אַרויף און באַגליקט, און זײ וועלן
געגעבן ווערן אין אײַער האַנט. האָט דער מלך צו אים געזאָגט: ביז
וויפֿיל מאָל זאָל איך דיך באַשווערן, אַז דו זאָלסט ניט רעדן צו מיר

נאָר דעם אמת אין נאָמען פֿון גאָט? 16 האָט ער געזאָגט: איך האָב
געזען גאַנץ ישׂראל צעשפּרייט אויף די בערג, אַזוי ווי שאָף וואָס
האָבן ניט קיין פּאַסטוך, און גאָט האָט געזאָגט: אָן אַ האַר זײַנען די
דאָזיקע; זאָלן זיי זיך אומקערן איטלעכער צו זײַן הויז בשלום.
17 האָט דער מלך פֿון ישׂראל געזאָגט צו יהוֹשָפֿטן: האָב איך דיר ניט
געזאָגט, ער וועט ניט נבֿיאות זאָגן אויף מיר גוטס, נײַערט צום
שלעכטן?

18 האָט ער געזאָגט: דרום הערט דאָס וואָרט פֿון גאָט: איך האָב
געזען ווי גאָט זיצט אויף זײַן טראָן, און דער גאַנצער חיל פֿון הימל
שטייט אויף זײַן רעכטער זײַט און אויף זײַן לינקער. 19 און גאָט האָט
געזאָגט: ווער וועט אָנרעדן אַחאָבֿ דעם מלך פֿון ישׂראל, ער זאָל
אַרויפֿגיין, און פֿאַלן אין רָמוֹת-גִלעָד? האָט מען גערעדט: דער זאָגט
אַזוי, און דער זאָגט אַזוי. 20 איז אַרויסגעגאַנגען דער גײַסט, און
האָט זיך געשטעלט פֿאַר גאָט, און האָט געזאָגט: איך וועל אים
אָנרעדן. האָט גאָט צו אים געזאָגט: מיט וואָס? 21 האָט ער געזאָגט:
איך וועל אַרויסגיין און ווערן פֿאַר אַ גײַסט פֿון ליגן אין מויל פֿון אַלע
זײַנע נביאים. האָט ער געזאָגט: וועסט אָנרעדן, און וועסט אויך
אויספֿירן; גיי אַרויס און טו אַזוי. 22 און אַצונד, זע, גאָט האָט
אַרײַנגעגעבן אַ גײַסט פֿון ליגן אין דעם מויל פֿון די דאָזיקע נבֿיאים
דײַנע, אָבער גאָט האָט אָנגעזאָגט אויף דיר שלעכטס.

23 האָט געגענט צִדקִיָהו דער זון פֿון כּנַעֲנָהן, און האָט געשלאָגן
מיכָיהון אויפֿן באַק, און געזאָגט: אויף וואָסער וועג איז דער גײַסט
פֿון גאָט אַוועקגעגאַנגען פֿון מיר כּדי צו רעדן מיט דיר? 24 האָט
מיכָיהו געזאָגט: אָט וועסטו זען אין יענעם טאָג, ווען דו וועסט
אַרײַנגיין אין אַ קאַמער הינטער אַ קאַמער זיך צו באַהאַלטן.

25 האָט דער מלך פֿון ישׂראל געזאָגט: נעמט מיכָיהון, און גיט אים
אָפּ צו אָמוֹן דעם האַר פֿון דער שטאָט, און צו יוֹאָש דעם מלכס זון,
26 און איר זאָלט זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט דער מלך: טוט אַרײַן דעם
דאָזיקן אין געפֿענקעניש, און שפּײַזט אים מיט קאַרג ברויט און
קאַרג וואַסער, ביז איך קער זיך אום בשלום. 27 האָט מיכָיהו
געזאָגט: אויב אומקערן וועסטו זיך אומקערן בשלום, האָט גאָט ניט
גערעדט דורך מיר. און ער האָט געזאָגט: הערט דאָס צו, איר
פֿעלקער אַלע.

28 און דער מלך פֿון ישׂראל און יהוֹשָפֿט דער מלך פֿון יהודה זײַנען
אַרויפֿגעגאַנגען קיין רָמות-גִלעָד. 29 און דער מלך פֿון ישׂראל האָט
געזאָגט צו יהוֹשָפֿטן: איך וועל זיך פֿאַרשטעלן, און וועל אַרײַנגיין אין
דער מלחמה, און דו טראָג דײַנע קליידער.

און דער מלך פֿון ישׂראל האָט זיך פֿאַרשטעלט, און זיי זײַנען
אַרײַנגעגאַנגען אין דער מלחמה.

30 און דער מלך פֿון אַרָם האָט באַפֿוילן די הויפּטלײַט פֿון זײַנע
רײַטוועגן, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט ניט מלחמה האַלטן מיט קליין
אָדער גרויס, נאָר מיטן מלך פֿון ישׂראל אַליין. 31 און עס איז געווען,
ווי די הויפּטלײַט פֿון די רײַטוועגן האָבן געזען יהוֹשָפֿטן, אַזוי האָבן
זיי געזאָגט: דאָס איז דער מלך פֿון ישׂראל. און זיי האָבן אים
אַרומגערינגלט מלחמה צו האַלטן. האָט יהוֹשָפֿט אַ געשריי געטאָן,
און יהוה האָט אים געהאָלפֿן, און גאָט האָט זיי אָפּגעצויגן פֿון אים.
32 וואָרום עס איז געווען, ווי די הויפּטלײַט פֿון די רײַטוועגן האָבן
געזען אַז דאָס איז ניט דער מלך פֿון ישׂראל, אַזוי זײַנען זיי
אָפּגעטרעטן פֿון הינטער אים.

33 און אַ מאַן האָט אָנגעצויגן זײַן בויגן גלאַט אין דער וועלט, און
האָט געטראָפֿן דעם מלך פֿון ישׂראל צווישן דעם אונטערפּאַנצער און
צווישן דעם ברוסטשילד. האָט ער געזאָגט צו דעם טרײַבער:
פֿאַרקער דײַן האַנט, און זאָלסט מיך אַרויספֿירן פֿון דער מחנה,
וואָרום איך בין פֿאַרוווּנדט געוואָרן.

34 און די מלחמה איז געשטיגן אין יענעם טאָג; און דער מלך פֿון
ישׂראל האָט זיך אויפֿגעהאַלטן שטייענדיק אין דעם רײַטוואָגן
אַנטקעגן די אַרַמים ביזן אָוונט; און אַקעגן דער צײַט פֿון
זונאונטערגאַנג איז ער געשטאָרבן.

יט 1 און יהוֹשָפֿט דער מלך פֿון יהודה האָט זיך אומגעקערט
אַהיים בשלום קיין ירושָלַיִם. 2 איז אים אַרויסגעגאַנגען
אַנטקעגן יֵהוא דער זון פֿון חנָנין, דער זעער, און ער האָט געזאָגט
צום מלך יהוֹשָפֿט: האָסטו געטאָרט העלפֿן דעם רשע, און ליב האָבן
די שׂוֹנאים פֿון גאָט? און פֿון וועגן דעם איז אויף דיר אַ צאָרן פֿון

פֿאַר גאָט. 3 אָבער גוטע זאַכן געפֿינען זיך אין דיר, וואָס דו האָסט
אויסגעראַמט די געצנביימער פֿון לאַנד, און געקערט דײַן האַרץ צו
זוכן גאָט.

4 און יהוֹשָפֿט איז געזעסן אין ירושָלַיִם. אָבער ער איז ווידער
אַרויסגעגאַנגען צווישן פֿאָלק, פֿון באֵר-שֶבַ־ע ביזן באַרג אפֿרים, און
האָט זיי אומגעקערט צו יהוה דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן.
5 און ער האָט אויפֿגעשטעלט ריכטער אין לאַנד, אין אַלע
באַפֿעסטיקטע שטעט פֿון יהודה, שטאָט פֿאַר שטאָט. 6 און ער האָט
אָנגזאָגט די ריכטער: זעט וואָס איר טוט, וואָרום ניט פֿאַר אַ
מענטשן משפּט איר, נאָר פֿאַר גאָט, און ער איז לעבן אײַך בײַם
אַרויסזאָגן אַ משפּט. 7 און אַצונד, זאָל די מוֹרא פֿאַר גאָט זײַן אויף
אײַך; היט אײַך וואָס איר טוט, וואָרום בײַ יהוה אונדזער גאָט איז
ניטאָ קיין אומרעכט, אָדער שוינען עמיצן, אָדער נעמען שוֹחד.

8 און אויך אין ירושָלַיִם האָט יהוֹשָפֿט אויפֿגעשטעלט פֿון די לוִיִים
און די כּהנים, און פֿון די הויפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון ישׂראל,
פֿאַר משפּטים פֿון גאָט, און פֿאַר שטרײַטזאַכן. און זיי האָבן זיך
אומגעקערט קיין ירושָלַיִם. 9 און ער האָט זיי באַפֿוילן, אַזוי צו זאָגן:
אַזוי זאָלט איר זיך באַגיין: מיט מוֹרא פֿאַר גאָט, מיט געטרײַשאַפֿט,
און מיט אַ גאַנצן האַרצן. 10 און בײַ יעטוועדער שטרײַט וואָס וועט
קומען פֿאַר אײַך פֿון אײַערע ברידער וואָס זיצן אין זייערע שטעט,
צווישן בלוט און בלוט, צווישן לערנונגען און געבאָט, חוקים און
געזעצן, זאָלט איר זיי וואָרענען, זיי זאָלן זיך ניט פֿאַרשולדיקן צו
גאָט, אַז עס זאָל זײַן אַ צאָרן אויף אײַך און אויף אײַערע ברידער;
אַזוי זאָלט איר טאָן, און איר וועט זיך ניט פֿאַרשולדיקן. 11 און אָט
איז אַמַריָהו דער כּהן-גָדול איבער אײַך פֿאַר אַלע זאַכן פֿון גאָט, און
זבַדיָהו דער זון פֿון יִשמָעֵאלן, דער פֿירשט פֿון דעם הויז פֿון יהודה,
פֿאַר אַלע זאַכן פֿון מלך; און אויפֿזעערס זײַנען די לוִיִים פֿאַר אײַך;
זײַט שטאַרק און טוט, און גאָט וועט זײַן מיט דעם גוטן.

כ 1 און עס איז געווען נאָך דעם, זײַנען געקומען די קינדער פֿון
מוֹאָבֿ, און די קינדער פֿון עַמוֹן, און מיט זיי פֿון די עַמוֹנים,
אַקעגן יהוֹשָפֿטן אויף מלחמה. 2 איז מען געקומען און מע האָט

אָנגעזאָגט יהוֹשָׁפָטן, אַזוי צו זאָגן: אויף דיר קומט אַ גרויסער המוֹן
פֿון יענער זײַט ים, פֿון אֲרָם, און זע, זיי זײַנען אין חַצְצוֹן-תָּמָר, דאָס
איז עֵין-גֶדי. 3 האָט יהוֹשָׁפָט מוֹרא געקריגן, און ער האָט געקערט זײַן
פּנים צו זוכן גאָט, און ער האָט אויסגערופֿן אַ תּענית איבער גאַנץ
יהודה. 4 און יהודה האָט זיך אײַנגעזאַמלט צו בעטן בײַ גאָט; יאָ, פֿון
אַלע שטעט פֿון יהודה איז מען געקומען צו זוכן גאָט. 5 און יהוֹשָׁפָט
האָט זיך געשטעלט אין דער אײַנזאַמלונג פֿון יהודה און ירושָׁלַיִם,
אין הויז פֿון גאָט, פֿאַר דעם נײַען הויף, 6 און ער האָט געזאָגט: יהוה
דו גאָט פֿון אונדזערע עלטערן, דו ביסט דאָך גאָט אין הימל, און דו
געוועלטיקסט איבער אַלע קיניגרײַכן פֿון די פֿעלקער, און אין דײַן
האַנט איז כּוח און גבוּרה, און אַקעגן דיר איז זיך ניט צו שטעלן.
7 דו אונדזער גאָט, האָסט דאָך פֿאַרטריבן די באַוווינער פֿון דעם
דאָזיקן לאַנד פֿון פֿאַר דײַן פֿאָלק ישׂראל, און האָסט עס
אַוועקגעגעבן צו דעם זאָמען פֿון אַבֿרהם דײַן ליבהאָבער, אויף
אײביק. 8 און זיי זײַנען געזעסן דרינען, און האָבן דיר געבויט דרינען
אַ הייליקטום צו דײַן נאָמען, אַזוי צו זאָגן: 9 אַז עס וועט קומען אויף
אונדז אַן אומגליק, אַ שווערד, אַ משפּט, אָדער אַ מגפֿה, אָדער אַ
הונגער, וועלן מיר זיך שטעלן פֿאַר דעם דאָזיקן הויז און פֿאַר דיר –
וואָרום דײַן נאָמען איז אין דעם דאָזיקן הויז – און מיר וועלן שרײַען
צו דיר אין אונדזער נויט, און דו וועסט צוהערן און וועסט העלפֿן.
10 און אַצונד, אָט זײַנען די קינדער פֿון עַמוֹן און מוֹאָבֿ און דעם
באַרג שֵׂעִיר, וואָס דו האָסט ניט געלאָזט ישׂראל אַרײַנגיין צו זיי, ווען
זיי זײַנען געקומען פֿון לאַנד מִצרַיִם, נײַערט זיי האָבן זיך אָפּגעקערט
פֿון זיי, און האָבן זיי ניט פֿאַרטיליקט. 11 און אָט פֿאַרגעלטן זיי
אונדז, צו קומען אונדז פֿאַרטרײַבן פֿון דײַן אַרב וואָס דו האָסט
אונדז געמאַכט אַרבן. 12 גאָט אונדזערער, וועלסטו ניט טאָן אַ משפּט
אויף זיי? וואָרום אין אונדז איז ניטאָ קיין כּוח אַקעגן דעם דאָזיקן
גרויסן המוֹן וואָס קומט אויף אונדז, און מיר ווייסן ניט וואָס מיר
זאָלן טאָן, נײַערט אויף דיר זײַנען אונדזערע אויגן.

13 און גאַנץ יהודה זײַנען געשטאַנען פֿאַר גאָט; אויך זייערע קליינע
קינדער און זייערע ווײַבער און זייערע זין.

14 איז אויף יַחזיאֵל דעם זון פֿון זכַריָהו, דעם זון פֿון בּנָיָה, דעם זון
פֿון יעִיאֵל, דעם זון פֿון מַתַּניָה דעם לֵוִי, פֿון די קינדער פֿון אָסָף,
געווען דער גײַסט פֿון גאָט, אין מיטן פֿון דער אײַנזאַמלונג.

15 און ער האָט געזאָגט: פֿאַרנעמט, גאַנץ יהודה, און באַוווינער פֿון
ירושָלַיִם, און מלך יהוֹשָפֿט: אַזוי האָט גאָט צו אײַך געזאָגט: איר
זאָלט ניט מוֹרא האָבן און ניט אַנגסטן פֿאַר דעם דאָזיקן גרויסן
המון, וואָרום ניט אײַער מלחמה איז דאָס נאָר גאָטס. 16 מאָרגן
נידערט אַראָפּ אויף זיי; זעט, זיי גייען אַרויף מיט דעם אַרויפֿגאַנג פֿון
ציץ, און איר וועט זיי טרעפֿן אין עק טאָל, פֿאַר דעם מדבר פֿון
ירואֵל. 17 ניט איר וועט דאָס מאָל דאַרפֿן מלחמה האַלטן; שטעלט
אײַך אויס, שטייט, און זעט די ישועה פֿון גאָט מיט אײַך, יהודה און
ירושָלַיִם; איר זאָלט ניט מוֹרא האָבן און ניט אַנגסטן, מאָרגן גייט
אַוריס אַקעגן זיי, און גאָט וועט זײַן מיט אײַך.

18 האָט יהוֹשָפֿט זיך געניײַגט מיטן פּנים צו דער ערד, און גאַנץ
יהודה און די באַוווינער פֿון ירושָלַיִם זײַנען געפֿאַלן פֿאַר גאָט, זיך צו
בוקן צו גאָט. 19 און די לוִיִים פֿון די קינדער פֿון די קהָתים, און פֿון
די קינדער פֿון די קָרחים, זײַנען אויפֿגעשטאַנען צו לויבן יהוה דעם
גאָט פֿון ישׂראל אויף אַ גאָר הויכן קָול.

20 און זיי האָבן זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי, און זײַנען
אַרויסגעגאַנגען צום מדבר פֿון תּקוֹעַ; און בײַ זייער אַרויסגיין האָט
יהוֹשָפֿט זיך געשטעלט, און האָט געזאָגט: הערט מיך צו, יהודה און
באַוווינער פֿון ירושָלַיִם: גלויבט אין יהוה אײַער גאָט, און איר וועט
אָנהאַלטן, גלויבט אין זײַנע נבֿיאים, און איר וועט באַגליקן.

21 און ער האָט געהאַלטן אַן עצה מיטן פֿאָלק; און ער האָט
געשטעלט זינגער צו גאָט וואָס זאָלן געבן אַ לויב אין הייליקער
שיינקייט, בײַם אַרויסגיין פֿאַר די באַוואָפֿנטע, און זאָגן: גיט אַ דאַנק
צו גאָט, וואָרום אויף אייביק איז זײַן חסד. 22 און אין דער צײַט
וואָס זיי האָבן אָנגעהויבן אַ געזאַנג און אַ לויב, האָט גאָט געשטעלט
לויערער אויף די קינדער פֿון עַמון, מוֹאָבֿ און דעם באַרג שֵׂעִיר, וואָס
זײַנען געקומען קיין יהודה; און זיי זײַנען געשלאָגן געוואָרן.
23 וואָרום די קינדער פֿון עַמוֹן און מוֹאָב האָבן זיך געשטעלט אַקעגן
די באַוווינער פֿון באַרג שֵׂעִיר, צו פֿאַרוויסטן און צו פֿאַרטיליקן; און
ווי זיי האָבן פֿאַרלענדט די באַוווינער פֿון באַרג שֵׂעִיר, האָבן זיי
געהאָלפֿן אומצוברענגען איינער דעם אַנדערן.

24 און יהודה איז געקומען צו דעם וואַכטורעם אין דער מדבר, און
זיי האָבן זיך אומגעקוקט אויף דעם המון ערשט זיי ליגן פּגרים אויף
דער ערד, און קיינער איז ניט אַנטרונען געוואָרן. 25 און יהוֹשָפֿט און
זײַן פֿאָלק זײַנען געקומען צו רויבן זייער זאַקרויב, און זיי האָבן
געפֿונען בײַ זיי אַ סך אי פֿאַרמעג אי פּגרים מיט טײַערע זאַכן, און זיי
האָבן צוגענומען פֿאַר זיך, ביז זיי האָבן מער ניט געקענט טראָגן; און
זיי האָבן געהאַלטן אין רויבן דרײַ טעג דעם זאַקרויב, וואָרום ער איז
געווען פֿיל. 26 און אויפֿן פֿירטן טאָג האָבן זיי זיך אײַנגעזאַמלט אין
טאָל ברָכָה, וואָרום דאָרטן האָבן זיי געאַמכט אַ ברכה צו גאָט; דרום
רופֿט מען דעם נאָמען פֿון יענעם אָרט דער טאָל ברָכָה ביז אויף
הײַנט. 27 און אַלע מענער פֿון יהודה און ירושָלַיִם און יהוֹשָפֿט זיי
פֿאַרויס האָבן זיך אומגעקערט צוריקצוגיין קיין ירושָלַיִם מיט פֿרייד,
וואָרום גאָט האָט זיי דערפֿרייט איבער זייערע פֿײַנט. 28 און זיי זײַנען
געקומען קיין ירושָלַיִם מיט גיטאַרן און מיט האַרפֿן און מיט
טרומייטן צום הויז פֿון גאָט. 29און אַ פּחד פֿון גאָט איז געווען אויף
די מלוכות פֿון די לענדער, ווען זיי האָבן געהערט אַז יהוה האָט
מלחמה געהאַלטן מיט די פֿײַנט פֿון ישׂראל. 30 און יהוֹשָפֿטס מלוכה
איז געווען רויִק וואָרום זײַן גאָט האָט אים באַרוט פֿון רונד אַרום.

31 און יהוֹשָפֿט האָט געקיניגט איבער יהודה; פֿינף און דרײַסיק יאָר
איז ער אַלט געווען אַז ער איז געוואָרן מלך, און פֿינף און צוואַנציק
יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם. און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער
איז געווען עֲזובָ־ה די טאָכטער פֿון שִלחין.

32 און ער איז געגאַנגען אין דעם וועג פֿון זײַן פֿאָטער אָסאָן – און
האָט זיך ניט אָפּגעקערט דערפֿון – צו טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק
אין די אויגן פֿון גאָט. 33 נאָר די במות זײַנען ניט אָפּגעטאָן געוואָרן,
און דאָס פֿאָלק האָט נאָך אַלץ ניט געקערט זייער האַרץ צו דעם גאָט
פֿון זייערע עלטערן.

34 און די איבעריקע זאַכן וועגן יהוֹשָפֿטן, די ערשטע אַזוי ווי די
לעצטע, זיי זײַנען באַשריבן אין די ווערטער פֿון יֵהוא דעם זון פֿון
חנָנין, וואָס איז אַרײַן אין בוך פֿון די מלכים פֿון ישׂראל.

35 און נאָך דעם האָט יהוֹשָפֿט דער מלך פֿון יהודה זיך
צונויפֿגעחבֿרט מיט אַחזיָה דעם מלך פֿון ישׂראל, וואָס האָט געטאָן

שלעכטס. 36 און ער האָט אים צוגעחבֿרט צו זיך, צו מאַכן שיפֿן
אויף צו גיין קיין תּרשיש; און זיי האָבן געמאַכט שיפֿן אין עֶציון־גֶבֶר.
37 האָט אֶליעֶזֶר דער זון פֿון דוֹדָוָהון פֿון מָרֵשָה נבֿיאות געזאָגט אויף
יהוֹשָפֿטן, אַזוי צו זאָגן: ווײַל דו האָסט זיך צונויפֿגעחבֿרט מיט
אַחזיָהון, וועט גאָט צעברעכן דײַנע אַרבעט. און די שיפֿן זײַנען
צעבראָכן געוואָרן, און זיי האָבן ניט געקענט גיין קיין תּרשיש.

כא

1 און יהוֹשָפֿט האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער
איז באַגראָבן געוואָרן אין דודס־שטאָט; און זײַן זון יהוֹרָם
איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.

2 און ער האָט געהאַט ברידער, יהוֹשָפֿטס זין: עֲזַריָה, און יחיאֵל, און
זכַריָהו, און עֲזַריָהו, און מיכָאֵל, און שפֿטיָהו; די אַלע זײַנען געווען
זין פֿון יהוֹשָפֿט דעם מלך פֿון ישׂראל. 3 און זייער פֿאָטער האָט זיי
געגעבן גרויסע מתּנות פֿון זילבער און גאָלד און טײַערע זאַכן, מיט
פֿעסטונגשטעט אין יהודה. אָבער די מלוכה האָט ער געגעבן
יהוֹרָמען, וואָרום ער איז געווען דער בכוֹר. 4 און ווי יהוֹרָם איז
אויפֿגעשטאַנען אויף זײַן פֿאָטערס מלוכה, און האָט זיך
באַפֿעסטיקט, אַזוי האָט ער געהרגעט אַלע זײַנע ברידער, מיטן
שווערד, און אויך פֿון די האַרן פֿון ישׂראל.

5 צוויי און דרײַסיק יאָר איז יהוֹרָם אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן
מלך, און אַכט יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם. 6 און ער איז
געגאַנגען אין דעם וועג פֿון די מלכים פֿון ישׂראל, אַזוי ווי דאָס הויז
פֿון אַחאָבֿ האָט געטאָן; וואָרום ער האָט געהאַט אַחאָבֿס טאָכטער
פֿאַר אַ ווײַב; און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
גאָט. 7 אָבער גאָט האָט ניט געוואָלט אומברענגען דאָס הויז פֿון דוד,
פֿון וועגן דעם בונד וואָס ער האָט געשלאָסן מיט דודן, און אַזוי ווי
ער האָט אים צוגעזאָגט, צו געבן אים און זײַנע קינדער אַ ליכט אַלע
טעג.

8 אין זײַנע טעג איז אֶדוֹם אָפּגעפֿאַלן פֿון אונטער דער האַנט פֿון
יהודה, און זיי האָבן געמאַכט איבער זיך אַ מלך. 9 און יהוֹרָם איז
אַריבערגעגאַנגען מיט זײַנע הויפּטלײַט, און אַלע רײַטוועגן מיט אים;

און ער איז אויפֿגעשטאַנען בײַ נאַכט, און האָט געשלאָגן די אֱדוֹמים
וואָס האָבן אַרומגערינגלט אים און די הויפּטלײַט פֿון די רײַטוועגן.

10 אַזוי איז אֱדוֹם אָפּגעפֿאַלן פֿון אונטער דער האַנט פֿון יהודה ביז
אויף הײַנטיקן טאָג. דענצמאָל אין דער אייגענער צײַט איז אָפּגעפֿאַלן
לִבנָה פֿון אונטער זײַן האַנט; ווײַל ער האָט פֿאַרלאָזן יהוה דעם גאָט
פֿון זייערע עלטערן. 11 ער האָט אויך געמאַכט במות אויף די בערג
פֿון יהודה, און ער האָט געמאַכט אויסגעלאַסן די באַווינער פֿון
ירושָלַיִם, און האָט אַראָפּגעפֿירט יהודה.

12 איז געקומען צו אים אַ געשריפֿטס פֿון אֵלִיָהו דעם נבֿיא, אַזוי צו
זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט יהוה דער גאָט פֿון דײַן פֿאָטער דודן:
דערפֿאַר וואָס דו ביסט ניט געגאַנגען אין די וועגן פֿון דײַן פֿאָטער
יהוֹשָפֿטן, און אין די וועגן פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהודה, 13 נײַערט
דו ביסט געגאַנגען אין דעם וועג פֿון די מלכים פֿון ישׂראל, און
האָסט געמאַכט אויסגעלאַסן יהודה און די באַווינער פֿון ירושָלַיִם,
אַזוי ווי דאָס הויז פֿון אַחאָבֿ האָט זיי געמאַכט אויסגעלאַסן, און
האָסט אויך געהרגעט דײַנע ברידער פֿון דײַן פֿאָטערס הויז, וואָס
זײַנען געווען בעסער פֿון דיר. 14 זע, וועט גאָט אַצונד פּלאָגן מיט אַ
גרויסער פּלאָג דײַן פֿאָלק, און דײַנע קינדער, און דײַנע ווײַבער, און
דײַן גאַנצן פֿאַרמעג. 15 און דו וועסט זײַן אין גרויס קרענק פֿון אַ
קראַנקשאַפֿט אין דײַנע געדערים, ביז דײַנע געדערים וועלן
אַרויסקריכן פֿון דער קרענק טעג נאָך טעג.

16 און גאָט האָט דערוועקט אויף יהוֹרָמען דעם גײַסט פֿון די
פּלִשתּים, און פֿון די אַראַבער וואָס לעבן די כּושים. 17 און זיי זײַנען
אַרויפֿגעגאַנגען אויף יהודה, און האָבן זיך אַרײַנגעבראָכן אין איר,
און האָבן געפֿאַנגען דעם גאַנצן פֿאַרמעג וואָס האָט זיך געפֿונען אין
מלכס הויז, און אויך זײַנע זין און זײַנע ווײַבער, און אים איז ניט
איבערגעבליבן קיין זון, אַחוץ יהוֹאָחז דער ייִנגסטער פֿון זײַנע זין.
18 און נאָך דעם אַלעמען האָט אים גאָט געפּלאָגט אין זײַנע
געדערים מיט אַ קרענק ניט אויסצוהיילן. 19 און עס איז געווען נאָך
טעג און טעג – בעת דער סָוף פֿון צוויי יאָר איז געווען אַריבער,
זײַנען אים די געדערים אַרויסגעקראָכן פֿון זײַן קרענק, און ער איז
געשטאָרבן אין בייזע ווייטאָקן; און מע האָט ניט געמאַכט נאָך אים
אַ פֿאַרברענונג אַזוי ווי די פֿאַרברענונג פֿון זײַנע עלטערן.

20 צוויי און דרײַסיק יאָר איז ער אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן
מלך, און אַכט יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם; און ער איז
אַוועק אָן נחת; און מע האָט אים באַגראָבן אין דודס-שטאָט, אָבער
ניט אין די קבֿרים פֿון די מלכים.

כב

1 און די באַווינער פֿון ירושָלַיִם האָבן געמאַכט פֿאַר אַ מלך
אויף זײַן אָרט אַחזיָהו, זײַן ייִנגסטן זון, וואָרום אַלע עלטערע
האָט אויסגעהרגעט די באַנדע וואָס איז געקומען מיט די אַראַבער
אין לאַגער. אַזוי איז אַחזיָהו, דער זון פֿון יהוֹרָם דעם מלך פֿון יהודה,
געוואָרן מלך. 2 צוויי און פֿערציק יאָר איז אַחזיָהו אַלט געווען, אַז
ער איז געוואָרן מלך, און איין יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם.
און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען עֲתַליָהו די טאָכטער פֿון
עָמרין.

3 ער אויך איז געגאַנגען אין די וועגן פֿון אַחאָבֿס הויז, וואָרום זײַן
מוטער איז געווען זײַן עצה-געבערין אויף צו טאָן שלעכטס. 4 און ער
האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון גאָט, אַזוי ווי דאָס
הויז פֿון אַחאָבֿ, וואָרום זיי זײַנען געווען זײַנע יוֹעצים נאָך זײַן
פֿאָטערס טויט, צו זײַן אונטערגאַנג. 5 ער איז אויך געגאַנגען אין
זייער עצה, און איז אַוועק מיט יהוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבֿן, דעם מלך
פֿון ישׂראל, אויף מלחמה אַקעגן חזָאֵל דעם מלך פֿון אַרָם אין רָמוֹת-
גִלעָד; און די אַרַמים האָבן פֿאַרוווּנדט יוֹרָמען. 6 און ער האָט זיך
אומגעקערט זיך צו היילן אין יִזרְעֶאל פֿון די וווּנדן וואָס מע האָט
אים פֿאַרוווּנדט אין רָמָה, ווען ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט חזָאֵל
דעם מלך פֿון אַרָם. און עֲזַריָהו דער זון פֿון יהוֹרָמען, דער מלך פֿון
יהודה, האָט אַראָפּגענידערט צו זען יהוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבֿן אין
יִזרְעֶאל, ווען ער איז געווען קראַנק.

7 און די מפּלה פֿון אַחזיָהון איז געווען פֿון גאָט – אַז ער זאָל קומען
צו יוֹרָמען; וואָרום אַז ער איז געקומען, איז ער אַרויסגעגאַנגען מיט
יהוֹרָמען צו יֵהוא דעם זון פֿון נִמשין, וואָס גאָט האָט אים געזאַלבט,
כּדי צו פֿאַרשנײַדן דאָס הויז פֿון אַחאָבֿ. 8 און עס איז געווען, ווי
יֵהוא האָט זיך אָפּגערעכנט מיט דעם הויז פֿון אַחאָבֿ, האָט ער
געטראָפֿן די האַרן פֿון יהודה, און די זין פֿון אַחזיָהוס ברידער, וואָס

האָבן געדינט בײַ אַחזיָהון, און ער האָט זיי געהרגעט. 9 און ער האָט
געזוכט אַחזיָהון, און מע האָט אים געכאַפּט ווי ער איז געווען
באַהאַלטן אין שומרון, און מע האָט אים געבראַכט צו יֵהוּאן, און מע
האָט אים געטייט. און זיי האָבן אים באַגראָבן, וואָרום זיי האָבן
געזאָגט: ער איז דער זון פֿון יהוֹשָפֿטן, וואָס האָט געזוכט גאָט מיט
זײַן גאַנצן האַרצן. און עס איז ניט געווען פֿון אַחזיָהוס הויז ווער עס
זאָל האָבן כּוח אָנצוהאַלטן די מלוכה.

10 און ווי עַתַליָהו די מוטער פֿון אַחזיָהון האָט געזען אַז איר זון איז
טויט, איז זי אויפֿגעשטאַנען, און האָט אומגעבראַכט דעם גאַנצן
קיניגלעכן אָפּשטאַם פֿון דעם הויז פֿון יהודה. 11 האָט יהוֹשַבֿעַת די
טאָכטער פֿון דעם מלך גענומען יוֹאָש דעם זון פֿון אַחזיָהון, און האָט
אים אַרויסגעגנבֿעט פֿון צווישן דעם מלכס זין וואָס האָבן געזאָלט
געטייט ווערן, און האָט אים און זײַן אַם אַרײַנגעבראַכט אין אַ
שלאָפֿקאַמער. און יהוֹשַבֿעַת די טאָכטער פֿון דעם מלך יהוֹרָם, די
ווײַב פֿון יהוֹיָדָע דעם כּהן – וואָרום זי איז געווען די שוועסטער פֿון
אַחזיָהון – האָט אים באַהאַלטן פֿון עַתַליָהון, און זי האָט אים ניט
געטייט. 12 און ער איז געווען באַהאַלטן בײַ זיי, אין הויז פֿון גאָט
זעקס יאָר. און עַתַליָהו האָט געקיניגט איבערן לאַנד.

כג

1 און אויפֿן זיבעטן יאָר האָט זיך יהוידע געשטאַרקט, און ער
האָט אַרײַנגענומען די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן, עזריה
דעם זון פֿון ירוחמען, און ישמעאל דעם זון פֿון יהוחננען, און עזריהו
דעם זון פֿון עובֿדן, און מעשׂיהו דעם זון פֿון עדיהון, און אלישפֿט
דעם זון פֿון זכרין, מיט זיך אין אַ בונד. 2 און זיי זײַנען
אַרומגעגאַנגען אין יהודה, און האָבן אײַנגעזאַמלט די לוִיִים פֿון אַלע
שטעט פֿון יהודה, און די הויפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון ישראל,
און זיי זײַנען געקומען קיין ירושלים. 3 און די גאַנצע אײַנזאַמלונג
האָט געשלאָסן אַ בונד מיטן מלך אין הויז פֿון גאָט; און ער האָט צו
זיי געזאָגט: אָט, זאָל דער זון פֿון מלך קיניגן, אַזוי ווי גאָט האָט
גערעדט וועגן די זין פֿון דודן. 4 דאָס איז די זאַך וואָס איר זאָלט
טאָן: אַ דריטל פֿון אײַך, די וואָס קומען אַרײַן שבת, פֿון די כּהנים און
פֿון די לוִיִים, זאָלן זײַן פֿאַר טויערלײַט בײַ די שוועלן; 5 און אַ דריטל
פֿון אײַך אין מלכס הויז, און אַ דריטל אין דעם גרונטטויער; און דאָס

גאַנצע פֿאָלק זאָל זײַן אין די הױפֿן פֿון גאָטס הױז. 6 און קײנער זאָל
ניט אַרײַנקומען אין הױז פֿון גאָט, נאָר די כּהנים, און די װאָס
באַדינען פֿון די לוִיִים; זײ מעגן אַרײַנקומען, װאָרום זײ זײַנען הײליק.
אָבער דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל אָפּהיטן די אָפּהיטונג פֿון גאָט. 7 און
די לוִיִים זאָלן אַרומרינגלען דעם מלך רונד אַרום, איטלעכער מיט
זײַנע װאָפֿן אין זײַן האַנט; און דער װאָס קומט אַרײַן אין הױז, זאָל
געטײט װערן. און זײַט מיט דעם מלך בײַ זײַן אַרײַנגײן און בײַ זײַן
אַרױסגײן.

8 האָבן די לוִיִים אין גאַנץ יהודה געטאָן אַזױ װי אַלץ װאָס יהוידע
דער כּהן האָט באַפֿױלן, און זײ האָבן געבראַכט איטלעכער זײַנע
מענטשן, די װאָס קומען אַרײַן שבת, מיט די װאָס גײען אַרױס שבת,
װאָרום יהוידע דער כּהן האָט ניט אַװעקגעלאָזט די אָפּטײלונגען.
9 און יהוידע דער כּהן האָט געגעבן די הױפּטלײַט פֿון די הונדערטן
די שפּיזן און די פּאַנצערס און די שילדן פֿון דעם מלך דוד, װאָס אין
הױז פֿון גאָט. 10 און ער האָט אַרױסגעשטעלט דאָס גאַנצע פֿאָלק,
איטלעכן מיט זײַן װאָפֿן אין זײַן האַנט, פֿון דער רעכטער זײַט פֿון
הױז ביז דער לינקער זײַט פֿון הױז, בײַם מזבח און בײַם הױז, לעבן
מלך רונד אַרום. 11 און זײ האָבן אַרױסגעפֿירט דעם מלכס זון, און
האָבן אָנגעטאָן אױף אים די קרױן און די [קיניגלעכע] צײכנס, און
האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך. און יהוידע און זײַנע זין האָבן אים
געזאַלבט, און זײ האָבן געזאָגט: לעבן זאָל דער מלך.

12 און עתליהו האָט געהערט דעם קול פֿון דעם פֿאָלק װאָס לױפֿט
און לױבט דעם מלך, און זי איז געקומען צום פֿאָלק אין גאָטס הױז.
13 און זי האָט געזען, ערשט דער מלך שטײט אױף זײַן בימה אין
אײַנגאַנג, און די האַרן און די טרומײטערערס לעבן מלך, און דאָס
גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד פֿרײט זיך און בלאָזט אין טרומײטן, און די
זינגערס מיט כּלי־זמר װאָס פֿירן פֿאָן דעם לױבגעזאַנג; האָט עתליהו
צעריסן אירע קלײדער, און האָט געזאָגט: אַ בונט! אַ בונט!

14 האָט יהוידע אַרױסגעפֿירט די הױפּטלײַט פֿון די הונדערטן, די
אױפֿזעער פֿון חיל, און ער האָט צו זײ געזאָגט: פֿירט זי אַרױס
אינעװײניק פֿון די רײען, און דער װאָס גײט איר נאָך, זאָל געטײט
װערן מיטן שװערד. װאָרום דער כּהן האָט געזאָגט: איר זאָלט זי ניט
טײטן אין הױז פֿון גאָט.

15 האָבן זיי געמאַכט פֿאַר אים אָרט, און זי איז אַרײַנגעגאַנגען דורך
דעם אײַנגאַנג פֿון פֿערדטויער אין מלכס הויז; און זיי האָבן זי דאָרטן
געטייט.

16 און יהוידע האָט געשלאָסן אַ בונד צווישן אים און צווישן
דעם גאַנצן פֿאָלק און צווישן מלך, צו זײַן צום פֿאָלק פֿון יהוה.
17 און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז אַרײַנגעגאַנגען אין הויז פֿון בעל, און
האָבן עס אײַנגעוואָרפֿן, פֿון זײַנע מזבחות און זײַנע בילדער האָבן זיי
צעבראָכן, און מתּן דעם כּהן פֿון בעל האָבן זיי געהרגעט פֿאַר די
מזבחות.

18 און יהוידע האָט געגעבן די אויפֿזעונג פֿון גאָטס הויז אין דער
האַנט פֿון די כּהנים פֿון שבֿט לֵוִי, וואָס דוד האָט אײַנגעטיילט איבער
דעם הויז פֿון גאָט, אויפֿצוברענגען די בראַנדאָפּפֿער פֿון גאָט, אַזוי ווי
עס שטייט געשריבן אין תּורת־משה, מיט שׂמחה, און מיט געזאַנג
לויט דעם אײַנשטעל פֿון דודן. 19 און ער האָט געשטעלט די
טויערלײַט בײַ די טויערן פֿון גאָטס הויז, אַז דער וואָס איז אומריין
פֿון וואָסער עס איז זאַך, זאָל ניט אַרײַנקומען. 20 און ער האָט
גענומען די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן, און די גרויסע לײַט, און די
געוועלטיקער איבער דעם פֿאָלק, און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד,
און האָט אַראָפּגעבראַכט דעם מלך פֿון גאָטס הויז, און זיי זײַנען
אַרײַנגעגאַנגען דורך דעם אויבערשטן טויער אין מלכס הויז, און
האָבן אַרויפֿגעזעצט דעם מלך אויף דעם טראָן פֿון מלוכה.

21 און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט זיך געפֿרייט, און די שטאָט איז
געווען רויִק. און עתליהון האָבן זיי געטייט מיטן שווערד.

כד

1 זיבן יאָר איז יואָש אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן מלך,
און פֿערציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים. און דער
נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען צִביה פֿון באר־שבֿע.

2 און יואָש האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון
גאָט אַלע טעג פֿון יהוידע דעם כּהן. 3 און יהוידע האָט פֿאַר אים
גענומען צוויי ווײַבער; און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער.

4 און עס איז געווען נאָך דעם, האָט יואָש געהאַט אין האַרצן צו
באַנײַען דאָס הויז פֿון גאָט. 5 און ער האָט אײַנגעזאַמלט די כּהנים
און די לוִיִים, און ער האָט צו זיי געזאָגט: גייט אַרויס צו די שטעט
פֿון יהודה, און קלײַבט אויף פֿון גאַנץ ישׂראל געלט אויף צו
פֿאַרריכטן דאָס הויז פֿון אײַער גאָט פֿון יאָר צו יאָר; און איר זאָלט
אײַך אײַלן וועגן דער זאַך. אָבער די לוִיִים האָבן זיך ניט געאײַלט.
6 האָט דער מלך גערופֿן יהוידען דעם הויפּט, און האָט צו אים
געזאָגט: פֿאַר וואָס האָסטו ניט פֿאַרלאַנגט פֿון די לוִיִים, צו ברענגען
די אָפּגאָב [אַרויפֿגעלייגט] פֿון משה דעם קנעכט פֿון גאָט, און פֿון
דער אײַנזאַמלונג פֿון ישׂראל, פֿאַר דעם געצעלט פֿון געזעץ?
7 וואָרום עתליהו די מרשעת, אירע זין האָבן צעבראָכן דאָס הויז פֿון
גאָט, און אויך אַלע געהייליקטע זאַכן פֿון גאָטס הויז האָבן זיי
פֿאַרטאָן פֿאַר די בעל־געטער.

8 און דער מלך האָט געהייסן, און מע האָט געמאַכט אַ קאַסטן, און
אים אַוועקגעשטעלט בײַם טויער פֿון גאָטס הויז פֿון אויסנווייניק.
9 און מע האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין יהודה און אין
ירושלים, צו ברענגען די אָפּגאָב [אַרויפֿגעלייגט] פֿון משה דעם
קנעכט פֿון גאָט אויף ישׂראל אין מדבר. 10 און אַלע האַרן און דאָס
גאַנצע פֿאָלק האָבן זיך געפֿרייט, און זיי האָבן געבראַכט און
אַרײַנגעוואָרפֿן אין קאַסטן ביז פֿול. 11 און עס איז געווען, בעת מע
פֿלעגט ברענגען דעם קאַסטן צו די אויפֿזעער פֿון מלך דורך דער
האַנט פֿון די לוִיִים, און ווי זיי האָבן געזען אַז עס איז דאָ פֿיל געלט,
אַזוי פֿלעגט קומען דער שרײַבער פֿון מלך, און דער אויפֿזעער פֿון
דעם כּהן־גדול, און זיי פֿלעגן אויסליידיקן דעם קאַסטן, און אים
אַוועקטראָגן און אים אומקערן אויף זײַן אָרט. אַזוי האָבן זיי געטאָן
טאָג אין טאָג, און זיי האָבן אָנגעזאַמלט געלט לרובֿ. 12 און דער מלך
און יהוידע האָבן עס געגעבן צו די ווערקמײַנסטער איבער דער
אַרבעט פֿון גאָטס הויז; און זיי האָבן געדונגען שטיינהעקער און
האָלצמײַנסטער, צו באַנײַען דאָס הויז פֿון גאָט, און אויף אײַזנ־ און
קופּערשמידן, צו פֿאַרריכטן דאָס הויז פֿון גאָט. 13 און די
בעל־מלאָכהס האָבן געאַרבעט, און די אַרבעט איז פֿאַרריכט געוואָרן
דורך זייער האַנט, און זיי האָבן צוריקגעשטעלט דאָס הויז פֿון גאָט
אויף זײַן שטאַנד, און אים באַפֿעסטיקט. 14 און אַז זיי האָבן
געענדיקט, האָבן זיי געבראַכט פֿאַר דעם מלך און יהוידען דעם
רעשט געלט, און מע האָט דערפֿון געמאַכט כּלים פֿאַר גאָטס הויז,

כּלים צום דינען און אויפֿברענגען, און שאָלן, און גילדערנע און
זילבערנע כּלים. און מע פֿלעגט אויפֿברענגען בראַנדאָפּפֿער אין הויז
פֿון גאָט תּמיד אַלע טעג פֿון יהוידען.

15 און יהוידע איז געוואָרן אַלט און זאַט מיט טעג, און ער איז
געשטאָרבן; הונדערט און דרײַסיק יאָר איז ער אַלט געווען, אַז ער
איז געשטאָרבן. 16 און מע האָט אים באַגראָבן אין דודס־שטאָט
לעבן די מלכים, ווײַל ער האָט געטאָן גוטס צווישן ישׂראל, און פֿאַר
גאָט און זײַן הויז.

17 און נאָך דעם טויט פֿון יהוידען זײַנען געקומען די האַרן פֿון
יהודה, און זיי האָבן זיך געבוקט צום מלך. דענצמאָל האָט דער מלך
זיך צוגעהערט צו זיי. 18 און זיי האָבן פֿאַרלאָזן דאָס הויז פֿון יהוה
דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן, און זיי האָבן געדינט די געצנבוימער,
און די געצנבילדער, און עס איז געווען אַ צאָרן אויף יהודה און
ירושלים פֿאַר דער דאָזיקער פֿאַרשולדיקונג זייערער. 19 און ער האָט
געשיקט צו זיי נבֿיאים, זיי אומצוקערן צו גאָט, און זיי האָבן זיי
געוואָרנט, אָבער זיי האָבן ניט צוגעטאָן דאָס אויער.

20 און דער גײַסט פֿון גאָט האָט אָנגעקליידט זכריה דעם זון פֿון
יהוידע דעם כּהן, און ער האָט זיך געשטעלט איבער דעם פֿאָלק, און
האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט גאָט געזאָגט: פֿאַר וואָס טרעט איר
איבער די געבאָט פֿון יהוה, אַז איר זאָלט ניט באַגליקן? וואָרום איר
האָט פֿאַרלאָזן יהוה, און ער האָט אײַך פֿאַרלאָזן. 21 האָבן זיי
געמאַכט אויף אים אַ בונט, און האָבן אים פֿאַרשטיינט מיט שטיינער
אויף דעם באַפֿעל פֿון מלך, אין הויף פֿון גאָטס הויז.

22 און דער מלך יואָש האָט ניט געדאַכט אָן דעם חסד וואָס זײַן
פֿאָטער יהוידע האָט מיט אים געטאָן, און ער האָט געהרגעט זײַן זון.
און אַז ער איז געשטאָרבן, האָט ער געזאָגט: גאָט וועט זען און וועט
אויפֿמאָנען.

23 און עס איז געווען, בײַם אַרומדריי פֿון יאָר, איז אַרויפֿגעגאַנגען
אויף אים דער חיל פֿון אַרם, און זיי זײַנען געקומען קיין יהודה און
ירושלים, און האָבן אומגעבראַכט אַלע האַרן פֿון פֿאָלק פֿון צווישן
דעם פֿאָלק, און זייער גאַנצן רויב האָבן זיי אַוועקגעשיקט צום מלך
פֿון דרמשׂק. 24 הגם דער חיל פֿון אַרם איז געקומען מיט ווינציק

מענטשן, אָבער גאָט האָט איבערגעגעבן אין זייער האַנט זייער אַ
גרויסן חיל, ווײַל זיי האָבן פֿאַרלאָזן גאָט דעם האַר פֿון זייערע
עלטערן. און זיי האָבן געטאָן אַ משפּט אויף יואָשן. 25 און אַז זיי
זײַנען אַוועק פֿון אים – וואָרום זיי האָבן אים געלאָזן אין גרויס
קראַנקשאַפֿט – האָבן זײַנע קנעכט געמאַכט אַ בונט אויף אים –
פֿאַר דעם בלוט פֿון די זין פֿון יהוידע דעם כּהן – און זיי האָבן אים
געהרגעט אויף זײַן בעט, און ער איז געשטאָרבן. און מע האָט אים
באַגראָבן אין דודס־שטאָט, אָבער מע האָט אים ניט באַגראָבן אין די
קבֿרים פֿון די מלכים, 26 און דאָס זײַנען די וואָס האָבן געמאַכט דעם
בונט אויף אים: זבֿד דער זון פֿון שמעת דער עמונית, און יהוזבֿד
דער זון פֿון שמרית דער מואָבֿית.

27 און זײַנע זין, און די פֿיל נבֿואות איבער אים, און די
באַפֿעסטיקונג פֿון גאָטס הויז, זיי זײַנען באַשריבן אין דעם מדרש פֿון
דעם בוך פֿון די מלכים. און זײַן זון אַמציהו איז געוואָרן מלך אויף
זײַן אָרט.

כה

1 פֿינף און צוואַנציק יאָר איז אמציהו געוואָרן מלך, און נײַן
און צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים. און דער
נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען יהועדן פֿון ירושלים. 2 און ער האָט
געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון גאָט, אָבער ניט מיט
אַ גאַנצן האַרצן.

3 און עס איז געווען, ווי די מלוכה איז געווען באַפֿעסטיקט בײַ אים,
אַזוי האָט ער געהרגעט זײַנע קנעכט וואָס האָבן דערשלאָגן זײַן
פֿאָטער דעם מלך. 4 אָבער זייערע קינדער האָט ער ניט געטייט,
נײַערט אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּורה, אין דעם בוך פֿון
משהן, וואָס גאָט האָט באַפֿוילן, אַזוי צו זאָגן: פֿאָטערס זאָלן ניט
געטייט ווערן פֿאַר קינדער און קינדער זאָלן ניט געטייט ווערן פֿאַר
פֿאָטערס; נײַערט יעטוועדער פֿאַר זײַן זינד זאָל געטייט ווערן.

5 און אמציהו האָט אײַנגעזאַמלט יהודה, און האָט זיי
אויסגעשטעלט לויט די פֿאָטערהײַזער, לויט די הויפּטלײַט פֿון די
טויזנטן און לויט די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן, גאַנץ יהודה און
בנימין; און ער האָט זיי געציילט פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער,

און האָט זיי געפֿונען דרײַ הונדערט טויזנט געקליבענע מענער, וואָס
קענען אַרויסגיין אין חיל, וואָס האַלטן אַ שפּיז און אַ פּאַנצער.
6 און ער האָט אָנגעדונגען פֿון ישׂראל הונדערט טויזנט העלדישע
גיבורים פֿאַר הונדערט צענטנער זילבער.

7 און אַ געטלעכער מאַן איז געקומען צו אים, אַזוי צו זאָגן: מלך,
זאָל דער חיל פֿון ישׂראל ניט גיין מיט דיר, ווײַל גאָט איז ניט מיט
ישׂראל, מיט אַלע קינדער פֿון אפֿרים. 8 וואָרום אַז דו וועסט גיין,
מעגסטו פֿירן ווי שטאַרק די מלחמה, וועט דיך גאָט מאַכן פֿאַלן פֿאַר
דעם פֿײַנט, ווײַל בײַ גאָט איז די מאַכט צו העלפֿן און צו מאַכן פֿאַלן.
9 האָט אמציהו געזאָגט צו דעם געטלעכן מאַן: אָבער וואָס טוט מען
וועגן די הונדערט צענטנער וואָס איך האָב געגעבן דער מחנה פֿון
ישׂראל? האָט דער געטלעכער מאַן געזאָגט: גאָט קען דיר געבן מער
ווי דאָס. 10 האָט זיי אמציהו אָפּגעזונדערט, די מחנה וואָס איז צו
אים געקומען פֿון אפֿרים, אויף צו גיין אַהיים; און זייער צאָרן האָט
זייער געגרימט אויף יהודה, און זיי האָבן זיך אומגעקערט אַהיים אין
גרימצאָרן.

11 און אמציהו האָט זיך געשטאַרקט, און ער האָט אָנגעפֿירט זײַן
פֿאָלק, און ער איז געגאַנגען צום טאָל פֿון זאַלץ, און האָט געשלאָגן
פֿון די קינדער פֿון שׂעִיר צען טויזנט. 12 און צען טויזנט האָבן די
קינדער פֿון יהודה געפֿאַנגען לעבעדיקערהייט, און זיי האָבן זיי
געבראַכט אויפֿן שפּיץ פֿעלדז, און זיי אַראָפּגעוואָרפֿן פֿון שפּיץ
פֿעלדז, ביז זיי זײַנען אַלע צעהאַקט געוואָרן.

13 אָבער די לײַט פֿון דער מחנה וואָס אמציהו האָט אומגעקערט פֿון
צו גיין מיט אים אין דער מלחמה, האָבן זיך צעשפּרייט איבער די
שטעט פֿון יהודה, פֿון שומרון און ביז בית-חורון, און זיי האָבן פֿון
זיי געשלאָגן דרײַ טויזנט, און האָבן גערויבט פֿיל רויב.

14 און עס איז געווען, נאָכדעם ווי אמציהו איז געקומען פֿון שלאָגן
די אַדומים, האָט ער געבראַכט די געטער פֿון די קינדער פֿון שׂעִיר,
און האָט זיי זיך אויפֿגעשטעלט פֿאַר געטער, און ער פֿלעגט זיך בוקן
פֿאַר זיי, און רייכערן צו זיי. 15 האָט דער צאָרן פֿון גאָט געגרימט
אויף אמציהון, און ער האָט געשיקט צו אים אַ נבֿיא, און ער האָט
צו אים געזאָגט: נאָך וואָס זוכסטו די געטער פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק,

וואָס האָבן ניט מציל געווען זייער פֿאָלק פֿון דײַן האַנט? 16 און עס
איז געווען, אַז ער האָט גערעדט צו אים, האָט [דער מלך] צו אים
געזאָגט: האָבן מיר דיך פֿאַר דעם יועץ פֿון מלך געמאַכט? הער דיר
אויף; נאָך וואָס זאָל מען דיך שלאָגן? האָט דער נבֿיא אויפֿגעהערט,
און ער האָט געזאָגט: איך ווײס אַז גאָט האָט באַראָטן דיך
אומצוברענגען, ווײַל דו האָסט דאָס געטאָן, און האָסט ניט
צוגעהערט צו מײַן עצה.

17 און אמציהו דער מלך פֿון יהודה האָט זיך באַקלערט, און האָט
געשיקט צו יואָש דעם זון פֿון יהואָחז דעם זון פֿון יהודהן, דעם מלך
פֿון ישׂראל, אַזוי צו זאָגן: קום לאָמיר זיך אָנקוקן אין פּנים.

18 האָט יואָש דעם מלך פֿון ישׂראל געשיקט צו אמציהו דעם מלך
פֿון יהודה, אַזוי צו זאָגן: דעם דאָרן וואָס אין לבֿנון האָט געשיקט צו
דעם צעדערבוים וואָס אין לבֿנון, אַזוי צו זאָגן: גיב דײַן טאָכטער צו
מײַן זון פֿאַר אַ ווײַב. איז פֿאַרבײַגעגאַנגען אַווילדע חיה וואָס אין
לבֿנון, און האָט צעטראָטן דעם דאָרן. 19 דו קלערסט, אָט האָסט
געשלאָגן אדום, און דײַן האַרץ האָט דיך דערהויבן זיך צו באַרימען.
זיץ אַצונד אין דער היים. נאָך וואָס זאָלסטו זיך רײַצן מיט אומגליק,
און פֿאַלן דו און יהודה מיט דיר.

20 אָבער אמציהו האָט ניט צוגעהערט; וואָרום דאָס איז געווען פֿון
גאָט, כּדי זיי צו געבן אין דער האַנט [פֿון זייער פֿײַנט], ווײַל זיי האָבן
געזוכט די געטער פֿון אדום. 21 און יואָש דער מלך פֿון ישׂראל איז
אַרויפֿגעגאַנגען, און ער און אמציהו דער מלך פֿון יהודה האָבן
זיך אָנגעקוקט אין פּנים אין בית-שמש וואָס געהערט צו יהודה.
22 און יהודה איז געשלאָגן געוואָרן פֿאַר ישׂראל, און זיי זײַנען
אַנטלאָפֿן איטלעכער צו זײַנע געצעלטן.

23 און אמציהו דעם מלך פֿון יהודה, דעם זון פֿון יואָש דעם זון פֿון
יהואָחזן, האָט יואָש דעם מלך פֿון ישׂראל געכאַפּט אין בית-שמש,
און האָט אים געבראַכט קיין ירושלים; און ער האָט דורכגעבראָכן די
מויער פֿון ירושלים פֿון דעם טויער פֿון אפֿרים ביז דעם ווינקלטויער,
פֿיר הונדערט איילן. 24 און [ער האָט צוגענומען] דאָס גאַנצע גאָלד
און זילבער, און אַלע כּלים, וואָס האָבן זיך געפֿונען אין הויז פֿון גאָט

אונטער עובֿד-אדומען, און די אוצרות פֿון דעם מלכס הויז, און
מַשכּון-קינדער, און האָט זיך אומגעקערט קיין שומרון.

25 און אמציהו דער זון פֿון יואָשן, דער מלך פֿון יהודה, האָט
געלעבט נאָך דעם טויט פֿון יואָש דעם זון פֿון יהואָחזן, דעם מלך פֿון
ישׂראל, פֿופֿצן יאָר.

26 און די איבעריקע זאַכן וועגן אמציהו, די ערשטע אַזוי ווי די
לעצטע, זיי זײַנען שוין באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים פֿון יהודה און
ישׂראל. 27 און פֿון דער צײַט אָן וואָס אמציהו האָט זיך אָפּגעקערט
פֿון הינטער גאָט, האָט מען געבונטעוועט אַ בונט אויף אים אין
ירושלים; און ער איז אַנטלאָפֿן קיין לכיש, אָבער מע האָט
נאָכגעשיקט נאָך אים קיין לכיש, און מע האָט אים דאָרטן געטייט.
28 און מע האָט אים געבראַכט אויף פֿערד, און מע האָט אים
באַגראָבן לעבן זײַנע עלטערן אין דער שטאָט יהודה.

כו

1 און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון יהודה האָט גענומען עוזִיָהון,
וואָס איז געווען זעכצן יאָר אַלט, און זיי האָבן אים געמאַכט
פֿאַר אַ מלך אויף דעם אָרט פֿון זײַן פֿאָטער אמציהון.

2 ער האָט אַרומגעבויט אילות און האָט זי אומגעקערט צו יהודה,
נאָך דעם ווי דער מלך האָט געלייגט מיט זײַנע עלטערן.

3 זעכצן יאָר איז עוזִיָהו אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן מלך, און
צוויי און פֿופֿציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים. און דער
נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען יכָליה פֿון ירושלים.

4 און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון גאָט,
אַזוי ווי אַלץ וואָס זײַן פֿאָטער אמציהו האָט געטאָן. 5 און ער האָט
זיך אָפּגעלייגט אויף זוכן גאָט אין די טעג פֿון זכַריָהון, וואָס איז
געווען פֿאַרשטאַנדיק אין דער זעונג פֿון גאָט; און אין די טעג וואָס
ער האָט געזוכט יהוה האָט מיט אים גאָט באַגליקט.

6 און ער איז אַרויסגעגאַנגען און האָט מלחמה געהאַלטן מיט די
פּלישתּים, און האָט אײַנגעבראָכן די מויער פֿון גת, און די מויער פֿון

יבֿנה, און די מויער פֿון אַשדוד, און געבויט שטעט אַרום אַשדוד, און
צווישן די פּלישתּים. 7 און גאָט האָט אים געהאָלפֿן אַקעגן די
פּלישתּים, און אַקעגן די אַראַבער, וואָס זײַנען געזעסן אין גור-בעל,
און די מעונים. 8 און די עמונים האָבן געגעבן מתּנות צו עוזִיָהון; און
זײַן שם איז געגאַנגען ביז מע קומט קיין מִצרַיִם, וואָרום ער איז
געווען שטאַרק ביז גאָר. 9 און עוזִיָהו האָט געבויט טורעמס אין
ירושלים בײַם ווינקלטויער, און בײַם טויער פֿון טאָל, און בײַם עק,
און ער האָט זיי בעפֿעסטיקט. 10 און ער האָט געבויט טורעמס אין
דער מדבר, און האָט אויסגעהאַקט פֿיל ברונעמער, וואָרום ער האָט
געהאַט פֿיל פֿי אי אין דער נידערונג, אי אין דעם פֿלאַכלאַנד; [און ער
האָט געהאַט] אַקערלײַט און גערטעניריער אויף די בערג, און אין
כַּרמל, וואָרום ער איז געווען אַ ליבהאַבער פֿון ערד.

11 און עוזִיָהו האָט געהאַט אַ חיל פֿון קריגסלײַט וואָס זײַנען
אַרויסגעגאַנגען אויף מלחמה אין מחנות, לויט דעם מספּר פֿון זייער
ציילונג דורך דער האַנט פֿון יעִיאֵל דעם שרײַבער, און מעשׂיהו דעם
אויפֿזעער, אונטער דער האַנט פֿון חֲנַנְיָהון, איינעם פֿון די האַרן פֿון
מלך. 12 די גאַנצע צאָל פֿון די הויפּטן פֿון פֿאָטערהײַזער, די
העלדישע גיבורים, איז געווען צוויי טויזנט און זעקס הונדערט.
13 און אונטער זייער האַנט איז געווען אַ קריגס-חיל פֿון דרײַ
הונדערט טויזנט און זיבן טויזנט פֿון פֿינף הונדערט וואָס האָבן
געהאַלטן מלחמה מיט שטאַרקן כּוח, צו העלפֿן דעם מלך אַקעגן
דעם פֿײַנט. 14 און עוזִיָהו האָט צוגעגרייט פֿאַר זיי, פֿאַר דעם גאַנצן
חיל, שילדן, און שפּיזן, און קיווערס, און פּאַנצערס, און בויגנס, און
שלײַדערשטיינער. 15 און ער האָט געמאַכט אין ירושלים קונציקע
געשטעלן, אויסגעטראַכט פֿון אַ מייַנסטער, צו זײַן אויף די טורעמס
און אויף די שפּיצן, אויף צו שיסן מיט פֿײַלן און מיט גרויסע
שטיינער; און זײַן שם איז אַרויסגעגאַנגען ביז אין מרחקים, וואָרום
ער איז ווונדערלעך געהאָלפֿן געוואָרן, ביז ער איז געוואָרן שטאַרק.

16 אָבער ווי ער איז שטאַרק געוואָרן, האָט זײַן האַרץ זיך דערהויבן
ביז צום פֿאַרדאָרבן ווערן, און ער האָט געפֿעלשט אָן יהוה זײַן גאָט,
און ער איז אַרײַנגעגאַנגען אין היכל פֿון גאָט צו רייכערן אויף דעם
מזבח פֿאַר ווײַרויך. 17 איז אַרײַנגעגאַנגען נאָך אים עזריָהו דער כּהן,
און מיט אים אַכציק כּהנים פֿון גאָט, העלדישע יונגען, 18 און זיי
האָבן זיך געשטעלט פֿאַר דעם מלך עוזיהו, און זיי האָבן צו אים

געזאָגט: ניט פֿאַר דיר, עוזיהו, איז רייכערן צו גאָט, נאָר פֿאַר די
כּהנים, די קינדער פֿון אַהרן, וואָס זײַנען געהייליקט אויף צו רייכערן.
גיי אַרויס פֿון הייליקטום, וואָרום דו האָסט געפֿעלשט, און דאָס וועט
דיר ניט זײַן צום כּבֿוד בײַ גאָט דעם האַר. 19 האָט עוזיהו געצערנט;
און אין זײַן האַנט איז געווען אַ רייכערפֿאַן אויף צו רייכערן; און ווי
ער האָט געצערנט אויף די כּהנים, אַזוי האָט אַ צָרעת אויסגעבראָכן
אויף זײַן שטערן, פֿאַר די כּהנים אין גאָטס הויז, לעבן דעם מזבח
פֿאַר ווײַרויך. 20 און עזריָהו דער כּהן־גדול און אַלע כּהנים האָבן זיך
אומגעקוקט, ערשט ער איז מצורע אויף זײַן שטערן; האָבן זיי אים
אויף גיך אַוועקגענומען פֿון דאָרטן, און אויך ער האָט זיך געײַלט
אַרויסצוגיין, ווײַל גאָט האָט אים געפּלאָגט.

21 און דער מלך עוזיהו איז געווען מצורע ביז דעם טאָג פֿון זײַן
טויט; און ער איז געזעסן אין אַן אָפּגעזונדערטן הויז, אַ מצורע;
וואַרום ער איז אָפּגעשניטן געוואָרן פֿון גאָטס הויז. און זײַן זון יותם
איז געווען איבער דעם מלכס הויז; ער האָט געמישפּט דאָס פֿאָלק
פֿון לאַנד.

22 און די איבעריקע זאַכן וועגן עוזיהון, די ערשטע אַזוי ווי די
לעצטע, האָט באַשריבן ישעיָהו הנבֿיא דער זון פֿון אַמוצן.

23 און עוזיהו האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט אים
באַגראָבן בײַ זײַנע עלטערן אין דעם קבֿר-פֿעלד פֿון די מלכים,
וואָרום זיי האָבן געזאָגט: ער איז אַ מצורע. און זײַן זון יותם איז
געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.

כז

1 פֿינף און צוואַנציק יאָר איז יותם אַלט געווען, אַז ער איז
געוואָרן מלך, און זעכצן יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים.
און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען ירושה די טאָכטער פֿון
צדוקן.

2 און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון גאָט,
אַזוי ווי אַלץ וואָס זײַן פֿאָטער עוּזיָהו האָט געטאָן; נאָר ער איז ניט
אַרײַנגעגאַנגען אין היכל פֿון גאָט. אָבער דאָס פֿאָלק איז נאָך אַלץ
געווען פֿאַרדאָרבן.

3 ער האָט געבויט דעם אויבערשטן טויער פֿון גאָטס הויז, און אין
דער מויער פֿון עופֿל האָט ער פֿיל געבויט. 4 און ער האָט געבויט
שטעט אין די בערג פֿון יהודה, און אין די וועלדער האָט ער געבויט
פּאַלאַצן און טורעמס. 5 און ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט דעם
מלך פֿון די קינדער פֿון עמון, און האָט זיי איבערגעשטאַרקט, און די
קינדער פֿון עמון האָבן אים געגעבן אין יענעם יאָר הונדערט
צענטנער זילבער, און טויזנט כּור ווייץ, און גערשטן צען טויזנט.
דאָס אייגענע האָבן אים די קינדער פֿון עמון געבראַכט אויך אויפֿן
צווייטן יאָר און אויפֿן דריטן. 6 און יותם איז געוואָרן שטאַרק,
וואָרום ער האָט אויפֿגעפּאַסט זײַנע וועגן פֿאַר יהוה זײַן גאָט.

7 און די איבעריקע זאַכן וועגן יותמען, און אַלע זײַנע מלחמות, און
זײַנע פֿירונגען, זיי זײַנען באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים פֿון ישׂראל
און יהודה.

8 פֿינף און צוואַנציק יאָר איז ער אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן
מלך, און זעכצן יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים.

9. און יותם האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט אים
באַגראָבן אין דודס-שטאָט. און זײַן זון אָחז איז געוואָרן מלך אויף
זײַן אָרט.

כח

1 צוואַנציק יאָר איז אָחז אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן
מלך, און זעכצן יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים.

און ער האָט ניט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון
גאָט, אַזוי ווי זײַן פֿאָטער דוד. 2 נאָר איז געגאַנגען אין דעם וועג פֿון
די מלכים פֿון ישׂראל. און ער האָט אויך געמאַכט געגאָסענע בילדער
צו די בעל-געטער; 3 און ער האָט געריכערט אין דעם טאָל פֿון
בן-הנום, און האָט פֿאַרברענט זײַנע זין אין פֿײַער, אַזוי ווי די
אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער וואָס גאָט האָט פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר
די קינדער פֿון ישׂראל. 4 און ער האָט געשלאַכט און געריכערט אויף
די במות, און אויף די בערגלעך, און אונטער יעטווידער
צווײַגהאַפֿטיקן בוים. 5 און יהוה זײַן גאָט האָט אים געגעבן אין דער
האַנט פֿון דעם מלך פֿון ארם; און זיי האָבן אים געשלאָגן, און האָבן

געפֿאַנגענע פֿון אים אַ גרויס געפֿאַנגענשאַפֿט, און געבראַכט קיין
דרמשׂק. און אויך אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון ישׂראל איז ער
געגעבן געוואָרן, און ער האָט אים געשלאָגן אַ גרויסן שלאַק.
6 און פקח דער זון פֿון רמליַהון האָט אויסגעהרגעט אין יהודה
הונדערט און צוואַנציק טויזנט אין איין טאָג, אַלע העלדישע יונגען;
פֿאַר וואָס זיי האָבן פֿאַרלאָזן יהוה דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן.
7 און זכרי דעם גיבור פֿון אפֿרָיִם האָט געהרגעט מעשׂיהו דעם
זון פֿון מלך, און עזריקם דעם פֿירשט פֿון הויז, און אלקָנה דעם
שני-למלך. 8 און די קינדער פֿון ישׂראל האָבן געפֿאַנגען פֿון זייערע
ברידער צוויי הונדערט טויזנט ווײַבער, זין, און טעכטער, און אויך
פֿיל זאַקרויב האָבן זיי גערויבט פֿון זיי, און געבראַכט דעם זאַקרויב
קיין שומרון.

9 און דאָרטן איז געווען אַ נבֿיא פֿון גאָט וואָס זײַן נאָמען איס געווען
עודד; איז ער אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן דעם חיל וואָס איז געקומען
קיין שומרון. און ער האָט צו זיי געזאָגט: זעט, פֿון וועגן דעם
גרימצאָרן פֿון יהוה דעם גאָט פֿון אײַערע עלטערן אויף יהודה האָט
ער זיי געגעבן אין אײַער האַנט, אָבער איר האָט זיי געהרגעט מיט אַ
צאָרן וואָס גרייכט צום הימעל. 10 און אַצונד ווילט איר די קינדער
פֿון יהודה און ירושלים באַצווינגען פֿאַר קנעכט און פֿאַר דינסטן צו
אײַך. זײַנען דען ניטאָ אַפֿילו בײַ אײַך אַליין פֿאַרשולדיקונגען אַקעגן
גאָט אײַער האַר? 11 דרום הערט מיך צו אַצונד, און קערט אום די
געפֿאַנגענשאַפֿט וואָס איר האָט געפֿאַנגען פֿון אײַערע ברידער,
וואָרום דער גרימצאָרן פֿון גאָט איז אויף אײַך.

12 האָבן עטלעכע פֿון די הויפּטלײַט פֿון די קינדער פֿון אפֿרַיִם,
עזריהו דער זון פֿון יהוחננען, ברכיָהו דער זון פֿון משלמותן, און
יחזקיָהו דער זון פֿון שלומען, און אמשׂאָ דער זון פֿון חדלין, זיך
אויפֿגעשטעלט אַקעגן די וואָס זײַנען געקומען פֿון דער מלחמה.
13 און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: איר זאָלט ניט ברענגען אַהער די
געפֿאַנגענע, וואָרום אַ פֿאַרשולדיקונג אַקעגן גאָט ווילט איר ברענגען
אויף אונדז, נאָך צוצולייגן צו אונדזערע זינד און צו אונדזערע
פֿאַרשולדיקונג; וואָרום גרויס איז אונדזער פֿאַרשולדיקונג און אַ
גרימצאָרן איז אויף ישׂראל.

14 האָבן די באַוואָפֿנטע אַוועקגעלאָזט די געפֿאַנגענע און דעם
רויב, פֿאַר די פֿירשטן און דער גאַנצער אײַנזאַמלונג. 15 און די
מענער וואָס זײַנען אָנגערופֿן געוואָרן מיט די נעמען, זײַנען
אויפֿגעשטאַנען, און האָבן גענומען די געפֿאַנגענע, און אַלע זייערע
נאַקעטע האָבן זיי באַקליידט פֿון דעם זאַקרויב; און אַז זיי האָבן זיי
באַקליידט און זיי באַשוכט, און זיי געגעבן עסן און טרינקען, און זיי
באַזאַלבט, האָבן זיי אַלע זייערע שוואַכע אַוועקגעפֿירט אויף אייזלען,
און זיי געבראַכט קיין יריחו דער שטאָט פֿון טייטלבוימער, צו זייערע
ברידער, און האָבן זיך אומגעקערט קיין שומרון.

16 אין יענער צײַט האָט דער מלך אָחז געשיקט צו די מלכים פֿון
אשור, זיי זאָלן אים העלפֿן. 17 וואָרום די אדומים זײַנען ווידער
געקומען, און האָבן געשלאָגן יהודה און געפֿאַנגען געפֿאַנגענע.
18 און די פּלשתּים האָבן זיך צעשפּרייט אין די שטעט פֿון דער
נידערונג, און פֿון דרום יהודה, און זיי האָבן באַצוווּנגען בית-שמש,
און אילון, און גדרות, און שׂוכו מיט אירע טעכטערשטעט, און תּמנה
מיט אירע טעכטערשטעט, און גמזו מיט אירע טעכטערשטעט; און
זיי האָבן זיך דאָרטן באַזעצט. 19 וואָרום גאָט האָט געמאַכט
אונטערטעניק יהודה פֿון וועגן אָחז דעם מלך פֿון ישׂראל, ווײַל ער
האָט געווילדעוועט אין יהודה און געפֿעלשט אַ פֿעלשונג אָן גאָט.
20 און תּלגת-פּלנסר, דער מלך פֿון אשור, איז געקומען אויף אים,
און האָט אים געדריקט און אים ניט געשטאַרקט. 21 וואָרום אָחז
האָט אויסגעליידיקט דאָס הויז פֿון גאָט, און דאָס הויז פֿון דעם מלך
און די פֿירשטן, און אַוועקגעגעבן דעם מלך פֿון אשור, אָבער עס
האָט אים ניט געהאָלפֿן.

22 און אין דער צײַט וואָס אים האָט צוגעדריקט האָט ער נאָך מער
געפֿעלשט אָן גאָט, דער דאָזיקער מלך אָחז. 23 און ער האָט
געשלאַכט צו די געטער פֿון דרמשׂק וואָס האָט אים געשלאָגן, און
ער האָט געזאָגט: ווײַל די געטער פֿון די מלכים פֿון ארם העלפֿן זיי,
דרום וועל איך שלאַכטן צו זיי, אַז זיי זאָלן מיך העלפֿן. און זיי זײַנען
געווען אַ שטרויכלונג פֿאַר אים און פֿאַר גאַנץ ישׂראל. 24 און אָחז
האָט אײַנגעזאַמלט די כּלים פֿון גאָטס הויז און פֿאַרשלאָגן די טירן
פֿון גאָטס הויז, און זיך געמאַכט מזבחות אויף יעטוועדער ווינקל אין
ירושלים. 25 און אין יעטוועדער שטאָט פֿון יהודה האָט ער געמאַכט

במות אויף צו רייכערן צו פֿרעמדע געטער, און האָט דערצערנט יהוה
דעם גאָט פֿון זײַנע עלטערן.

26 און די איבעריקע זאַכן ווענגן אים, און אַלע זײַנע פֿירונגען, די
ערשטע אַזוי ווי די לעצטע, זיי זײַנען באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים
פֿון יהודה און ישׂראל.

27 און אָחז האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט אים
באַגראָבן אין שטאָט, אין ירושלים; וואָרום מע האָט אים ניט
געבראַכט אין די קבֿרים פֿון די מלכים פֿון ישׂראל. און זײַן זון
יחזקיהו איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.

כט

1 יחזקיהו איז געוואָרן מלך צו פֿינף און צוואַנציק יאָר, און
נײַן און צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים. און
דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען אבֿיה די טאָכטער פֿון זכריהון.

2 און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון גאָט,
אַזוי ווי אַלץ וואָס זײַן פֿאָטער דוד האָט געטאָן. 3 ער האָט אין
ערשטן יאָר פֿון זײַן מלוכה, אין ערשטן חודש, געעפֿענט די טירן פֿון
גאָטס הויז, און זיי פֿאַרריכט. 4 און ער האָט געבראַכט די כּהנים און
די לוִיִים, און האָט זיי אײַנגעזאַמעלט אויף דעם ברייטן פּלאַץ אין
מזרח. 5 און ער האָט צו זיי געזאָגט: הערט מיך צו, לוִיִים, הייליקט
אײַך אַצונד, און הייליקט דאָס הויז פֿון יהוה דעם גאָט פֿון אײַערע
עלטערן, און טראָגט אַרויס די אומרייניקייט פֿון הייליקטום. 6 וואָרום
אונדזערע עלטערן האָבן געפֿעלשט, און האָבן געטאָן וואָס איז
שלעכט אין די אויגן פֿון יהוה אונדזער גאָט, און האָבן אים
פֿאַרלאָזן, און אַוועקגעדרייט זייער פָּנים פֿון גאָטס משכּן, און
צוגעקערט דעם רוקן. 7 זיי האָבן אויך פֿאַרשלאָסן די טיר פֿון
פֿאָדערהויז, און פֿאַרלאָשן די ליכט, און קיין ווײַרויך האָבן זיי ניט
גערייכערט, און קיין בראַנדאָפּפֿער האָבן זיי ניט אויפֿגעבראַכט אין
הייליקטום צום גאָט פֿון ישׂראל. 8 און דער צאָרן פֿון גאָט איז געווען
אויף יהודה און ירושָלַיִם, און ער האָט זיי געמאַכט פֿאַר אַ גרויל,
פֿאַר אַ שרעק, און פֿאַר אַ שמוצערונג, אַזוי ווי איר זעט מיט אײַערע
אויגן. 9 און אָט זײַנען אונדזערע עלטערן געפֿאַלן דורכן שווערד, און
אונדזערע זין, און אונדזערע טעכטער, און אונדזערע ווײַבער, זײַנען

אין געפֿאַנגענשאַפֿט איבער דעם. 10 אַצונד איז אין מײַן האַרצן צו
שליסן אַ בונד צו יהוה דעם גאָט פֿון ישׂראל, כּדי זײַן גרימצאָרן זאָל
זיך אָפּקערן פֿון אונדז. 11 מײַנע קינדער איר זאָלט אַצונד ניט זײַן
אָפּגעלאָזט, וואָרום אײַך האָט גאָט אויסדערוויילט צו שטיין פֿאַר
אים, אים צו באַדינען, און זײַן צו אים דינער און רייכערן.

12 זײַנען אויפֿגעשטאַנען די לוִיִם: מחת דער זון פֿון עמשׂין, און
יואל דער זון פֿון עמשׂין, און יואל דער זון פֿון עזריהון, פֿון די
קינדער פֿון די קהתים; און פֿון די קינדער פֿון מרָרי, קיש דער זון פֿון
עבֿדין, און עזריהו דער זון פֿון יהללאלן; און פֿון די גרשונים, יואָח
דער זון פֿון זמהן, און עדן דער זון פֿון יואָחן; 13 און פֿון די קינדער
פֿון אליצָפֿן, שמרי, און יעִיעל; און פֿון די קינדער פֿון אָסף, זכריהו,
און מתּניהו; 14 און פֿון די קינדער פֿון הימן, יחִיאל, און שמעי; און
פֿון די קינדער פֿון ידותון, שמעיה, און עוזִיאל. 15 און זיי האָבן
אײַנגעזאַמלט זייערע ברידער, און זיי האָבן זיך געהייליקט, און זײַנען
געקומען אַזוי ווי דעם מלכס באַפֿעל לויט די ווערטער פֿון גאָט, צו
רייניקן דאָס הויז פֿון גאָט. 16 און די כּהנים זײַנען אַרײַנגעגאַנגען
אינעווייניק אין הויז פֿון גאָט, צו רייניקן, און זיי האָבן
אַרויסגעטראָגן די גאַנצע טומאה וואָס זיי האָבן געפֿונען אין דעם
טעמפּל פֿון גאָט, אין הויף פֿון גאָטס הויז; און די לוִיִם האָבן עס
צוגענומען אַרויסצוטראָגן דרויסן צום טײַך קדרון. 17 און זיי האָבן
אָנגעהויבן הייליקן אין ערשטן טאָג פֿון ערשטן חודש, און אין אַכטן
טאָג פֿון חודש זײַנען זיי געקומען אין דעם פֿאָדערהויז פֿון גאָט; און
זיי האָבן געהייליקט דאָס הויז פֿון גאָט אין אַכט טעג; און אין
זעכצנטן טאָג פֿון ערשטן חודש האָבן זיי געענדיקט. 18 און זיי זײַנען
אַרײַנגעגאַנגען אינעווייניק [אין פּאַלאַץ] צום מלך חזקיהו, און האָבן
געזאָגט: מיר האָבן גערייניקט דאָס גאַנצע הויז פֿון גאָט, און דעם
מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער און אַלע זײַנע כּלים, און דעם טיש פֿאַר
דער אויסלייגונג [פֿון ברויט] און אַלע זײַנע כּלים. 19 און אַלע כּלים
וואָס דער מלך אָחז האָט אַוועקגעוואָרפֿן אין זײַן מלוכה, ווען ער
האָט געפֿעלשט, האָבן מיר צורעכטגעמאַכט און געהייליקט, און אָן
זײַנען זיי פֿאַר דעם מזבח פֿון גאָט.

20 האָט זיך געפֿעדערט דער מלך יחזקיהו, און ער האָט
אײַנגעזאַמלט אַלע האַרן פֿון שטאָט, און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
גאָטס הויז. 21 און מע האָט געבראַכט זיבן אָקסן, און זיבן ווידערס,

און זיבן שעפּסן, און זיבן ציגנבעק, פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער פֿאָר דער
מלוכה, און פֿאַר דעם הייליקטום, און פֿאַר יהודה. און ער האָט
געהייסן די קינדער פֿון אַהרן, די כּהנים, זיי אויפֿברענגען אויף דעם
מזבח פֿון גאָט. 22 און זיי האָבן געשאָכטן די רינדער, און די כּהנים
האָבן צוגענומען דאָס בלוט, און געשפּרענגט אויפֿן מזבח; און זיי
האָבן געשאָכטן די שעפּסן, און געשפּרענגט דאָס בלוט אויפֿן מזבח.
23 און מע האָט גענענט די בעק פֿון זינדאָפּפֿער פֿאַר דעם מלך און
דער אײַנזאַמלונג, און זיי האָבן אָנגעלענט אויף זיי זייערע הענט.
24 און די כּהנים האָבן זיי געשאָכטן, און האָבן אַרויפֿגעטאָן זייער
בלוט פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער אויפֿן מזבח, כּדי מכפּר צו זײַן אויף גאַנץ
ישׂראל; וואָרום דער מלך האָט אָנגעזאָגט אַז פֿאַר גאַנץ ישׂראל זאָל
זײַן דאָס בראַנדאָפּפֿער און דאָס זינדאָפּפֿער.

25 און ער האָט געשטעלט די לְוִיִים אין גאָטס הויז מיט צימבלען,
מיט גיטאַרן, און מיט האַרפֿן, לויט דעם באַפֿעל פֿון דודן, און גָד
דעם מלכס זעער, און נתן דעם נבֿיא; וואָרום דער באַפֿעל איז געווען
פֿון גאָט דורך זײַנע נבֿיאִים. 26 און די לְוִיִים זײַנען געשטאַנען מיט
די כּלי־זמר פֿון דודן, און די כּהנים מיט טרומייטן. 27 און חזקיהו
האָט געהייסן אויפֿברענגען דאָס בראַנדאָפּפֿער אויפֿן מזבח, און בעת
דאָס בראַנדאָפּפֿער האָט זיך אָנגעהויבן, האָט זיך אָנגעהויבן דאָס
געזאַנג פֿון גאָט מיט די טרומייטן, און אין איינעם מיט די כּלי־זמר
פֿון דוד דעם מלך פֿון ישׂראל. 28 און די גאַנצע אײַנזאַמלונג האָט
זיך געבוקט, און די זינגערס האָבן געזונגען, און די טרומייטן
האָבן געטרומייטערט – דאָס אַלץ האָט אָנגעהאַלטן ביז דאָס
בראַנדאָפּפֿער האָט זיך געענדיקט.

29 און ווי מע האָט געענדיקט אויפֿברענגען, האָט דער מלך און אַלע
וואָס האָבן זיך געפֿונען מיט אים, געקניט און זיך געבוקט.
30 און דער מלך יחזקיהו און די האַרן האָבן געהייסן די לְוִיִים לויבן
גאָט אין די ווערטער פֿון דודן און אסף דעם זעער, און זיי האָבן
געלויבט מיט שׂמחה, און האָבן זיך גענײַגט און זיך געבוקט.

31 און יחזקיהו האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט: אַצונד האָט
איר דערפֿילט אײַער האַנט צו גאָט; גענענט, און ברענגט
שלאַכטאָפּפֿער און דאַנקאָפּפֿער אין הויז פֿון גאָט. און די
אײַנזאַמלונג האָט געבראַכט שלאַכטאָפּפֿער און דאַנקאָפּפֿער,

און איטלעכער וואָס זײַן האַרץ איז געווען ווילִיק – בראַנדאָפּפֿער.
32 און די צאָל פֿון די בראַנדאָפּפֿער וואָס די איַינזאַמלונג האָט
געבראַכט, איז געווען זיבעציק רינדער, הונדערט ווידערס, צוויי
הונדערט שעפּסן; די אַלע פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער צו גאָט. 33 און די
געהײליקטע זײַנען געווען זעקס הונדערט רינדער, און דרײַ טויזנט
שאַף. 34 אָבער די כּהנים זײַנען געווען צו ווייניק, און זיי האָבן ניט
געקענט אָפּשינדן אַלע בראַנדאָפּפֿער; האָבן זייערע ברידער די לוִיִים
זיי אונטערגעהאָלפֿן ביז די אַרבעט איז געווען געענדיקט, און ביז די
כּהנים האָבן זיך געהײליקט; וואָרום די לוִיִים זײַנען געווען
רעכטפֿאַרטיקער אין האַרצן זיך צו הייליקן פֿון די כּהנים.

35 און אויך בראַנדאָפּפֿער זײַנען געווען לרובֿ, מיט פֿעטס פֿון
פֿרידאָפּפֿער, און מיט גיסאָפּפֿער צו די בראַנדאָפּפֿער.

אַזוי איז אײַנגעשטעלט געוואָרן דער דינסט פֿון גאָטס הויז. 36 און
יחזקיהו און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן זיך געפֿרייט איבער דעם וואָס
גאָט האָט אָנגעברייט פֿאַר דעם פֿאָלק, וואָרום די זאַך איז געשען
פּלוצלינג.

ל 1 און יחזקיהו האָט געשיקט צו גאַנץ ישׂראל און יהודה, און ער
האָט אויך געשריבן בריוו צו אפֿרים און מנשה, צו קומען אין
הויז פֿון גאָט אין ירושלים צו מאַכן דעם קרבן-פּסח צו יהוה דעם
גאָט פֿון ישׂראל. 2 און דער מלך און זײַנע האַרן און די גאַנצע עדה
אין ירושלים האָבן זיך באַקלערט צו מאַכן דעם קרבן-פּסח אין
צווייטן חודש. 3 וואָרום זיי האָבן אים ניט געקענט מאַכן אין יענער
צײַט, ווײַל ניט גענוג כּהנים האָבן זיך געהאַט געהײליקט, און דאָס
פֿאָלק איז ניט געווען אײַנגעזאַמלט אין ירושלים. 4 און די זאַך איז
געווען גלײַך אין די אויגן פֿון מלך, און אין די אויגן פֿון דער גאַנצער
עדה. 5 און זיי האָבן באַשטימט די זאַך, אַרויסצולאָזן אַן אויסרוף אין
גאַנץ ישׂראל, פֿון באר-שבֿע און ביז דָן, צו קומען מאַכן קרבן-פּסח צו
יהוה דעם גאָט פֿון ישׂראל אין ירושלים; וואָרום מע האָט אים שוין
פֿון לאַנג ניט געהאַט געמאַכט אַזוי ווי עס שטייט געשריבן.

6 און די לויפֿערס זײַנען געגאַנגען מיט בריוו פֿון דער האַנט פֿון מלך
און זײַנע האַרן, דורך גאַנץ ישׂראל און יהודה, און לויט דעם באַפֿעל

פֿון דעם מלך, אַזוי צו זאָגן: קינדער פֿון ישׂראל, קערט אײַך אום צו
יהוה דעם גאָט פֿון אַבֿרהם, יצחק, און ישׂראל, כּדי ער זאָל זיך
אומקערן צו די אַנטרונענע וואָס זײַנען אײַך געבליבן פֿון דער האַנט
פֿון די מלכים פֿון אשור. 7 און איר זאָלט ניט זײַן ווי אײַערע
פֿאָטערס, און אַזוי ווי אײַערע ברידער, וואָס האָבן געפֿעלשט אָן
יהוה דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן, און ער האָט זיי געמאַכט פֿאַר אַ
בייזוווּנדער, אַזוי ווי איר זעט. 8 אצונד, זאָלט איר ניט האַרט מאַכן
אײַער נאַקן אַזוי ווי אײַערע עלטערן; גיט די האַנט צו גאָט, און
קומט אין זײַן הייליקטום וואָס ער האָט געהייליקט אויף אייביק, און
דינט יהוה אײַער גאָט, כּדי זײַן גרימצאָרן זאָל זיך אָפּקערן פֿון אײַך.
9 וואָרום אַז איר וועט זיך אומקערן צו גאָט, וועלן אײַערע ברידער
און אײַערע זין קריגן דערבאַרימונג בײַ זייערע פֿאַנגערס, און זיך
אומקערן צו דעם דאָזיקן לאַנד, וואָרום דערבאַרימדיק און
לײַטזעליק איז יהוה אײַער גאָט, און ער וועט ניט אָפּקערן דעם פּנים
פֿון אײַך, אַז איר וועט זיך אומקערן צו אים.

10 און די לויפֿערס זײַנען געגאַנגען פֿון שטאָט דורך לאַנד אפֿרים און
מנשה, און ביז זבֿוּלון; אָבער מע האָט געלאַכט פֿון זיי און געשפּעט
פֿון זיי. 11. נאָר טייל פֿון אָשר און מנשה און זבֿוּלון זײַנען געוואָרן
אונטערטעניק, און זײַנען געקומען קיין ירושלים. 12 אויך אין יהודה
איז געווען די האַנט פֿון גאָט צו געבן איין האַרץ צו טאָן דעם באַפֿעל
פֿון דעם מלך און האַרן, לויט דעם וואָרט פֿון גאָט.

13 און עס האָבן זיך אויפֿגעקליבן אין ירושלים אַ סך פֿאָלק צו מאַכן
דעם יום־טובֿ פֿון מצות אין צווייטן חודש – זייער אַ גרויסע
אײַנזאַמלונג. 14 און זיי זײַנען אויפֿגעשטאַנען און האָבן אָפּגעטאָן די
מזבחות וואָס אין ירושלים, און אַלע רייכערערטער האָבן זיי
אָפּגעטאָן און אַרײַנגעוואָרפֿן אין טײַך קדרון. 15 און זיי האָבן
געשאָכטן דעם קרבן־פּסח אין פֿערצנטן טאָג פֿון צווייטן חודש; און
די כּהנים און די לוִיִים האָבן זיך געשעמט, און זיי האָבן זיך
געהייליקט, און געבראַכט בראַנדאָפּפֿער אין הויז פֿון גאָט. 16 און זיי
זײַנען געשטאַנען אויף זייער אָרט, אַזוי ווי זייער דין, לויט דער תּורה
פֿון משה דעם געטלעכן מאַן; די כּהנים האָבן געשפּרענגט דאָס בלוט
פֿון דער האַנט פֿון די לוִיִים. 17 וואָרום אַ סך זײַנען געווען אין דער
אײַנזאַמלונג וואָס האָבן זיך ניט געהייליקט; דרום זײַנען די לוִיִים
געווען איבער דער שעכטונג פֿון דעם קרבן־פּסח פֿאַר איטלעכן וואָס

איז ניט ריין, כּדי צו הייליקן צו גאָט. 18 ווײַל דאָס רובֿ פֿון דעם
פֿאָלק, צומייינסט פֿון אפֿרים און מנשה, יִשׂשׂכר און זבֿולון, האָבן זיך
ניט גערייניקט; נאָר זיי האָבן געגעסן דעם קרבן-פּסח ניט ווי עס
שטייט געשריבן, ווײַל יחזקיהו האָט מתפּלל געווען אויף זיי, אַזוי צו
זאָגן: גאָט דער גוטער זאָל מכפּר זײַן אויף 19 איטלעכן וואָס האָט
געקערט זײַן האַרץ צו זוכן גאָט יהוה, דעם גאָט פֿון זײַנע עלטערן,
הגם ניט לויט דער ריינקייט וואָס מע דאַרף בײַ הייליקייט.
20 און גאָט האָט צוגעהערט יחזקיהו, און ער האָט פֿאַרשוינט דאָס
פֿאָלק.

21 און די קינדער פֿון ישׂראל וואָס האָבן זיך געפֿונען אין ירושלים,
האָבן געמאַכט דעם יום־טובֿ פֿון מצות זיבן טעג מיט גרויס שׂמחה;
און די לוִיִם און די כּהנים האָבן געלויבט גאָט טאָג אין טאָג, מיט
שטאַרקע כּלי־זמר צו גאָט. 22 און יחזקיהו האָט גערעדט צום האַרצן
פֿון די לוִיִם וואָס זײַנען געווען ווילפֿאַרשטאַנדיק וועגן גאָט. און זיי
האָבן געגעסן די זיבן טעג פֿון יום־טובֿ, שלאַכטנדיק שלאַכטאָפּפֿער,
און דאַנקאָפּפֿער יהוה דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן.

23 און די גאַנצע אײַנזאַמלונג האָט זיך באַקלערט צו מאַכן נאָך
אַנדערע זיבן טעג; און זיי האָבן געמאַכט זיבן טעג אַ שׂמחה.
24 וואָרום דער מלך יחזקיהו האָט מנדבֿ געווען פֿאַר דער
אײַנזאַמלונג טויזנט אָקסן און זיבן טויזנט שאָף, און די האַרן האָבן
מנדבֿ געווען פֿאַר דער אײַנזאַמלונג טויזנט אָקסן און צען טויזנט
שאָף, און פֿיל כּהנים האָבן זיך געהייליקט. 25 און די גאַנצע
אײַנזאַמלונג פֿון יהודה, און די כּהנים און די לוִיִם, און די גאַנצע
אײַנזאַמלונג וואָס איז געקומען פֿון ישׂראל, און די פֿרעמדע וואָס
זײַנען געקומען פֿון לאַנד ישׂראל, אָדער וואָס זײַנען געזעסן אין
יהודה, האָבן זיך געפֿרייט. 26 און עס איז געווען אַ גרויסע שׂמחה
אין ירושלים, וואָרום פֿון די טעג פֿון שלמה דעם זון פֿון דוד, דעם
מלך פֿון ישׂראל, איז אַזוי-וואָס ניט געווען אין ירושלים. 27 און די
כּהנים און די לעוִיִים זײַנען אויפֿגעשטאַנען און האָבן געבענטשט
דאָס פֿאָלק, און זייער קול איז צוגעהערט געוואָרן, און זייער תּפֿילה
איז געקומען צו זײַן הייליקער ווינונג, אין הימל.

לא

1 און אַז מע האָט דאָס אַלץ געענדיקט, זײַנען
אַרויסגעגאַנגען אַלע ישׂראל וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען,
צו די שטעט פֿון יהודה, און זיי האָבן צעבראָכן די זײַלשטיינער, און
אָפּגעהאַקט די געצנביימער, און אײַנגעוואָרפֿן די במות און די
מזבחות, פֿון גאַנץ יהודה און בנימין, און אין אפֿרים און מנשה, ביז
צום פֿאַרלענדן. און אַלע קינדער פֿון ישׂראל האָבן זיך אומגעקערט
איטלעכער צו זײַן אייגנטום אין זייערע שטעט.

2 און יחזקיהו האָט באַשטימט די אָפּטיילונג פֿון די כּהנים און די
לוִיִם לויט זייערע אָפּטיילונגען, איטלעכן ווי נאָך זײַן דינסט, סײַ די
כּהנים סײַ די לוִיִם. פֿאַר בראַנדאָפּפֿער, און פֿאַר פֿרידאָפּפֿער, אויף
צו דינען, און צו דאַנקען און לויבן אין די טויערן פֿון גאָטס לאַגערן;
3 און דעם מלכס צושטײַער פֿון זײַן פֿאַרמעג פֿאַר די בראַנדאָפּפֿער –
פֿאַר די בראַנדאָפּפֿער פֿון אין דער פֿרי און פֿון אָוונט, און די
בראַנדאָפּפֿער פֿון די שבתים, און פֿון ראש־חודש, און פֿון די
יום־טובֿים, אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּורה פֿון גאָט.
4 און ער האָט אָנגעזאָגט דעם פֿאָלק, די באַוווינער פֿון ירושלים, צו
געבן דעם טייל פֿון די כּהנים און די לוִיִם, כּדי זיי זאָלן זיך האַלטן
אָן דער תּורה פֿון גאָט. 5 און ווי דאָס וואָרט איז פֿאַרשפּרייט
געוואָרן, אַזוי האָבן די קינדער פֿון ישׂראל געבראַכט פֿיל ערשטע פֿון
תּבֿואה, ווײַן, און אייל, און האָניק, און אַלערליי אײַנקום פֿון פֿעלד,
און מעשׂר פֿון אַלצדינג האָבן זיי געבראַכט לרובֿ. 6 און די קינדער
פֿון ישׂראל און יהודה וואָס זײַנען געזעסן אין די שטעט פֿון יהודה,
זיי אויך האָבן געבראַכט מעשׂר פֿון רינדער און שאָף, און מעשׂר פֿון
די הייליקע גאָבן וואָס זײַנען געהייליקט געוואָרן צו יהוה זייער גאָט;
און זיי האָבן אָנגעלייגט הויפֿנס־הויפֿנסווײַז. 7 אין דריטן חודש האָט
מען אָנגעהויבן לייגן דעם גרונט פֿון די הויפֿנס, און אין זיבעטן חודש
האָט מען געענדיקט. 8 זײַנען געקומען יחזקיהו און די האַרן, און זיי
האָבן באַקוקט די הויפֿנס, און האָבן געבענטשט גאָט און זײַן פֿאָלק
ישׂראל. 9 און יחזקיהו האָט געפֿרעגט די כּהנים און די לוִיִם וועגן די
הויפֿנס. 10 האָט אים געענטפֿערט עזריהו דער כּהן־גדול פֿון דעם
הויז פֿון צדוק, און האָט געזאָגט: זינט מע האָט אָנגעהויבן ברענגען
די אָפּשיידונג אין הויז פֿון גאָט, האָבן מיר געגעסן צו זאַט, און נאָך
איבערגעלאָזט פֿיל; וואָרום גאָט האָט געבענטשט זײַן פֿאָלק; און
וואָס איז איבערגעבליבן איז די דאָזיקע הורבע.

11 האָט יחזקיהו געהייסן צוגרייטן קאַמערן אין גאָטס הויז, און מע
האָט צוגעגרייט. 12 און מע האָט ערלעך אַרײַנגעבראַכט די
אָפּשיידונג, און דעם מעשׂר, און די הייליקע גאָבן; און דער אָנפֿירער
איבער זיי איז געווען כּנניהו דער לוי, און זײַן ברודער שמעי, דער
צווייטער. 13 און יחיִאל, און עזזיָהו, און נחת, און עשׂהאל, און
ירימות, און יוזבֿד, און אליאל, און יסמכיהו, און מחת, און בניהו,
זײַנען געווען אויפֿזעערס אונטער דער האַנט פֿון כּניהון און זײַן
ברודער שמעין, לויט דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך יחזקיהו און עזריהו
דעם פֿירשט פֿון גאָטס הויז. 14 און קורא דער זון פֿון ימנהן, דער
לֵוִי, דער טויערמאַן אין מזרח, איז געווען איבער די נדבֿות צו גאָט,
אויף פֿאַנאַנדערצוטיילן די אָפּשיידונג פֿון גאָט און די גאָר הייליקע
גאָבן. 15 און אונטער אים איז געווען עדן, און מנימין, און ישוע, און
שמעיהו, אַמריהו, און שכניהו, און די שטעט פֿון די כּהנים, כּדי
ערלעך צו געבן צו זייערע ברידער לויט די אָפּטיילונגען, אַזוי דעם
גרויסן אַזוי דעם קליינעם.- 16 אַחוץ צו די וואָס זײַנען געווען
פֿאַרצייכנט פֿון מאַנספּאַרשוינען, פֿון דרײַ יאָר אַלט און העכער, אַלע
וואָס קומען אין הויז פֿון גאָט לויט דעם טאָגטעגלעכן באַדאַרף צו
זייער דינסט אויף זייערע וואַכן לויט זייערע אָפּטיילונגען. 17 און די
פֿאַרצייכעניש פֿון די כּהנים לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, און פֿון די
לוִיִים, פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, איז געווען לויט זייערע
וואַכן אין זייערע אָפּטיילונגען – 18 און צו די וואָס זײַנען געווען
פֿאַרצייכנט פֿון אַלע זייערע קליינע קינדער, זייערע ווײַבער, און
זייערע זין, און זייערע טעכטער – צו דער גאַנצער עדה; וואָרום אין
זייער ערלעכקייט האָבן זיי זיך געהייליקט צום הייליקן דינסט.
19 און פֿאַר די קינדער פֿון אַהרן, די כּהנים, אין די אָפֿענע פֿעלדער
פֿון זייערע שטעט, זײַנען געווען אין איטלעכער שטאָט מענטשן וואָס
זײַנען געווען אָנגערופֿן מיט די נעמען, צו געבן חלקים צו אַלע
מאַנספּאַרשוינען צווישן די כּהנים, און צו אַלע וואָס זײַנען געווען
פֿאַרצייכנט צווישן די לוִיִים.

20 און אַזוי האָט יחזקיהו געטאָן אין גאַנץ יהודה. און ער האָט
געטאָן וואָס איז גוט און רעכטפֿאַרטיק און וואָרהאַפֿטיק פֿאַר יהוה
זײַן גאָט. 21 און אין איטלעכער זאַך וואָס ער האָט אָנגעהויבן אין
דעם דינסט פֿון גאָטס הויז, און אין דער תּורה און אין דעם געבאָט,
כּדי צו זוכן זײַן גאָט, האָט ער מיט זײַן גאַנצן האַרצן געאַרבעט, און
האָט באַגליקט.

לב

1 נאָך די דאָזיקע געשעענישן און טרײַשאַפֿט, איז געקומען
סנחריבֿ דער מלך פֿון אשור, און ער איז אַרײַן אין יהודה, און
האָט געלעגערט אויף די באַפֿעסטיקטע שטעט, און ער האָט זיי
געוואָלט אײַנברעכן פֿאַר זיך. 2 און ווי יחזקיהו האָט געזען אַז
סנחריבֿ איז געקומען, און זײַן פּנים איז אויף מלחמה אַקעגן
ירושלים. 3 האָט ער אַן עצה געהאַלטן מיט זײַנע האַרן און זײַנע
גיבורים וועגן פֿאַרשטאָפּן די וואַסערן פֿון די קוואַלן וואָס אויסן
שטאָט; און זיי האָבן אים געהאָלפֿן. 4 און עס האָבן זיך
אײַנגעזאַמלט פֿיל פֿאָלק, און זיי האָבן פֿאַרשטאָפּט אַלע קוואַלן, און
דעם טײַך וואָס פֿליסט דורכן מיטן לאַנד, אַזוי צו זאָגן: נאַכסאָל זאָלן
די מלכים פֿון אשור קומען און געפֿינען אַ סך וואַסער? 5 און ער
האָט זיך געשטאַרקט, און האָט פֿאַרבויט די גאַנצע אײַנגעבראָכענע
מויער, און זי אַרויפֿגעבראַכט ביז די טורעמס, און נאָך אַן אַנדער
מויער דערויסן; און ער האָט באַפֿעסטיקט מלוא אין דודס-שטאָט,
און ער האָט געמאַכט וואַפֿן לרובֿ און שילדן. 6 און ער האָט געמאַכט
הויפּטלײַט פֿון מלחמה איבערן פֿאָלק, און האָט זיי אײַנגעזאַמלט צו
זיך אויפֿן ברייטן פּלאַץ בײַם שטאָט-טויער, און ער האָט גערעדט צו
זייער האַרצן, אַזוי צו זאָגן: 7 זײַט שטאַרק און פֿעסט; איר זאָלט ניט
מורא האָבן און ניט אַנגסטן פֿאַר דעם מלך פֿון אשור, און פֿאַר דעם
גאַנצן המון וואָס מיט אים, וואָרום מיט אונדז איז אַ גרעסערער ווי
מיט אים. 8 מיט אים איז אַן אָרעם פֿון פֿלייש, און מיט אונדז איז
יהוה אונדזער גאָט, אונדז צו העלפֿן פֿון צו פֿירן אונדזערע מלחמות.
און דאָס פֿאָלק האָט זיך פֿאַרלאָזט אויף די ווערטער פֿון יחזקיהו
דעם מלך פֿון יהודה.

9 נאָכדעם האָט סנחריבֿ דער מלך פֿון אשור געשיקט זײַנע קנעכט
קיין ירושלים – און ער איז געווען בײַ לכיש, און זײַן גאַנצע ממשלה
מיט אים – צו יחזקיהו דעם מלך פֿון יהודה, און צו גאַנץ יהודה
וואָס אין ירושלים, אַזוי צו זאָגן: 10 אַזוי האָט געזאָגט סנחריבֿ דער
מלך פֿון אשור: אויף וואָס פֿאַרזיכערט איר אײַך, און זיצט אין
באַלעגערונג אין ירושלים? 11 פֿאַר וואָר, יחזקיהו רעדט אײַך אײַן,
כּדי אײַך צו לאָזן שטאַרבן פֿון הונגער און פֿון דאָרשט; אַזוי צו זאָגן:
יהוה אונדזער גאָט וועט אונדז מציל זײַן פֿון דער האַנט פֿון דעם
מלך פֿון אשור. 12 איז דאָס ניט דער יחזקיהו וואָס האָט אָפּגעטאָן

זײַנע במות און זײַנע מזבחות און האָט געזאָגט צו יהודה און צו
ירושלים, אַזוי צו זאָגן: פֿאַר איין מזבח זאָלט איר זיך בוקן, און אויף
אים זאָלט איר רייכערן? 13 ווייסט איר דען ניט וואָס איך און מײַנע
עלטערן האָבן געטאָן צו אַלע אומות פֿון די לענדער? 14 ווער איז
צווישן אַלע געטער פֿון די דאָזיקע פֿעלקער וואָס מײַנע עלטערן
האָבן פֿאַרוויסט, וואָס האָט געקענט מציל זײַן זײַן פֿאָלק פֿון מײַן
האַנט, אַז אײַער גאָט זאָל אײַך קענען מציל זײַן פֿון מײַן האַנט?
15 און אַצונד, זאָל אײַך יחזקיהו ניט נאַרן, און זאָל ער אײַך ניט
אײַנרעדן אַזוי-וואָס, און איר זאָלט אים ניט גלויבן, וואָרום קיין גאָט
פֿון קיין פֿאָלק אָדער קיניגרײַך האָט ניט געקענט מציל זײַן זײַן פֿאָלק
פֿון מײַן האַנט, און פֿון דער האַנט פֿון מײַנע עלטערן, וועט אײַער
גאָט אײַך געוויס ניט מציל זײַן פֿון מײַן האַנט.

16 און זײַנע קנעכט האָבן נאָך מער גערעדט אויף גאָט דעם האַר,
און אויף יחזקיהו זײַן קנעכט. 17 און אַ בריוו האָט ער געשריבן צו
לעסטערן יהוה דעם גאָט פֿון ישׂראל, און צו רעדן קעגן אים, אַזוי צו
זאָגן: אַזוי ווי די געטער פֿון די אומות פֿון די לענדער, וואָס האָבן ניט
מציל געווען זייער פֿאָלק פֿון מײַן האַנט, אַזוי וועט דער גאָט פֿון
יחזקיהו ניט מציל זײַן זײַן פֿאָלק פֿון מײַן האַנט. 18 און זיי האָבן
אויסגערופֿן אויף אַ הויכן קול, אויף יהודיש, צו דעם פֿאָלק פֿון
ירושלים וואָס אויף דער מויער, זיי איבערצושרעקן און זיי צו
צעטומלען, כּדי זיי זאָלן קענען באַצווינגען די שטאָט. 19 און זיי
האָבן גערעדט וועגן דעם גאָט פֿון ירושלים אַזוי ווי וועגן די געטער
פֿון די פֿעלקער פֿון דער ערד, געמאַכטס פֿון מענטשנס הענט.

20 האָט דער מלך יחזקיהו, און ישעיהו הנבֿיא דער זון פֿון אמוצן,
מתפּלל געווען וועגן דעם, און זיי האָבן געשריִען צום הימל.
21 און גאָט האָט געשיקט אַ מלאך, און ער האָט פֿאַרטיליקט
יעטוועדער העלדישן גיבור און אָנפֿירער און הויפּטמאַן אין לאַגער
פֿון דעם מלך פֿון אשור; און ער האָט זיך אומגעקערט מיט שאַנד אין
פּנים צו זײַן לאַנד. און ווי ער איז אַרײַנגעגאַנגען אין הויז פֿון זײַן
גאָט, האָבן די וואָס זײַנען אַרויס פֿון זײַנע אינגעווייד, אים דאָרטן
געמאַכט פֿאַלן מיטן שווערד.

22 אַזוי האָט גאָט געהאָלפֿן יחזקיהו און די באַוווינער פֿון ירושלים
פֿון דער האַנט פֿון סנחריבֿ דעם מלך פֿון אשור, און פֿון דער האַנט

פֿון אַלעמען; און ער איז זיי בייַגעשטאַנען רונד אַרום. 23 און פֿיל
האָבן געבראַכט געשאַנקען צו גאָט קיין ירושלים, און טייַערע מתּנות
צו יחזקיהו דעם מלך פֿון יהודה, און ער איז דערהייכט געוואָרן אין
די אויגן פֿון אַלע פֿעלקער נאָך דעם.

24 אין יענע טעג איז יחזקיהו קראַנק געוואָרן ביז צום שטאַרבן, און
ער האָט מתפּלל געווען צו גאָט, און גאָט האָט אים געענטפֿערט, און
האָט אים געגעבן אַ צייכן. 25 אָבער יחזקיהו האָט ניט אומגעקערט
אַזוי ווי אים איז געטאָן געוואָרן, וואָרום זייַן האַרץ האָט זיך
דערהויבן, און עס איז געווען אַ צאָרן אויף אים און אויף יהודה
און ירושלים. 26 האָט יחזקיהו זיך אונטערטעניקט פֿון דער
האָפֿערדיקייט פֿון זייַן האַרצן, ער און די באַווינער פֿון ירושלים, און
דער צאָרן פֿון גאָט איז ניט געקומען אויף זיי אין די טעג פֿון
יחזקיהו.

27 און יחזקיהו האָט געהאַט עושר און כּבֿוד זייער פֿיל, און האָט זיך
געמאַכט שאַצקאַמערן פֿאַר זילבער און פֿאַר גאָלד, און פֿאַר טייַערע
שטיינער, און פֿאַר בשׂמים, און פֿאַר שילדן, און פֿאַר אַלערליי
גלוסטיקע זאַכן; 28 און שפּייַכלערס פֿאַר דעם אייַנקום פֿון תּבֿואה,
און וויַין, און אייל; און שטאַלן פֿאַר אַלערליי בהמות, און סטאַדעס
אין געהעפֿטן. 29 און ער האָט זיך אייַנגעשאַפֿט שטעט, און פֿי פֿון
שאָף און רינדער לרובֿ; וואָרום גאָט האָט אים געשאָנקען זייער אַ
גרויס פֿאַרמעג. 30 און דער אייגענער יחזקיהו האָט פֿאַרשטאָפּט
דעם אויבערשטן אויסגאַנג פֿון די וואַסערן פֿון גיחון, און האָט זיי
געמאַכט גיין גלייַך אַראָפּ צו מערבֿ פֿון דודס-שטאָט. און יחזקיהו
האָט באַגליקט אין זייַן יעטוועדער טוּונג. 31 אָבער בייַ די שלוחים
פֿון די האַרן פֿון בבֿל וואָס האָבן געשיקט צו אים נאָכצופֿרעגן וועגן
דעם ווּנדערצייכן וואָס איז געשען אין לאַנד, האָט אים גאָט
פֿאַרלאָזן, אים צו פּרוּוון, כּדי צו וויסן אַלץ וואָס בייַ אים אין האַרצן.

32 און די איבעריקע זאַכן וועגן יחזקיהו, און זייַנע חסדים, זיי זייַנען
באַשריבן אין דער זעונג פֿון ישעיהו הנבֿיא דעם זון פֿון אָמוצן אין
בוך פֿון די מלכים פֿון יהודה און ישׂראל. 33 און יחזקיהו האָט זיך
געלייגט מיט זייַנע עלטערן, און מע האָט אים באַגראָבן אויף דעם
אַרויפֿגאַנג פֿון די קבֿרים פֿון די קינדער פֿון דוד; און גאַנץ יהודה און

די באַווינער פֿון ירושלים האָבן אים אָנגעטאָן כּבֿוד בײַ זײַן טויט.
און זײַן זון מנשה איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.

לג

1 צוועלף יאָר איז מנשה אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן מלך,
און פֿינף און צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים.

2 און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון גאָט, אַזוי
ווי די אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער וואָס גאָט האָט פֿאַרטריבן פֿון
פֿאַר די קינדער פֿון ישׂראל. 3 און ער האָט ווידער אָפּגעבויט די
במות וואָס זײַן פֿאָטער יחזקיהו האָט אײַנגעוואָרפֿן, און האָט
אויפֿגעשטעלט מזבחות צו די בעל-געטער, און האָט געמאַכט
געצנבוימער, און זיך געבוקט צו דעם גאַנצן חיל פֿון הימל, און זיי
געדינט. 4 און ער האָט געבויט מזבחות אין הויז פֿון גאָט, וואָס גאָט
האָט געזאָגט: אין ירושלים זאָל זײַן מײַן נאָמען אויף אייביק.
5 און ער האָט געבויט מזבחות צו דעם גאַנצן חיל פֿון הימל אין
ביידע הויפֿן פֿון גאָטס הויז. 6 און ער האָט געמאַכט דורכגיין זײַנע זין
דורכן פֿײַער אין דעם טאָל פֿון בן-הנום, און ער האָט געברויכט
צייכנזעערײַ, און געצויבערט, און געמאַכט כּישוף, און ער האָט
אײַנגעשאַפֿט די וואָס וואָרזאָגן מיט אַ גײַסט אָדער אַ רוח. ער האָט
געמערט צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון גאָט, אים צו
דערצערענען. 7 און ער האָט אַרײַנגעשטעלט דעם געשניצטן געץ
וואָס ער האָט געמאַכט, אין הויז פֿון גאָט, וואָס גאָט האָט געזאָגט צו
דודן און צו זײַן זון שלמהן: אין דעם דאָזיקן הויז, און אין ירושלים,
וואָס איך האָב אויסדערוויילט פֿון אַלע שבֿטים פֿון ישׂראל, וועל איך
טאָן מײַן נאָמען אויף אייביק. 8 און איך וועל מער ניט אָפּטאָן דעם
פֿוס פֿון ישׂראל פֿון דער ערד וואָס איך האָב באַשערט פֿאַר אײַערע
עלטערן, אויב זיי וועלן נאָר היטן צו טאָן אַלץ וואָס איך האָב זיי
באַפֿוילן, לויט דער גאַנצער תּורה און די חוקים און די געזעצן, דורך
משהן. 9 און מנשה האָט פֿאַרפֿירט יהודה און די באַווינער פֿון
ירושלים צו טאָן מער שלעכטס פֿון די פֿעלקער וואָס גאָט האָט
פֿאַרטיליקט פֿון פֿאַר די קינדער פֿון ישׂראל.

10 און גאָט האָט גערעדט צו מנשהן און צו זײַן פֿאָלק, אָבער זיי
האָבן ניט פֿאַרנומען. 11 און גאָט האָט אויף זיי געבראַכט די חיל-

פֿירער פֿון דעם מלך פֿון אשור, און זיי האָבן באַצוווּנגען מנשהן מיט
רינגען, און האָבן אים געשמידט אין קופּערנע קייטן און
אַוועקגעפֿירט קיין בבֿל. 12 און אַז אים האָט צוגעדריקט, האָט ער
געבעטן בײַ יהוה זײַן גאָט, און ער איז געוואָרן זייער אונטערטעניק
פֿאַר דעם גאָט פֿון זײַנע עלטערן. 13 און ער האָט מתפּלל געווען צו
אים; און ער האָט זיך געלאָזט דערבעטן פֿון אים, און האָט
צוגעהערט זײַן בקשה, און האָט אים אומגעקערט קיין ירושלים, צו
זײַן מלוכה; און מנשה האָט געוווּסט אַז יהוה איז גאָט.

14 און נאָך דעם האָט ער געבויט אַן אויסנווייניקסטע מויער צו
דודס-שטאָט, אין מערבֿ פֿון גיחון, אין טאָל, און בײַם אײַנגאַנג פֿון
פֿישטויער; און ער האָט אַרומגערינגלט דעם עופֿל, און האָט זי
געמאַכט זייער הויך, און ער האָט אַרײַנגעזעצט חיל-פֿירער אין אַלע
באַפֿעסטיקטע שטעט אין יהודה. 15 און ער האָט אָפּגעטאָן די
פֿרעמדע געטער, און דעם געץ פֿון גאָטס הויז, און אַלע מזבחות
וואָס ער האָט געבויט אויף דעם באַרג פֿון גאָטס הויז, און אין
ירושלים; און ער האָט זיי אַרויסגעוואָרפֿן אויסן שטאָט. 16 און ער
האָט אויפֿגעבויט דעם מזבח פֿון יהוה, און האָט געשלאַכט אויף אים
שלאַכטאָפּפֿער און דאַנקאָפּפֿער; און ער האָט אָנגעזאָגט יהודה צו
דינען יהוה דעם גאָט פֿון ישׂראל. 17 פֿאַר וואָר, דאָס פֿאָלק האָט נאָך
אַלץ געשלאַכט אויף די במות, אָבער נאָר צו יהוה זייער גאָט.

18 און די איבעריקע זאַכן וועגן מנשהן, און זײַן תּפֿילה צו זײַן גאָט,
און די ווערטער פֿון די זעערס וואָס האָבן צו אים גערעדט אין
נאָמען פֿון יהוה דעם גאָט פֿון ישׂראל, זיי זײַנען דאָ אין געשעענישן
פֿון די מלכים פֿון ישׂראל. 19 און זײַן תּפֿילה, און ווי אַזוי [גאָט] האָט
זיך געלאָזט דערבעטן פֿון אים, און זײַן גאַנצע זינד און זײַן פֿעלשונג,
און די ערטער וואָס ער האָט אין זיי געבויט במות, און
אויפֿגעשטעלט געצנביימער און געשניצטע בילדער, איידער ער איז
געוואָרן אונטערטעניק, זיי זײַנען באַשריבן אין די ווערטער פֿון די
זעערס.

20 און מנשה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט אים
באַגראָבן אין זײַן היים. און זײַן זון אָמון איז געוואָרן מלך אויף זײַן
אָרט.

21 צוויי און צוואַנציק יאָר איז אָמון אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן
מלך, און צוויי יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים.

22 און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון גאָט אַזוי
ווי זײַן פֿאָטער מנשה האָט געטאָן; און צו אַלע געשניצטע בילדער
וואָס זײַן פֿאָטער מנשה האָט געמאַכט, האָט אָמון געשלאַכט, און זיי
געדינט. 23 און ער איז ניט אונטערטעניק געוואָרן פֿאַר גאָט אַזוי ווי
זײַן פֿאָטער מנשה איז אונטערטעניק געוואָרן, נאָר ער, אָמון, האָט
אַלץ מער זיך פֿאַרשולדיקט.

24 און זײַנע קנעכט האָבן געמאַכט אַ בונט אויף אים, און האָבן אים
געטייט אין זײַן הויז. 25 און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד האָט דערשלאָגן
אַלע וואָס האָבן געמאַכט דעם בונט אויף דעם מלך אָמון. און דאָס
פֿאָלק פֿון לאַנד האָט געמאַכט זײַן זון יאשיהו פֿאַר אַ מלך אויף זײַן
אָרט.

לד

1 אַכט יאָר איז יאשיהו אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן מלך,
און איין און דרײַסיק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים.

2 און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון גאָט,
און איז געגאַנגען אין די וועגן פֿון זײַן פֿאָטער דודן, און האָט זיך ניט
אָפּגעקערט רעכטס אָדער לינקס. 3 און אין אַכטן יאָר פֿון זײַן
מלוכה, אַז ער איז נאָך געווען אַ ייִנגל, האָט ער אָנגעהויבן זוכן דעם
גאָט פֿון זײַן פֿאָטער דודן; און אין צוועלפֿטן יאָר האָט ער אָנגעהויבן
רייניקן יהודה און ירושלים פֿון די במות, און די געצנביימער, און די
געשניצטע און די געגאָסענע בילדער. 4 און מע האָט אײַנגעוואָרפֿן
פֿאַר אים די מזבחות פֿון די בעל-געטער; און די זונזײַלן וואָס אויבן
איבער זיי האָט ער אָפּגעהאַקט; און די געשניצטע און די געגאָסענע
בילדער האָט ער צעבראָכן און צעשטויסן, און פֿאַנאַנדערגעשאָטן
אויף די קבֿרים פֿון די וואָס האָבן געשלאַכט צו זיי. 5 און די ביינער
פֿון די כּהנים האָט ער פֿאַרברענט אויף זייער מזבחות, און ער האָט
גערייניקט יהודה און ירושלים. 6 און אַזוי אין די שטעט פֿון מנשה
און אפֿרים און שמעון און ביז נפֿתּלי, מיט זייערע אייגענע
ברעכגעצײַג, רונד אַרום. 7 און ער האָט אײַנגעוואָרפֿן די מזבחות,
און די געצנביימער, און די געשניצטע בילדער האָט ער צעהאַקט

אויף דין, און אַלע זונזײַלן האָט ער אָפּגעהאַקט אין גאַנצן לאַנד
ישׂראל; און ער האָט זיך אומגעקערט קיין ירושלים.

8 און אין אַכצנטן יאָר פֿון זײַן מלוכה, נאָכן רייניקן דאָס לאַנד און
דאָס הויז, האָט ער געשיקט שפָֿן דעם זון פֿון אַצליהון, און מעשׂיהו,
דעם האַר פֿון דער שטאָט, און יואָח זון פֿון יואָחזן, דעם
פֿאַרצייכענער, צו פֿאַרריכטן דאָס הויז פֿון יהוה זײַן גאָט. 9 און זיי
זײַנען געקומען צו חלקיהו דעם כּהן-גדול, און האָבן אָפּגעגעבן דאָס
געלט וואָס איז געבראַכט געוואָרן אין הויז פֿון גאָט, וואָס די לוִיִים,
די שוועלהיטערס, האָבן אויפֿגעזאַמלט פֿון דער האַנט פֿון מנשה און
אפֿרים, און פֿון גאַנצן איבערבלײַבן פֿון ישׂראל, און פֿון גאַנצן יהודה
און בנימין, און זיך אומגעקערט קיין ירושלים. 10 און זיי האָבן עס
געגעבן אויף דער האַנט פֿון די ווערקמײַנסטער וואָס זײַנען געווען
געשטעלט אין הויז פֿון גאָט; און די ווערקמײַנסטער וואָס האָבן
געאַרבעט אין הויז פֿון גאָט, האָבן עס אויסגעגעבן צורעכטצומאַכן
און פֿאַרריכטן דאָס הויז פֿון גאָט. 11 און געגעבן צו די
האָלצמײַנסטער, און צו די בוימײַנסטער, אויף צו קויפֿן געהאַקטע
שטיינער, און האָלץ פֿאַר לײַסטן, און אויף צו לייגן באַלקנס אויף די
הײַזער וואָס די מלכים פֿון יהודה האָבן געלאָזט צעשטערט ווערן.
12 און די מענטשן האָבן ערלעך געטאָן די אַרבעט; און איבער זיי
זײַנען געוואָרן געשטעלט יחת, און עובֿדיהו, די לוִיִים פֿון די קינדער
פֿון מררי; און זכריה, און משולם, פֿון די קינדער פֿון קהתים, אויף
אויפֿצופּאַסן; און אַנדערע לוִיִים – איטלעכער וואָס האָט זיך
פֿאַרשטאַנען אויף כּלי־זמר. 13 זיי זײַנען אויך געווען איבער די
לאַסטטרעגער, און האָבן אויפֿגעפּאַסט אויף אַלע וואָס האָבן געטאָן
אַרבעט אין אַלערליי מלאָכות. און טייל פֿון די לוִיִים זײַנען געווען
שרײַבערס, און אויפֿזעערס, און טויערלײַט.

14 און ווען זיי האָבן אַרויסגענומען דאָס געלט וואָס איז געבראַכט
געוואָרן אין הויז פֿון גאָט, האָט חלקיהו דער כּהן געפֿונען דאָס בוך
פֿון גאָטס תּורה געגעבן דורך משהן. 15 האָט חלקיהו זיך אָפּגערופֿן
און האָט געזאָגט צו שפָֿן דעם שרײַבער: איך האָב געפֿונען דאָס בוך
פֿון גאָטס תּורה אין הויז פֿון גאָט. און חלקיהו האָט געגעבן דאָס בוך
צו שפָֿנען.

16 האָט שפָֿן געבראַכט דאָס בוך צום מלך, און ער האָט אויך
געבראַכט דעם מלך אַן ענטפֿער, אַזוי צו זאָגן: אַלץ וואָס איז
איבערגעגעבן געוואָרן אויף דער האַנט פֿון דײַנע קנעכט, טוען זיי.
17 און זיי האָבן אויסגעשאָטן דאָס געלט וואָס האָט זיך געפֿונען אין
הויז פֿון גאָט, און האָבן עס געגעבן אויף דער האַנט פֿון די
געשטעלטע, און אויף דער האַנט פֿון די ווערקמײַנסטער.

18 און שפָֿן דער שרײַבער האָט דערציילט דעם מלך, אַזוי צו זאָגן: אַ
בוך האָט מיר געגעבן חלקיהו דער כֹּהן. און שפָֿן האָט דערפֿון
געלייענט פֿאַר דעם מלך. 19 און עס איז געווען, ווי דער מלך האָט
געהערט די ווערטער פֿון דער תּורה, אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע
קליידער. 20 און דער מלך האָט באַפֿוילן חלקיהו, און אַחיקם דעם
זון פֿון שפָֿנען, און עבֿדון דעם זון פֿון מיכהן, און שפָֿן דעם שרײַבער,
און עשׂיה דעם מלכס דינער, אַזוי צו זאָגן: 21 גייט פֿרעגט בײַ גאָט
פֿאַר מיר, און פֿאַר די וואָס זײַנען איבערגעבליבן אין ישׂראל און
יהודה, וועגן די ווערטער פֿון דעם געפֿונענעם בוך, וואָרום גרויס איז
דער גרימצאָרן פֿון גאָט וואָס איז אויסגעגאָסן אויף אונדז, פֿאַר וואָס
אונדזערע עלטערן האָבן ניט געהיט דאָס וואָרט פֿון גאָט, צו טאָן
אַזוי ווי אַלץ וואָס שטייט געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך.

22 איז געגאַנגען חלקיהו, און די וואָס דער מלך [האָט געהייסן], צו
חולדה דער נבֿיאה, דער ווײַב פֿון שלום דעם זון פֿון תּקהת, דעם זון
פֿון חסרהן, דעם קליידערהיטער- און זי האָט געוווינט אין ירושלים,
אין צווייטן שטאָטפֿערטל – און זיי האָבן אַזוי גערעדט צו איר.
23 האָט זי צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט יהוה דער גאָט פֿון
ישׂראל: זאָגט צו דעם מאַן וואָס האָט אײַך געשיקט צו מיר: 24 אַזוי
האָט גאָט געזאָגט: זע, איך ברענג אַן אומגליק דעם דאָזיקן אָרט און
אויף זײַנע באַוווינער – אַלע קללות וואָס שטייען געשריבן אין דעם
בוך וואָס מע האָט געלייענט פֿאַר דעם מלך פֿון יהודה. 25 דערפֿאַר
וואָס זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און האָבן גערייכערט צו פֿרעמדע
געטער, כּדי מיך צו דערצערענען מיט אַלע מעשׂים פֿון זייערע הענט,
און מײַן גרימצאָרן איז אויסגעגאָסן אויף דעם דאָזיקן אָרט, און ער
וועט ניט פֿאַרלאָשן ווערן. 26 און צו דעם מלך פֿון יהודה וואָס שיקט
אײַך צו פֿרעגן בײַ גאָט, צו אים זאָלט איר אַזוי זאָגן: אַזוי האָט
געזאָגט יהוה דער גאָט פֿון ישׂראל: וועגן די ווערטער וואָס דו האָסט
געהערט, 27 איז, ווײַל דײַן האַרץ איז דערווייכט געוואָרן, און דו

ביסט געוואָרן אונטערטעניק פֿאַר גאָט אַז דו האָסט געהערט זײַנע
ווערטער װעגן דעם דאָזיקן אָרט און װעגן זײַנע באַװױנער – װײַל דו
ביסט געוואָרן אונטערטעניק פֿאַר מיר, און האָסט צעריסן דײַנע
קליידער, און האָסט געוויינט פֿאַר מיר, דרומעך האָב איך צוגעהערט,
זאָגט גאָט. 28 זע, איך זאַמל אײַן צו דײַנע עלטערן, און דו װעסט
אײַנגעזאַמלט װערן אין דײַן קבֿר בשלום, און דײַנע אויגן װעלן ניט
זען אַל דאָס בייז וואָס איך ברענג אויף דעם דאָזיקן אָרט און אויף
זײַנע באַוווינער.

און זיי האָבן געבראַכט צום מלך דעם ענטפֿער.

29 און דער מלך האָט געשיקט, און האָט אײַנגעזאַמלט אַלע
עלטסטע פֿון יהודה און ירושלים. 30 און דער מלך איז
אַרויפֿגעגאַנגען אין הויז פֿון גאָט, מיט אַלע מענער פֿון יהודה און
באַוווינער פֿון ירושלים, און די כּהנים און די לוִיִם, און דעם גאַנצן
פֿאָלק פֿון קלענסטן ביזן גרעסטן. און ער האָט געליינט אין זייערע
אויערן אַלע ווערטער פֿון דעם בוך פֿון בונד וואָס איז געפֿונען
געוואָרן אין הויז פֿון גאָט. 31 און דער מלך האָט זיך געשטעלט אויף
זײַן אָרט, און ער האָט געשלאָסן אַ בונד פֿאַר גאָט, צו גיין נאָך גאָט,
און צו היטן זײַנע געבאָט און זײַנע אָנזאָגן און זײַנע געזעצן, מיט זײַן
גאַנצן האַרצן און מיט זײַן גאַנצער זעל, צו טאָן די ווערטער פֿון דעם
בונד וואָס שטייען געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך. 32 און ער האָט
געמאַכט צושטיין אַלע וואָס האָבן זיך געפֿונען אין ירושלים און
בנימין; און די באַוווינער פֿון ירושלים האָבן געטאָן אַזוי ווי דער בונד
פֿון גאָט, דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן. 33 און יאשיהו האָט
אָפּגעטאָן אַלע אומווערדיקייטן פֿון אַלע לענדער פֿון די קינדער פֿון
ישׂראל; און ער האָט געמאַכט דינען אַלע וואָס האָבן זיך געפֿונען אין
ישׂראל, דינען יהוה זייער גאָט. אַלע זײַנע טעג האָבן זיי זיך ניט
אָפּגעקערט פֿון הינטער יהוה דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן.

לה

1 און יאשיהו האָט געמאַכט אין ירושלים קרבן־פּסח צו
גאָט; און מע האָט געשאָכטן דעם קרבן־פּסח אין פֿערצנטן
טאָג פֿון ערשטן חודש. 2 און ער האָט געשטעלט די כּהנים אויף
זייערע וואַכן, און האָט זיי געשטאַרקט צו דעם דינסט פֿון גאָטס

הויז. 3 און ער האָט געזאָגט צו די לוִיִם וואָס האָבן געלערנט גאַנץ
ישׂראל, די וואָס זײַנען געווען הייליק צו גאָט: שטעלט אַרײַן דעם
הייליקן אָרון אין דעם הויז וואָס שלומה דער זון פֿון דודן, דער מלך
פֿון ישׂראל, האָט געבויט; איר דאַרפֿט מער ניט טראָגן אויפֿן אַקסל;
אַצונד דינט יהוה אײַער גאָט און זײַן פֿאָלק ישׂראל. 4 און ברייט אײַך
אָן נאָך אײַערע פֿאָטערהײַזער לויט אײַערע אײַנטיילונגען אין דעם
געשריפֿטס פֿון דוד דעם מלך פֿון ישׂראל, און אין דעם געשריפֿטס
פֿון זײַן זון שלמהן. 5 און שטייט אין הייליקטום לויט די אָפּטיילונגען
פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון אײַערע ברידער, די קינדער פֿון פֿאָלק, און
[פֿאַר איטלעכער אָפּטיילונג] אַ טייל פֿון פֿאָטערהויז פֿון די לוִיִם.
6 און שעכט דעם קרבן-פּסח, און האַלט אײַך הייליק, און גרייט צו
פֿאַר אײַערע ברידער, כּדי צו טאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון גאָט דורך
משהן.

7 און יאשיהו האָט אָפּגעשיידט פֿאַר די קינדער פֿון פֿאָלק שאָף:
שעפּסן און יונגע ציגן -- אַלץ פֿאַרן קרבן-פּסח פֿאַר אַלע וואָס האָבן
זיך דאָרטן געפֿונען – דרײַסיק טויזנט אין צאָל, און רינדער דרײַ
טויזנט. די דאָזיקע זײַנען געווען פֿון דעם מלכס פֿאַרמעג. 8 און זײַנע
האַרן האָבן אָפּגעשיידט אַ נדבֿה פֿאַר דעם פֿאָלק, פֿאַר די כּהנים, און
פֿאַר די לוִיִם. חלקיהו, און זכריהו, און יחיאל די פֿירשטן פֿון גאָטס
הויז, האָבן געגעבן די כּהנים פֿאַן קרבן-פּסח צוויי טויזנט און זעקס
הונדערט [שאָף], און רינדער דרײַ הונדערט. 9 און כּנניָהו, און
שמעיָהו, און נתנאל, זײַנע ברידער, און חשבֿיהו, און יעיאל, און
יוזבֿד, די האַרן פֿון די לוִיִם, האָבן אָפּגעשיידט פֿאַר די לוִיִם פֿאַרן
קרבן-פּסח פֿינף טויזנט [שאָף], און רינדער פֿינף הונדערט.

10 אַזוי איז צוגעגרייט געוואָרן דער דינסט, און די כּהנים האָבן זיך
געשטעלט אויף זייער אָרט, און די לוִיִם אויף זייערע אָפּטיילונגען,
לויט דעם באַפֿעל פֿון מלך. 11 און זיי האָבן געשאָכטן דעם קרבן-
פּסח, און די כּהנים האָבן געשפּרענגט דאָס בלוט פֿון זייער האַנט;
און די לוִיִם האָבן אָפּגעשונדן. 12 און זיי האָבן אַוועקגענומען די
טיילן וואָס דאַרפֿן אויפֿגעבראַכט ווערן, כּדי זיי צו געבן צו די
אָפּטיילונגען פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון די קינדער פֿון פֿאָלק אויף
מקריבֿ זײַן צו גאָט, אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דעם בוך פֿון
משהן; און דאָס גלײַכן מיט די רינדער. 13 און זיי האָבן געבראָטן
דעם קרבן-פּסח אויפֿן פֿײַער, אַזוי ווי דער דין; און די געהייליקטע

קרבנות האָבן זיי געקאָכט אין טעפּ, און אין קעסלען, און אין פֿאַנען,
און פֿאַנאַנדערגעטראָגן אויף גיך צו אַלע קינדער פֿון פֿאָלק. 14 און
דערנאָך האָבן זיי צוגעגרייט פֿאַר זיך און פֿאַר די כּהנים; וואָרום די
כּהנים, די קינדער פֿון אַהרן, זײַנען געווען פֿאַרנומען מיט
אויפֿברענגען די טיילן וואָס דאַרפֿן אויפֿגעבראַכט ווערן און דאָס
פֿעטס, ביז נאַכט; דרום האָבן די לוִיִים צוגעגרייט אי פֿאַר זיך, אי
פֿאַר די כּהנים, די קינדער פֿון אַהרן.

15 און די זינגערס, די קינדער פֿון אָסף, זײַנען געווען אויף זייער
אָרט, לויט דעם באַפֿעל פֿון דודן, און אָסף, און הימן, און ידותון
דעם מלכס זעער. און די טויערלײַט זײַנען געווען בײַ איטלעכן טויער.
זיי האָבן ניט געדאַרפֿט אָפּטרעטן פֿון זייער דינסט, וואָרום זייערע
ברידער די לוִיִים האָבן צוגעגרייט פֿאַר זיי.

16 אַזוי איז צוגעגרייט געוואָרן דער גאַנצער דינסט פֿון גאָט אין
יענעם טאָג, צו מאַכן דעם קרבן-פּסח, און אויפֿצוברענגען
בראַנדאָפּפֿער אויפֿן מזבח פֿון גאָט, לויט דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך
יאשיהו. 17 און די קינדער פֿון ישׂראל וואָס האָבן זיך דאָרטן
געפֿונען, האָבן געמאַכט דעם קרבן-פּסח אין יענער צײַט, און דעם
יום־טובֿ פֿון מצות זיבן טעג. 18 און אַ קרבן-פּסח אַזאַ ווי דער איז
ניט געמאַכט געוואָרן פֿון די טעג פֿון שמואל דעם נבֿיא אָן; און אַלע
מלכים פֿון ישׂראל האָבן ניט געמאַכט אַזאַ קרבן-פּסח ווי עס האָט
געמאַכט יאשיהו, און די כּהנים, און די לוִיִים, און גאַנץ יהודה און
ישׂראל וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען, און די באַוווינער פֿון
ירושלים. 19 אין אַכצנטן יאָר פֿון יאשיהוס מלוכה איז געמאַכט
געוואָרן דער דאָזיקער פּסח.

20 נאָך דעם אַלעם, אַז יאשיהו האָט געהאַט צוגעגרייט דאָס הויז,
איז אַרויפֿגעגאַנגען נכו דער מלך פֿון מצרים, מלחמה צו האַלטן אויף
כּרכּמיש בײַם פּרת, און יאשיהו איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן אים.
21 האָט ער געשיקט שלוחים צו אים אַזוי צו זאָגן: וואָס קער איך
זיך אָן מיט דיר, מלך פֿון יהודה? ניט קעגן דיר איז דאָס הײַנט, נאָר
קעגן דעם הויז מיט וועמען איך בין אין מלחמה; און גאָט האָט
אָנגעזאָגט מיך צו אײַלן; האַלט זיך אָפּ פֿון גאָט וואָס איז מיט מיר,
כּדי ער זאָל דיך ניט אומברענגען. 22 אָבער יאשיהו האָט ניט
אָפּגעקערט זײַן פּנים פֿון אים, נאָר מלחמה האַלטן מיט אים האָט

ער געזוכט; און ער האָט ניט צוגעהערט צו די ווערטער פֿון נכון, פֿון
גאָטס מויל אַרויס, און ער איז געקומען מלחמה האַלטן אין דעם
טאָל פֿון מגדו. 23 האָבן די בויגנשיסערס געשאָסן אויף דעם מלך
יאשיהו, און דער מלך האָט געזאָגט צו זײַנע קנעכט: נעמט מיך
אַוועק, וואָרום איך בין שטאַרק פֿאַרוווּנדט געוואָרן. 24 האָבן אים
די קנעכט אַראָפּגענומען פֿון זײַן רײַטוואָגן, און האָבן אים
אַרויפֿגעזעצט אויף דעם צווייטן רײַטוואָגן וואָס ער האָט געהאַט, און
אים אַוועקגעפֿירט קיין ירושלים. און ער איז געשטאָרבן, און איז
באַגראָבן געוואָרן אין די קבֿרים פֿון זײַנע עלטערן. און גאַנץ יהודה
און ירושלים האָבן געטרויערט אויף יאשיהון. 25 און ירמיהו האָט
געקלאָגט אויף יאשיהון, און אַלע זינגערס און זינגערינס האָבן
גערעדט אין זייערע קלאָגלידער פֿון יאשיהון, ביז אויף הײַנט. און מע
האָט זיי געמאַכט פֿאַר אַ מנהג אין ישׂראל, און זיי זײַנען פֿאַרשריבן
אין די קלאָגלידער.

26 און די איבעריקע זאַכן וועגן יאשיהון, און זײַנע חסדים, לויט ווי
עס שטייט געשריבן אין דער תּורה פֿון גאָט, 27 און זײַנע אויפֿטוען,
די ערשטע אַזוי ווי לעצטע, זיי זײַנען באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים
פֿון ישׂראל און יהודה.

לו 1 און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד האָט גענומען יהואָחז דעם זון פֿון
יאשיהון, און זיי האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך אויף זײַן
פֿאָטערס אָרט, אין ירושלים.

2 דרײַ און צוואַנציק יאָר איז יואָחז אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן
מלך, און דרײַ חדשים האָט ער געקיניגט אין ירושלים. 3 און דער
מלך פֿון מצרים האָט אים אַראָפּגעזעצט אין ירושלים, און האָט
באַשטראָפֿט דאָס לאַנד מיט הונדערט צענטנער זילבער און אַ
צענטנער גאָלד.

4 און דער מלך פֿון מצרים האָט געמאַכט זײַן ברודער אליקים פֿאַר אַ
מלך איבער יהודה און ירושלים, און ער האָט אומגעביטן זײַן נאָמען
אויף יהויקים. און זײַן ברודער יואָחזן האָט נכו גענומען און אים
געבראַכט קיין מצרים.

5 פֿינף און צוואַנציק יאָר איז יהוֹיָקים אַלט געווען, אַז ער איז
געוואָרן מלך, און עלף יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים.

און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון יהוה זײַן גאָט.

6 איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף אים נבֿוכדנצר דער מלך פֿון בבֿל, און
האָט אים געשמידט אין קופּערנע קייטן, כּדי אים אַוועקצופֿירן קיין
בבֿל. 7 אויך פֿון די כּלים פֿון גאָטס הויז האָט נבֿוכדנצר געבראַכט
קיין בבֿל, און זיי אַרײַנגעשטעלט אין זײַן טעמפּל אין בבֿל.

8 און די איבעריקע זאַכן וועגן יהוֹיָקימען, און זײַנע אומווערדיקייטן
וואָס ער האָט געטאָן, און וואָס מיט אים האָט געטראָפֿן, דאָס איז
באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים פֿון ישׂראל און יהודה.

און זײַן זון יהוֹיָכין איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.

9 אַכט יאָר איז יהוֹיָכין אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן מלך, און דרײַ
חדשים מיט צען טעג האָט ער געקיניגט אין ירושלים.

און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון גאָט.

10 און צום אומקער פֿון יאָר, האָט דער מלך נבֿוכדנצר געשיקט, און
האָט אים געבראַכט קיין בבֿל, מיט די גלוסטיקע כּלים פֿון גאָטס
הויז. און ער האָט געמאַכט זײַן ברודער צדקיהון פֿאַר אַ מלך איבער
יהודה און ירושלים.

11 איין און צוואַנציק יאָר איז צדקיהו אַלט געווען, אַז ער איז
געוואָרן מלך, און עלף יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושלים.

12 און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון גאָט; ער
איז ניט אונטערטעניק געוואָרן פֿאַר ירמיהו דעם נבֿיא [וואָס האָט
גערעדט] פֿון גאָטס מויל. 13. און ער האָט אויך ווידערשפּעניקט אָן
דעם מלך נבֿוכדנצר וואָס האָט אים באַשוואָרן בײַ גאָט; און ער האָט
שטײַף געמאַכט זײַן נאַקן, און האַרט געמאַכט זײַן האַרץ, זיך ניט
אומצוקערן צו יהוה דעם גאָט פֿון ישׂראל. 14 אויך אַלע האַרן פֿון די
כּהנים און פֿון פֿאָלק האָבן געפֿעלשט אַ גרויס פֿעלשונג; אַזוי ווי
אַלע אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער, און זיי האָבן פֿאַראומרייניקט
דאָס הויז פֿון גאָט וואָס ער האָט געהייליקט אין ירושלים.

15 און יהוה דער גאָט פֿון זייערע עלטערן האָט געשיקט צו זיי דורך
זייַנע שלוחים, נאָכאַנאַנד געשיקט, וואָרום ער האָט זיך דערבאַרימט
אויף זייַן פֿאָלק און אויף זייַן וווינונג. 16 אָבער זיי פֿלעגן שפּעטן פֿון
די שלוחים פֿון גאָט, און פֿאַראַכטן זייַנע ווערטער, און זיך לוסטיק
מאַכן איבער זייַנע נבֿיאים, ביז דער גרימצאָרן פֿון גאָט איז
אויפֿגעגאַנגען אַקעגן זייַן פֿאָלק, אַז קיין תּרופֿה איז מער ניט געווען.
17 און ער האָט אַרויפֿגעבראַכט אויף זיי דעם מלך פֿון די כּשׂדים,
וואָס האָט געהרגעט זייערע יונגע מיטן שווערד אין זייער בית־מקדש,
און האָט זיך ניט דערבאַרימט אויף אַ בחור אָדער אַ מיידל, אַ זקן
אָדער אַ גרייַז; אַלעמען האָט ער געגעבן אין זייַן האַנט. 18 און אַלע
כּלים פֿון גאָטס הויז, די גרויסע אַזוי ווי די קליינע, און די אוצרות
פֿון גאָטס הויז, און די אוצרות פֿון מלך און זייַנע האַרן, אַלע האָט
ער געבראַכט קיין בבֿל. 19 און זיי האָבן פֿאַרברענט דאָס הויז פֿון
גאָט, און אייַנגעוואָרפֿן די מויער פֿון ירושלים, און אַלע אירע
פּאַלאַצן האָבן זיי פֿאַרברענט אין פֿייַער, און אַלע אירע גלוסטיקע
כּלים האָבן זיי צעשטערט. 20 און די וואָס זייַנען געבליבן פֿון שווערד
האָט ער פֿאַרטריבן קיין בבֿל, און זיי זייַנען געוואָרן צו אים און צו
זייַנע זין פֿאַר קנעכט ביז דער מלוכה פֿון מלכות פּרס; 21 כּדי צו
דערפֿילן דאָס וואָרט פֿון גאָט פֿון ירמיהוס מויל: ביז די ערד וועט
אָפּצאָלן אירע [ניט געהאַלטענע] שבתים; אַלע טעג פֿון איר וויסט
זייַן האָט זי געהאַלטן שבת, ביז צו דערפֿילן זיבעציק יאָר.

22 און אין ערשטן יאָר פֿון כּורש דעם מלך פֿון פּרס, אַז עס איז
אויסגעפֿירט געוואָרן דאָס וואָרט פֿון גאָט דורך ירמיהוס מויל, האָט
גאָט דערוועקט דעם גייַסט פֿון כּורש מלך פֿון פּרס, און ער האָט
אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין זייַן גאַנצן קיניגרייַך, און אויך דורך אַ
געשריפֿטס, אַזוי צו זאָגן: 23 אַזוי האָט געזאָגט כּורש דער מלך פֿון
פּרס: אַלע קיניגרייַכן פֿון דער ערד האָט מיר געגעבן יהוה דער גאָט
פֿון די הימלען; און ער האָט מיר באַפֿוילן אים צו בויען אַ הויז אין
ירושלים וואָס אין יהודה; ווער עס איז דאָ צווישן אייַך פֿון זייַן גאַנצן
פֿאָלק, זאָל יהוה זייַן גאָט זייַן מיט אים, און זאָל ער אַרויפֿגיין.

© 2005 Dworkins and Leonard Prager. All Rights Reserved.